

Josep HERNANDO I DELGADO

L'ENSENYAMENT A BARCELONA, SEGLE XIV
DOCUMENTS DELS PROTOCOLS NOTARIALS

PRIMERA PART: INSTRUMENTS NOTARIALS
DE L'ARXIU HISTÒRIC DE PROTOCOLS
DE BARCELONA
1350-1400

1. *Introducció*

Els reculls documentals sobre ensenyament primari, secundari o superior a la Catalunya de la Baixa Edat Mitjana són diversos¹. Tanmateix, un escorcoll sistemàtic de les fonts seriadades dels nostres arxius enriqueix de manera palesa la informació de què disposem fins ara: escoles públiques o privades i ensenyament particular, mestres i sous d'aquests; llibres i resultats assolits a l'escola; origen social dels escolars i estudiants i llocs de treball de l'escolar i 'litteratus-lletrat' en l'ensenyament mateix, d'escola o privat, en una parròquia o prop d'un professional que el necessita; interès de

---

1. Vegeu Joan SEGURA, *Història d'Igualada*, II, Barcelona 1908, 63-85; Sanç CAPDEVILA, *L'escola de Gramàtica i Arts. Les antigues institucions escolars de la Tarragona restaurada*, dins «Estudis Universitaris Catalans», XII (1927), 86-107; Agustí DURAN I SANPERE, F. GÓMEZ GABERNET, *Las Escuelas de Gramática en Cervera*, dins «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», XVII (1944), 5-77; Antonio de la TORRE Y DEL CERRO, *Documentos para la historia de la Universidad de Barcelona. Preliminares (1289-1451)*. Introducción, notas y comentarios por Jorge RUBIÓ BALAGUER, Barcelona, Universitat de Barcelona 1971, 1-273; Josep PERARNAU I ESPELT, *L'«Ordinatio Studii Barchinone et rectoris eiusdem» del bisbe Ponç de Gualba (8 novembre 1309)*, dins «Revista Catalana de Teologia», II (1977), 151-188; Josep PERARNAU I ESPELT, *Notícies sobre la «Lectura Sedis» de la Catedral de Girona en la primera meitat del segle XIV*, dins «Revista Catalana de Teologia», IX (1984), 183-200; Josep PERARNAU I ESPELT, *Un document sobre l'escola per a l'ensenyament de la llengua catalana l'any 1325*, dins «Estudis Universitaris Catalans», XXV (1983 = «Miscel·lània Ramon Aramon i Serra, III), 425-438; Amadeu-J. SOBERANAS, *Una companyia per {a} regir les escoles de Gramàtica i Lògica de Cervera el curs 1440-1441*, dins «Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», XXXVII (1977-1978), 169-175.

la societat, expressada pels membres d'aquesta, de diversa condició i estat, perquè hom aprengui de lletra o estudiï, etc.

Un any sabàtic concedit per la Universitat de Barcelona, durant el curs 1991-1992, ens ha permès fer el buidatge de tots els protocols (prop de mil) notariais del segle XIV de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona pel que fa als contractes de treball i aprenentatge, i altres instruments afins. La finalitat del buidatge és l'estudi del treball i de l'aprenentatge a Barcelona durant el segle XIV. En començar la sistematització de la massa documental fixada, hem pogut veure l'interès de la publicació dels documents sobre escoles, ensenyament, mestres i escolars i/o estudiants, puix que serveixen per a conèixer millor la història pedagògica del nostre país. La intenció primera era la publicació de tots els documents del segle XIV. En proseguir, però, el buidatge dels protocols de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona, on n'hi ha dipositats més de 300 del segle XIV, i que són un complement, sobre tot per a la primera meitat d'aquest segle, hem decidit publicar ara tots els documents de la segona meitat del segle XIV de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, i deixar per més endavant la segona part, en què publicarem tots els documents dels protocols de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona i els pocs documents de la primera meitat del segle XIV de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Es per això que deixem per a la dita segona part l'estudi sistemàtic de tota la massa documental i la publicació dels diversos índexs.

Dels 114 documents que presentem ara, 15 han estat ja publicats². Les discrepàncies, però, en la transcripció, en uns casos, i l'anterior transcripció només parcial, en els altres, a més de l'interès de tenir tots els documents aplegats, fan que els incloquem en aquest recull, tot transcrivint-los de nou amb aparat crític.

---

2. Els documents del nostre recull núms. 2, 3, 8, 28, 29, 30, 44, 45, 75, 78, 83, 94 i 98 es troben dins Antonio de la Torre y del Cerro, *Documentos...* (citats en la nota anterior), la publicació dels quals és de Jordi Rubió i Balaguer. La referència a aquests documents serà així: RUBIÓ, *Documentos...*, n. ,x'. El document del nostre recull núm. 26 es troba dins Arcadi GARCIA SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON, *Societats mercantils medievals a Barcelona*, II, Barcelona, Fundació Noguera 1986. En aquest cas, la referència serà aquesta: GARCIA SANZ-MADURELL, *Societats Mercantils* n. ,x'. El document del nostre recull núm. 35 es troba dins José M. MADURELL MARIMON, *La contratación laboral judaica y conversa en Barcelona (1349-1416). Documentos para su estudio*, dins «Sefarad», XVI (1956), 33-71, 369-398; XVII (1957), 73-102. En aquest cas, la referència serà: MADURELL, *La contratación laboral*, n. ,x'.

2. Les escoles

Del recull documental de la segona meitat del segle XIV que presentem, dinou documents ens informen, implícitament o explícita, sobre escoles, públiques o privades, de Barcelona i també de música: un 'doctor scolarium' cedeix els drets de les seves pròpies escoles a dos 'magistri scolarium' (doc. 2); aquests constitueixen societat per un any per tal de tenir i regir les escoles (doc. 3); un 'scolaris' ven els seus drets o la seva part en les escoles que hi ha davant l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (doc. 6); sou d'un batxiller en arts que regeix les escoles d'arts de Barcelona i emoluments pagats per un estudiant en règim d'internat en dites escoles (doc. 8, i també docs. 29, 58, 89 i 90); un estudiant d'unes escoles es paga els propis estudis tot ensenyant de forma privada (doc. 15); dos batxillers en arts constitueixen societat per tal de tenir i regir escoles literals a la ciutat de Barcelona (doc. 26); un estudiant rep dels seus tutors dos llibres de gramàtica, dos llibres de text que li són necessaris per a anar a l'escola, el *Grecisme* d'Évêrard de Béthune i l'*Alexandreis* de Gautier de Châtillon (doc. 28); cessió del regiment de les escoles literals de la Seu de Barcelona per part del seu titular, un batxiller en arts, que vol anar a estudiar a França, a un altre batxiller en arts, i guanys repartits entre ambdós (docs. 30, 36 i 49); contracte de treball per un any per al regiment de les escoles d'arts d'Igualada (doc. 32); sou d'un 'magister maior scole' (doc. 57); contracte de societat entre dos ministrers, un dels quals té escoles per a l'ensenyament de música (doc. 81); compromís d'un 'magister scolarium' d'ensenyar un nen a llegir i escriure en un termini de dos anys (doc. 98).

3. Ensenyament privat o particular

Una part important d'aquest recull ens informa de l'ensenyament privat o de mestres particulars: del grau professional d'aquests o títols diversos, de la duració de llurs contractes, de llur edat i sou, i també de l'origen social dels discents.

Docents: escolars (docs. 12, 15, 18, 19, 27, 52, 57, 63, 74, 75, 78, 82, 83, 88 i 94); clergues tonsurats (docs. 4, 25, 55, 70, 77 i 90); preveres (doc. 5); pedagog o mestre d'escolars (docs. 9, 29, 58, 60, 85, 99, 100); estudiant (doc. 85); estudiant d'arts (doc. 109); un llancer (doc. 51); un mercader (doc. 100); sense especificar (docs. 1, 7, 10, 23 i 44).

Discents: fill de notari (doc. 4); fill de tintorer (doc. 12); nebot d'un

bainer (doc. 15); fill d'un vanover (doc. 27); fill d'un mercader (docs. 44, 57 i 63); fill d'un patró de nau (doc. 51); un porter del rei (doc. 55); fill d'un cirurgià (doc. 58); fill d'un fabre (doc. 75).

Duració dels contractes: la majoria era d'un any (docs. 1, 9, 12, 15, 18, 19, 44, 55, 57, 63, 75, 78, 82 i 88). Tanmateix, per causes diveses, o bé no s'arribà a un any (docs. 7, 23, 27, 56, 57, 61 i 85), o bé durà més (docs. 4, 52, 54, 70 i 83).

Els emoluments o salaris per any oscil·lent força a causa de les diverses variants de temps, vàlua dels professionals, contractants i d'altres: 30 sous (docs. 27 i 52); 40 sous (doc. 15); 44 sous (doc. 57); 50 sous (docs. 1, 7 i 12); 55 sous (doc. 4); 80 sous (doc. 19); 100 sous (doc. 23); 110 sous (docs. 77 i 83); 3 lliures 6 sous i 6 diners (doc. 70); 4 lliures (doc. 5); 6 lliures (docs. 9 i 18); 6 lliures 12 sous (doc. 78); 6 lliures i mitja (doc. 23); 3 florins (doc. 44); 12 florins (docs. 82 i 88)³.

Origen dels docents: Barcelona (docs. 18, 52, 57, 75, 78, 82, 83, 85, 88, 90, 99, 100 i 109); Hostalric (doc. 1); Lo Puèg de França (doc. 23); Manresa (doc. 44); Montblanc (doc. 9); Montfullà (doc. 55); Santa Maria d'Oló (doc. 12); Tarragona (doc. 19); Terrassa (doc. 15); València (doc. 51); Vilafranca del Penedès (doc. 94); sense especificar (doc. 4, 5, 7, 25, 27, 29, 56, 58, 60, 63, 70, 74 i 77).

4. *Escolars al servei d'algué*

Els escolars, com hem vist, podien pagar-se els estudis posteriors tot ensenyant d'altres nois en privat. Però també podien col·locar-se com a membres de la família del rector d'una parròquia, fent de mosso personal del rector, acompanyant-lo quan aquest es desplaçava, tenint al seu càrrec les respostes litúrgiques de l'ofici diví, tocant les campanes i ensenyant als infants els primers elements de la doctrina cristiana⁴: Santa Maria del Pi del

3. Tal com ja hem dit, farem l'estudi de les dades del recull documental en publicar la segona part del mateix amb els documents dels protocols de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona, que abasten tot el segle XIV, incloent-hi uns pocs documents de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona de la primera meitat del segle XIV. És per això que ens limitem ara a la pura presentació del contingut dels documents, sense relacionar-los entre ells, segons les diverses variants que caldria tenir presents.

4. «L'escola primària coincideix amb l'escola en la qual hom «pueros parrochianorum in fide catholica doceat et informet»... aquesta escola fou el camí per on s'introduí la llengua romanç en el clos de l'ensenyament... certament el «scolaris» al servei del rector ha estat la primera figura del mestre de primeres lletres que ha tingut l'escola catalana», Josep PERARNAU, *L'«Ordinatio»*... (citada en la nota 1), 170-173.

Barcelona (docs. 16, 17, 68 i 73); Santa Coloma de Gramanet (doc. 20); Santa Maria de Vallvidrera (docs. 31, 33, 42 i 106); Sant Julià de Palou (doc. 68); Sant Miquel de Montmell (doc. 86). Podien assistir un beneficiat de la Seu de Barcelona, que el seguia ensenyant (docs. 22 i 34). O entrar al servei d'un mercader, al qual ajudaven com a escriptors (doc. 53).

La duració dels contractes oscil·la entre mig any (doc. 73); un any (docs. 16, 17, 20, 31, 34, 53, 86 i 106); dos anys (doc. 68); tres anys (docs. 22 i 33); o bé cinc anys i cinc mesos (doc. 42).

Pel que fa a l'origen dels escolars: Alcanar del regne de València (doc. 4); Anglesola (doc. 20); Barcelona (doc. 73); diòcesi de Barcelona (doc. 16); Inca de l'illa de Mallorca (doc. 72); Lleida (doc. 22); Mallorca (doc. 106); Olèrdola (doc. 31); Sant Andreu de Llavaneres (doc. 33); Sant Pere de Masquefa (doc. 34); Sant Privat d'En Bas (doc. 86); Santa Maria de Moià (doc. 68); Tremp (doc. 53).

Els emoluments, tal com passa en el cas de l'ensenyament privat, oscil·la segons les diverses variants: 20 sous per any (doc. 22); 50 sous per any (doc. 33); 70 sous per any (doc. 20); 75 sous per any (docs. 16 i 17); 80 sous per any (doc. 31); 10 florins per any (doc. 53); 6 lliures i 2 sous per any (doc. 86); 100 sous per cinc anys i cinc mesos (doc. 42); 50 sous i els percaços pertanyents als escolars per any (doc. 106). En alguns casos hom especifica l'aprenentatge de lletres o de cant (docs. 34, 42 i 86).

5. Els contractes d'aprenentatge de lletres i d'un ofici

L'aprenentatge de lletra és també un dels fins dels contractes d'aprenentatge, principal en alguns casos, complementari en altres:

- Guillem Roca, de 14 anys, fill d'un agricultor de Barcelona, contracta, per un any, amb un cirurgià de Barcelona per tal d'aprendre l'ofici d'aquest, el qual l'ensenyarà de llegir (doc. 21)

- David Averrut, de 18 anys, jueu de Carmona del regne de Castella, contracta, per tres anys, amb un metge jueu de Barcelona, per tal d'aprendre lletres hebraïques (doc. 35)

- Salvador Lledó, de 12 anys, fill d'un fuster de Barcelona, s'estarà, durant dos anys, amb un notari de Barcelona, per tal d'aprendre l'ofici d'aquest, el qual li ensenyarà l'art d'escriure (doc. 46)

- Bernadó Calderó, d'11 anys, fill d'un agricultor de Mallorca, s'estarà,

durant dos anys, amb un metge de Barcelona per tal d'aprendre de lletra (doc. 48)

- Jaume Torrents, de 13 anys, fill d'un agricultor de Mallorca, s'estarà, durant cinc anys, amb un mercader de Barcelona per tal d'aprendre l'ofici d'aquest, el qual farà que hom li ensenyi de llegir i d'escriure (doc. 103)

- Bernat Vilella, de 14 anys, fill d'un corredor de Barcelona, contracta, per dos anys, amb un notari de Barcelona per tal d'aprendre l'art d'escriure (doc. 105) -

- Bartomeu de la Fontana, de 10 anys, fill d'un gabier de Barcelona, s'estarà, durant quatre anys, amb un frare menor de Barcelona per tal d'aprendre gramàtica (doc. 110)

- Llorenç de l'Àguila, de 10 anys, fill d'un giponer de Barcelona, s'estarà, durant quatre anys, amb un escrivà del rei per tal de servir-lo i aprendre de lletra (doc. 112).

6. *Els llegats testamentaris*

Hom pot trobar en els testaments dades diverses sobre escolars, estudiants i llibres. Allò que cal veure en aquestes dades és l'interès de molts membres de la societat, per no dir la societat mateixa, del segle XIV per les lletres i l'estudi de les mateixes com un medi, a la fi, de promoció social.

A vegades els llegats es fan de manera general. Hom llega una quantitat determinada a la Pia Almoina, o bé la fa hereu universal, per a la provisió d'un o diversos pobres, els quals seran substituïts en el llegat o en l'herència per un escolar "qui scientiam velit adiscere litteralem", com a pas previ, o no, per a l'aprenentatge d'un ofici o l'opció de l'estat eclesiàstic (docs. 40 i 41).

No manquen els llegats deixats a escolars i estudiants concrets: a un escolar que viu amb un beneficiat d'una església (doc. 14); a un escolar de la capella reial (doc. 47); a un escolar "studens Barchinone" (doc. 66); a un escolar per a seguir "studium gramatice" (doc. 76); a un fill d'una esclava, per part d'un sabater, perquè aprengui de lletra fins que tingui l'edat adient per a aprendre un ofici o art (doc. 91); al fill d'un hostaler, que vol estudiar, perquè sigui proveït en aquell "studium" que vulgui i durant el temps que li calgui (doc. 84); a un batxiller en decrets per a la seva provisió "in studio", condicionat a seguir estudiant (doc. 24); a un estudiant de lleis (doc. 43); a un estudiant "in iure civili" a Lleida (doc. 111).

En altres casos els llegats es deixen per a comprar llibres (doc. 60); o bé el llegat és un llibre (doc. 96); també s'estableix un llegat a una universitat on va estudiar el testador (doc. 13); o als mestres que ensenyaren al testador o al fill d'aquest (doc. 99 i 100); i fins i tot a les monges d'un monestir que sàpiguen llegir (doc. 42 bis i 80). També hi ha el cas d'un testador, un sabater, que practicava el préstec amb penyora, el qual fa saber en el seu testament que té un llibre empenyorat pertanyent a un escolar (doc. 101).

7. Els llibres

En aquest recull documental tan sols hi consten aquells instruments en què els llibres, o llibre, esmentats tinguin quelcom a veure amb els docents o els discents. A vegades les referències són generals, és a dir, sense especificar: llibres d'arts (doc. 8); llibres de dret (doc. 24); llibres comprats per a l'ensenyament (docs. 60 i 97); un llibre d'un escolar empenyorat (doc. 101).

No manquen, però, instruments referits a llibres d'ús en l'ensenyament bàsic: el *Grecisme* d'Évêrard de Béthune, l'*Alexandreis* de Gautier de Châtillon (doc. 28) i el *Saltiri* (doc. 52). O els llibres d'ús en l'ensenyament superior: aquest es el cas de Francesc de Vallseca, batxiller "in utroque iure", que obliga el llibre de Dret Canònic *Sisè*, com garantia del deute per una inquisició feta sobre la seva persona per Nicolau Eimeric (doc. 38). O la venda d'unes *Decretals* a un estudiant (doc. 87) o a un mestre d'escolars per part d'un mercader (doc. 102). O la compra per part d'un mercader de Morella dels llibres de Dret Civil *Volumen i Digesta Nova* per al seu fill estudiant (docs. 92 i 93). Hi ha també l'instrument on es fa constar que Domènec Ponç, fundador del col·legi de l'Assumpció de Lleida, té dipositada la seva *Bíblia* en el col·legi i ell té la del col·legi (doc. 50). I també el cas d'un prevere que llega el seu *Breviari* a un escolar (doc. 96). Per últim, és interessant el cas d'un estudiant de medicina de Barcelona que deixà, a un cirurgià i estudiant de medicina a la ciutat de Lleida, dos escrits de Sant Tomàs sobre la *Física* i la *Metafísica* d'Aristòtil perquè els vengués, i el llibre *Aphorismi de Gradibus* d'Arnau de Vilanova perquè el copiés (doc. 71).

8. Altres

En el recull hi figuren diversos instruments de condició variada, però relacionats directament o indirecta amb el món de l'ensenyament:

- un prevere beneficiat lliura el seu benifet, per tres anys, a un altre prevere amb la condició de que no pugui tenir escolars que aprenguin de lletra (doc. 62)

- un estudiant de dret a Montpeller contracta, per dos anys, un "vaillet" o servidor, perquè l'assisteixi cuinant per a ell i portant-li els llibres (doc. 37)

- dos instruments referits a escolars jueus: un sobre la "confratria scolarium" (doc. 59), l'altre sobre l'"elemosina pauperum callis iudeorum Barchinone vocata ebrayce Talmuta" (doc. 69)

- un instrument sobre un préstec fet a un estudiant que litigava per un benifet (doc. 108)

- un instrument sobre la societat constituïda per dos clergues i estudiants de Barcelona (doc. 79)

- el testament d'un escolar (doc. 65).

Hi incloem, finalment, els tres únics documents en què hem trobat referències a l'educació de nenes ("educari, erudiri"), però sense cap referència a l'aprenentatge de lletres: un és un testament en què una dona institueix hereva universal la seva filla, tot volent que sigui educada ("educatur", sic) prop del seu pare i avi de la nena (doc. 64). En un altre, un macip de ribera de Barcelona lliura la seva filla, de dotze anys, a un barber, perquè el serveixi, prometent aquest, entre d'altres coses, que l'educarà ("erudiri", doc. 104). En el tercer, una nena, de tretze anys, contracta amb un espaser de Barcelona per tal de servir-lo, per sis anys, prometent aquest que l'educarà en els bons costums ("erudiam te in bonis moribus", doc. 107).

9. Els documents

En l'edició dels documents, que segueix, hem procurat ésser fidels, sempre que ha estat possible, al text dels protocols. És per això que hom observarà grafies diverses d'una mateixa paraula i/o dels seus derivats. Això passa en el cas de *c* i *ch*: ,gramatica - gramaticcha', ,Bosco - Boscho', ,Sicca - Siccha', ,bacallarius - bacchallarius', etc.; de *d* i *dd*: ,adisco - addisco', ,reditus - redditus', etc.; de *f* i *ff*: ,defunctus - deffunctus', ,oficium - officium', ,beneficium - benefefficium', ,difinitio - diffinitio', etc.; de *i* i *y*: ,eicio - eycio', ,Raimundus - Raymundus', etc.; de *t* i *tt*: ,mito - mitto', ,litera - littera', etc. També hem respectat la grafia del text de doble consonant inicial: ,Ffranciscus', ,ffacio', ,ffrater', ,ffebruarius', etc. O bé la grafia d'una sola consonant: ,comodum', ,communis', ,suma', ,gramatica', ,comorans', etc. Tanmateix, normalitzem la *u* i la *j* (i llarga) amb valor consonàntic, escrivint en aquests casos *v* i *i*. Degut, però, a la grafia confosa de *c* i *t* davant la vocal *i*, ens hem decidit, si s'escau,

per la seva normalització: *cognitio*, *conscientia*, *Constantia*, *diffinitio*, *diligentius*, *ditio*, *exceptio*, *gratiose*, *institutio*, *Laurentius*, *licentia*, *martii*, *negotium*, *patiens*, *probatio*, *scientia*, *stipulatio*, etc. El verb *doceo*, que regeix doble acusatiu, apareix sovint també amb un acusatiu de cosa i un datiu de persona: *docui litteras dicto pupillo* i *docui litteras dictum pupillum*. Hom observarà que l'expressió *pro scolari* és escrita també així: *pro scolare*. Tanmateix, quan hem considerat que l'ús de certs casos gramaticals i certes grafies del text feien malentendre el text, hem introduït correccions, cosa que fem constar en l'aparat crític: *honesta* per *onesta*, *venturi* per *preteriti*, *emptione* per *emptiones*, *solidata* per *solidate*, *legatum* per *logatum*, *centum* per *contum*, *furtum* per *fortum*, *tradens* per *tradans*, *quacunque* per *quacuque*, *inquisitore* per *inquisitori*, *liberum* per *liborum*, *adicendo* per *adicedo*, *operata* per *operta*, *magistrorum* per *magistro*, *dictos* per *dicto*, *logicales* per *ligicales*, *studentemque* per *studensque*, *rectore* per *rectori*, *decebo* per *decebo*, *quidam* per *quisque*, *idem* per *eundem*, *defficiet* per *deficet*, *intulero* per *intulo*, *quibus* per *quo*, *iuxta* per *iusta*, etc. Ens hem decidit també per la resolució de les xifres romanes, llevat de les dates, per exemple: *tresdecim annis* per *XIII annis*. Posem en lletra cursiva els títols dels llibres: *Ebrardum*, *Alexandreidem*, *Cisè*, *Lectura Iohannis Andree*, *Biblia*, *Decret*, *Decretals*, *Sextus*, *Clementines*, *Summa Ostiensis*, *Flores Sanctorum*, *Salterio*, *Psalterio Davidis*, *Fisicorum*, *Metafisice*, *Questiones Logicales et Naturales*, *Volumen*, *Digesta Nova*, *Breviarium*. I també les paraules catalanes que es troben dins el text llatí: *l'anchorer*, *nér*, *a.n Carcasona de Leyda*, *esmenadures*, *canonge*, *veylet*, *les Ortes*, *Molí gay*, *arrabassar*, *cunyat*, *Francesch Valls*, etc. Tan sols, però, accentuem els cognoms en català, és a dir, no llatinitzats, que segueixen un nom en llatí. Pel que fa la puntuació i a l'ús de les majúscules ens atenem als criteris moderns. Per últim, en l'aparat crític indiquem els diversos accidents que afecten el text: correccions del copista, cancel·lacions, repeticions, llacunes, interliniats, omissions, escrits marginals, abreviatures supèrflues, etc.

Barcelona, 14 de juny de 1993

DOCUMENTS

1

1351 Març 31. Barcelona

Joan sa Tria, fill de pare homònim, de la vila d'Hostalric, promet a Romeu Llull, ciutadà de Barcelona, que durant un any ensenyarà de lletra al seu fill Romicó, l'ensenyarà en els bons costums i el servirà. Durant aquest temps Joan sa Tria serà proveït en aliments i rebrà una paga de 50 sous barcelonesos.

AHPB, Jaume FERRER, *Manual* 1351 Febrer 16 - 1351 Maig 24, fols. 69v-70r.

Sit omnibus notum quod^a ego Iohannes^b sa Tria, filius Iohannis sa Tria, quondam, de villa de Hostalrichi, promito vobis venerabili Romeo Lulli, civi Barchinone, quod^c de festo Sancti Matie proxime^d preteriti ad unum annum ex tunc primo venturum permanebo vobiscum causa^e docendi litteras Romiconum, filium vestrum, et alias instruendi ipsum in bonis moribus, et negotia vestra, licita et honesta^f, faciendi die noctuque secundum posse meum^g. Et quod ero vobis et^h vestris fidelis et legalis, diligens, sollicitus et intentus, commodum vestrum perquirendo et dampnum evitando [...]ⁱ vobis et vestris ad cognitionem procerum, si quid mali et [...] vestris intulero, necnon et omnia dampna, missiones [...] que vos vel vestri feceritis et sustinueritis quoquomodo [...] extra pro defectu premissorum. Et pro predictis attendendis [...] omnia bona mea, mobilia et immobilia, ubique habita et habenda. [...] Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, predicta attendere firmiter et complere et in aliquo non contrafacere vel venire [...] aliqua ratione. Et ego Romeus^k Lulli, predictus, consentiens supradictis, promito tibi Iohanni quod per dictum tempus providebo te sanum et infirmum ad consuetudinem Barchinone^l in comestione et potu. Et quod dabo tibi pro solidata quinquaginta solidos. Et pro predictis attendendis et complendis obligo^m tibi et tuis omnia bona mea, ubique / habita et habenda.

Actum est hoc Barchinone, tricesima prima die martii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o L^o primo.

Sig+num Iohannis de Trilea, iurantis. Sig+num Romei Lulli, predictorum, qui hec firmamus et laudamus.

Testes huius rey sunt: Poncius de Vallo et Ffranciscus de Plano.

a. Sit omnibus notum interliniat i al marge esquerre debet. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. Segueix ratllat hinc. - d. Segueix ratllat venturi. - e. Segueix ratllat adiscendi. - f. honesta, al ms. onesta. - g. negotia vestra licita... secundum posse meum interliniat. - h. Segueix ratllat vestris. - i. La part inferior esquerra del foli es troba esquinçada, cosa que afecta a part del text. Es per això que indiquem la part del text que manca amb

[..]. - k. *Al damunt del nom, dues ratlletes per a indicar la ferma.* - l. ad consuetudinem Barchinone interliniat. - m. *Segueix ratllat vobis et vr.*

1 bis

1351 Abril 13. Barcelona

Guillem de Torres, jurisperit, oriünd de la ciutat de Tarragona, però ciutadà ara de Barcelona, disposa en el seu testament que hom lliuri a Pere, mestre del seu fill Joan, la paga de 40 sous i diversos vestits.

AHPB, RAMON MORELL, *Llibre de testaments* 1344 - 1359, fols. 76r-81r.

In^a Christi nomine et eius auxilio humiliter invocato. Cum omnia mundana sint transitoria, et mortalium status non sit firmus, ac natura humana prona ad pecandum declinet continue ad non esse, et sic quilibet catholicus suum finem debet desiderare ac de bonis, gratia Dei sibi collatis, recte disponere, ut, illo fine adveniente, cum Altissimo placuerit, pervenire possit ad gaudium paradisi, ideo ego Guillelmus^b de Turribus, iurisperitus, oriundus civitatis Terracone, nunc vero civis et domiciliatus Barchinone, considerans omnia supradicta, licet eger corpore, in meo tamen pleno sensu, sana et integra memoria et loquela, ordino et dispono meum ultimum testamentum seu ultimam meam voluntatem, de sepultura corporis mei ac bonis meis disponendo, prout in inferioribus subiungetur. In primis volo... / ... Item, volo quod solvatur Petro, magistro Iohanneti, filii mei, eius solidata quadraginta solidorum, et ultra hoc dentur ei vestes mee mixte, videlicet gramasia et cotardia cum pellibus dorsorum tirogrillorum, et tunica et capucium eiusdem panni. ... / ... Hec est autem ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsan non valet vel non valeret aut non valere posset iure testamenti, saltem valeat et valere possit iure codicillorum vel cuiuslibet alius ultime voluntatis.

Actum est hoc Barchinone, tertia decima die aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCC^o L^o primo.

Sig+num Guillelmi de Turribus, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Bertrandus de Vallo, notarius, Petrus Ripoll, marinerius, ci-ves, et Berengarius de Bellestar, habitator Barchinone^c.

a. *Al marge esquerre clausum traditum dictis Raimundo de Martorello et Dominico Cirerola.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - c. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

[1353 Agost 10. Barcelona]

Miquel de Coll, doctor d'escolars i ciutadà de Barcelona, promet a Pere Sunyer i Pere Romeu, mestres d'escolars de Barcelona, que durant tres anys no tindrà escoles a Barcelona i els cedeix les que té.

AHPB, Pere d'OLM, *Llibre comú* 1352 Agost 28 - 1354 Maig 28, fol. 69r.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 19.

Ego^a Michael^b de Colle, doctor scolarium, civis Barchinone, promitto sub pena decem librarum monete Barchinone de terno vobis Petro Sunyerii et Petro Romei, magistris scolarium, habitatoribus Barchinone, pro duabus partibus, et curie in exequutionem facienti pro residua tertia parte acquirenti, pro qualibet die qua ego in Barchinona hinc ad tres annos proxime venturos scholas^c tenebo, quod ego in Barchinona infra dictum tempus scholas non tenebo, immo ipsas^d quas nunc teneo vobis dimitto et ipsi remito. Item sub dicta pena promitto vobis quod infra dictum tempus a vobis aliquem aut aliquos scholares nec de vestra scola non extraham. Et promitto vobis bona fide et quod restituam *et cetera*. Et oblige *et cetera*. Et iuro.

Testes: Iacobus sa Riera et Andreas sa Coma.

a. Al marge esquerre debet. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. scholas amb abreviatura supèrflua ratllada. - d. ipsas, -s final escrit sobre -m.

[1353 Agost 10. Barcelona]

Pere Sunyer i Pere Romeu, mestres d'escolars i ciutadans de Barcelona, constitueixen societat per a tenir i regir escoles i ensenyar escolars durant un any prorrogable. Es comprometen a dividir els guanys a mitges i a treballar de manera mancomunada.

AHPB, Pere d'OLM, *Llibre comú* 28 Agost 1352 - 28 Maig 1354, fol. 69r.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 19.

Nos^a Petrus^b Sunyerii et Petrus^c Romei, magistri scolarium, cives Barchinone, facimus inter nos societatem causa tenendi et regendi scholas, docendo scholares, hinc ad unum annum^d proxime venturum et deinde dum de nostra processerit voluntate. Et agimus pactum hoc: quod ex docendo scholares qualicumque ratione habere poterimus, inter nos dividemus mediatim; et quod circa docendo ipsos scholares^e cotidie continue unus sicut alius erimus diligentes; et quod infra dictum tempus alter nostrum ab altero non eyciat de scholis nec faciat nec curabit quod solus in eodem loco vel aliunde teneat scholas et quod habeat omnes scholares. Obligamus *et cetera*. Et iuramus *et cetera*. Item fideles socios et attendere *et cetera*.

Testes predicti [Iacobus sa Riera et Andreas sa Coma] et Michael de Colle.

a. Al marge esquerre debet. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Id. - d. Segueix repetit annum. - e. Segueix ratllat ipsi.

4

[1354 Juny 10]. Barcelona

Pere Febrer, clergue tonsurat, reconeix rebre de Guillem Pereller, mercader i ciutadà de Barcelona, tutor testamentari de Joanet, fill i hereu del notari de Barcelona Pere de Cavarroques, una paga de 110 sous barcelonesos per haver ensenyat de lletra al dit Joanet durant dos anys.

AHPB, Jaume FERRER, *Manual* 1354 Febrer 19 - 1354 Juny 16, fol. 139r.

Ego^a Petrus^b Februarii, clericus tonsuratus, confiteor et recognosco vobis Guillelmo Perarii, mercatori, civi Barchinone, tutori testamentario Iohanneti, pupilli filii et heredis Petri de Cavarroches, quondam, notarii, civis Barchinone, quod solvistis michi bene et plenarie ad meam voluntatem centum et decem solidos monete Barchinone de terno, pro salario scilicet meo duorum annorum, per quos ego docui litteras dicto pupillo. Et hac de causa et causa etiam^c nutriendi dictum pupillum, ego vobiscum steti et in hospitio vestro comedi. Et ideo renunciando exceptioni dicte pecunie non numerate et non recepte et dolo. In quorum testimonium presens vobis fieri iubeo instrumentum per notarium subscriptum ad habendum inde memoriam in futurum.

Actum est hoc Barchinone.

Testes: Bartolomeus de Ladarnosa et Bernardus Palatii.

a. *Al marge esquerre debet.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - c. *causa etiam interliniat.*

5

[1354 Novembre 26. Barcelona]

Ramon Guitart, prevere, reconeix rebre de Bernat Tous, prevere, procurador del tutor de Bernat sa Tria, fill de Berenguer Marquet, difunt, ciutadà de Barcelona, una paga de 7 lliures, 7 sous i 8 diners barcelonesos, a raó de 4 lliures per any, per haver ensenyat de lletra al dit Bernat sa Tria.

AHPB, Jaume FERRER, *Manual* 1354 Novembre 20 - 1355 Juliol 15, fol. 9v.

Ego Raymundus^a Guitardi, presbiter, confiteor et recognosco vobis Bernardo Tous, presbitero, actori et procuratori venerabilis Petri Bussoti, mercatoris, civis Barchinone, tutoris Bernardi sa Tria, pupilli filii^b Berengarii Marqueti, quondam, civis Barchinone, quod^c solvistis michi^d septem libras septem solidos et octo denarios Barchinone, que michi debebantur pro salario meo viginti duorum mensium, quibus docui litteras dictum pupillum, ad rationem quatuor librarum pro anno^e. Et ideo renuntiando exceptioni dicte pecunie non numerate et non recepte et doli. In quorum testimonium iussi vobis fieri et tradi presens publicum apoche instrumentum per notarium infrascriptum, ad habendum quidem memoriam et cetera.

Testes: Bartolomeus de Ladarnosa et Iacobus de Podio.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - b. *Segueix ratllat et here-dis.* - c. *Segueix ratllat satisfecistis faccie.* - d. *solvistis michi interliniat i segueix ratllat in.* - e. *Segueix ratllat decesserit faccio michi fuit facta in hunc quem Petrus Roure.*

6

1357 Gener 9. Barcelona

Francesc Nicolau, escolar de Barcelona, reconeix rebre de Jaume de Vila, escolar de Barcelona, tot el preu promès per la venda que li féu del dret que tenia sobre els guanys i emoluments a ell pertanyents en les escoles que hi ha davant l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona.

AHPB, Pere d'OLM, *Llibre comú* 1356 Setembre 27 - 1357 Març, fol. 12v.

Sit omnibus notum quod ego Ffrancischns Nicholai^a, scholaris, habitator Barchinone, confiteor et recognosco vobis Iacobo de Villa, scolari, habitatori eiusdem civitatis, quod super toto illo pretio quod michi dare et solvere promisistis pro pretio venditionis quam vobis feci de tota parte^b omnique iure michi pertinentibus et pertinere debentibus in^c omnibus lucris et emolumentis quarumdam scholarum, que sunt in civitate Barchinone ante ecclesiam Beate Marie de Mari dicte civitatis, satisfecistis michi bene et plenarie ad meam voluntatem. Unde renunciando exceptioni satisfactionis predictae non habite et non recepte et doli, in huius rei testimonium iubeo vobis fieri per notarium infrascriptum presens apoche instrumentum.

Actum est hoc Barchinone, nona die mensis ianuarii, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o L^o septimo.

Sig+num Ffrancischi Nicholai, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt: Iohannes de Solano Longo et Ffrancischns de Vilaró.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. Segueix ratllat omnib. - c. Segueix ratllat omnibus et singulis lucris nob.

7

1359 Març 9. Barcelona

Bernat sa Mora, ciutadà de Barcelona, reconeix rebre de Simó de Puigverd, mercader de Barcelona, en nom del tutor de Bartomeu Castelló, fill de pare homònim,

difunt, patró de coca i ciutadà de Barcelona, 50 sous barcelonesos per raó d'alimentació i calçat del dit Bartomeu, que viu amb ell, i per la paga del mestre, que li ensenya de lletra, per 6 mesos a raó de 100 sous per any.

AHPB, Francisc de LADERNOSA, *Llibre comú* 1359 Febrer 18 - 1359 Agost 8, fol. 22v.

Die sabbati, nona die martii, anno predicto.

Ego^a Bernardus^b ça Mora, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Simoni de Podio Viridi, mercatori, civi Barchinone, quod solvistis^c pro venerabili Iohanne Ianuarii, cive dicte civitatis, tutore Bartholomei Castilionis, pupilli filii Bartholomei Castilionis, quondam, patroni coche, civis dicte civitatis, et nomine ipsius tutoris michi^d quinquaginta solidos Barchinone ratione provisionis cibi et potus et sotularium dicti pupilli et pro salario magistri qui eum instruit in scientia litterali, per me prestande dicto pupillo a prima die presentis mensis martii usque per totum mensem augusti proxime venturi^e. Qui quidem pupillus de comuni mei et dicti tutoris et aliorum amicorum suorum assensu penes me moratur et educatur et pro cuius provisione dictus tutor^f michi dare debet^g quolibet anno per tres annos centum solidos dicte monete iuxta instrumentum de hiis inter eum^h et me factum in posse notarii infrascripti. Et ideo renuntiando exceptioni non numerate et non solute peccunie et dolo malo, ffacio vobis ac dicto tutori de dictis quinquaginta solidis presens apoche instrumentum.

Actum est hoc Barchinone.

Testes: Ffranciscus Figerà, mercator, et Guillelmus Oliverii, scriptorⁱ.

a. Al marge esquerre clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - c. Segueix ratllat michi. - d. et nomine ipsius tutoris michi interliniat. - e. venturi, al ms. preteriti. - f. dictus tutor interliniat. - g. Segueix ratllat ur. - h. eum interliniat. - i. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

[1359 Març 14]. Barcelona

Jaume Devesa, batxiller en arts, regent de les escoles d'arts de Barcelona, reconeix rebre del curador de Berengueró Vives, fill del jurisperit de Barcelona Pere Vives, difunt, que ha viscut, i encara viu, en les dites escoles durant un any, 42 lliures,

17 sous i 10 diners barcelonesos. D'aquesta quantitat, 140 sous són per la seva paga de mestre i la resta per raó d'alimentació, vestit i llibres d'arts esmerçats per al dit Berengaró, i per raó de la seva alimentació.

AHPB, Francesc de LADERNOSA, *Llibre comú* 1359 Febrer 18 - 1359 Agost 8, fols. 27v-28v.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 21 (parcial).

Ego^a Iacobus^b Devesa, bacallarius in artibus, regens scholas artium in civitate Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili et discreto domino Berengario Vives, iurisperito Barchinone, curatori nunc et olim tutori Berengaroni Vives, adulti, nepotis vestri sive *nabot*, filii et heredis universalis venerabilis Petri Vives, quondam, iurisperiti Barchinone^c, fratris vestri, quod cum ex ordinatione vestra dictus Berengaronus, ut magis proficiat in studio litterarum, circa quod^d mansit per unum annum et ultra et^e maneat adhuc sub et cum me, quem ei in magistrum et instructorem sub certa solidata tenetis extra scilicet hospitium vestrum, die noctueque, in hospitio videlicet in quo ego dictas scholas rego, in quo hospitio mecum ipse Berengaronus et ego cum eo moramur, comedimus et dormimus, / et ibi ministraveritis et prestiteritis, ministratis et prestetis seu per discretum Petrum Roqueta, presbiterum, domesticum vestrum, ministrari et prestari feceritis et faciatis ipsi Berengaroni per manus meas victum, vestitum, alimenta et missiones, tam in libris quam in aliis ei necessariis, et michi etiam victum meum et solidatam etiam meam, que est pro anno quolibet centum quadraginta solidi, dando michi pecuniam pro omnibus supradictis fiendis et solvendis, seu per me in usus ipsos convertendam; nuncque super et de omnibus quantitatibus pecunie per vos seu per dictum Petrum Roqueta nomine vestro michi ad opus predictorum a festo Beati Luche anni a nativitate Domini millesimi trecentissimi quinquagesimi septimi, quo ego et dictus Berengaronus cepimus sic vivere et manere, prestitis usque in festum eiusdem sancti, anni a nativitate Domini millesimi trecentissimi quinquagesimi octavi, in quo tempore comprehenditur unus annus; et super missionibus, solutionibus et datis per me de ipsis pecunie quantitatibus intra ipsum tempus in dictos usus factis, vos dictus venerabilis Berengarius Vives, interveniente dicto Petro Roqueta, mecum posueritis rationem, fuit repertum per compotum, reddita ratione, quod vos dictus venerabilis curator intra dictum tempus unius anni ministrastis et prestitistis seu per dictum Petrum Roqueta ministrari et prestari fecistis michi ad dictos usus inter diversas vices diversas pecunie quantitates ascendentes in universum ad sumam quadraginta duarum librarum septemdecim solidorum et decem denariorum, et quod ego ipsas quadraginta duas libras septemdecim solidos et decem denarios intra ipsum tempus unius anni, acceptis inde michi centum quadraginta solidis pro solidata mea ipsius anni, misi, expendi et converti in alimentis ipsius Berengaroni et emptione^f aliquorum librorum artium ad opus eiusdem et in victu meo, quem simul cum dicto Berengaroni, ut predictur, capio de bonis suis, et in aliis missionibus in et pro ipso Berengaroni per me factis, prout ea omnia in dicta ratione venerunt coram vobis singulariter per minutum, in quorum testimonium evidens et cautelam etiam firmiorem ego dictus Iacobus Devesa, asserens in verbo veritatis et etiam ad maiorem fidem predictis habendam, iurans in animam meam per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, corporaliter per me tacta, predicta veritate fulciri, iubeo vobis dicto venerabili curatori fieri presens publicum instrumentum per notarium infrascriptum. Ad hec ego dictus Berengarius^g Vives, curator qui supra, laudans predicta, confiteor et recognosco vobis dicto Iacobo

Devesa quod venistis mecum ad dictum computum de premissis. Et quod, facto ipso computo et reddita ratione sine fraude, fuit compertum vos dictam quantitatem per vos receptam convertisse integritè in predictis. Et ideo renuntiando exceptioni erroris calculi^h et legi sive iuri dicenti quod propter errorem calculi computum / retractetur, et dolo malo et actioni in factum, et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus, facio vobis de predictis et de omni questione et demanda, que proinde contra vos posset fieri, bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo. Volens quod etiam de hiis possit fieri et tradi vobis publicum instrumentum per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone.

Sig+num Jacobi Devesa, iurantis. Sig+num Berengarii Vives, predictorum, qui hec concedimus et firmamus.

Testes: Guillelmus Oliverii, scriptor, et Petrus Janer, monetarius, cives Barchinone, et Petrus Roqueta, presbiterⁱ.

a. *Al marge esquerre clausum traditum unum dicto Berengario Vives.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament.* - c. *Barchinone interliniat.* - d. *Segueix ratllat vixit.* - e. *Segueix ratllat ma.* - f. *emptione, al ms. emptiones.* - g. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - h. *calculi escrit sobre cautele.* - i. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

9

1359 Novembre 14. Barcelona

Guillem Nomdedéu, fill de Pere Nomdedéu, de la vila de Montblanc, promet a Pere Marquès, senyor del castell de la Roca, que durant un any viurà amb ell com a pedagog dels seus fills Joan i Pere Arnau i per tal de servir-lo. Guillem Nomdedéu serà proveït en aliments i rebrà una paga de 6 lliures.

AHPB, Francesc de LADERNOSA, *Quintum manuale* 1388 Octubre 9 - 1360 Març 28, fol. 89r.

Die iovis, decima quarta die novembris, anno predicto.

Ego^a Guillelmus^b Nominis Dei, de villa Montis Albi, filius Petri Nominis Dei, quondam^c, promitto vobis venerabili Petro Marquès, domino castri de Ça Rocha, quod a

presenti die ad unum annum morabor vobiscum pro pedagogo Iohannis et Petri Arnaldi, filiorum vestrorum, et alias causa^d serviendi vobis in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis. Promittens vobis et *cetera*. Et obligo bona. Et iuro. Et facio homagium. Ad hec ego dictus Petrus^e Marquesii, laudans et *cetera*, promitto vobis dicto Guillelmo Nominis Dei quod per totum dictum tempus providebo vobis in cibo et potu. Et quod dabo vobis pro solidata dicti anni VI libras. Et obligo bona.

Testes: Guillelmus Oliverii, scriptor, et Iohannes Petri^f.

a. Al marge esquerre persolvit XII denarios. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma, l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament i l'abreviatura ho (homagium) per a indicar l'homenatge. - c. Segueix ratllat et. - d. Segueix ratllat adiscendi. - e. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - f. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla ondulada.

10

1360 Març 3. Barcelona

Guillem Costa, de la vila del castell de Cubelles, fa donació a Bernat Riba, prevere de Barcelona, de totes les quantitats que li deuen alguns escolars de Cubelles, als quals ell ensenya.

AHPB, Pere BORRELL, *Manual* 1359 Juliol 5 - 1360 Novembre 16, fol. 99r.

Die mercurii, tertia die martii, anno predicto.

Ego^a Guillelmus^b Costa, ville castri de Cubellis diocesis Barchinonensis, gratis et *cetera*, dono vobis discreto Bernardo Riba, presbitero Barchinone, et vestris omnes et singulas quantitates que michi debentur per quoscumque scolares dicte ville de Cubellis [...] docui eos in dictis villis. Hanc itaque donationem [...].

Testes: Anthonius Belver, Berengarius de Gualamar, Petrus Guitardi, scriptores.

a.- Al marge esquerre consta la quantitat pagada al notari, de la qual tan sols es llegeix solidos. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Una taca d'humitat fa il·legible una part de l'instrument.

11

1361 Gener 27. Barcelona

Bernat Mora, mercader de Barcelona, reconeix rebre de Joan Gener, ciutadà de Barcelona, tutor de Bartomeu Castelló, fill de pare homònim, difunt, 50 sous barcelonesos per raó de la provisió feta durant 6 mesos al dit Bartomeu que és educat a casa seva.

AHPB, Francesc de LADERNOSA, *Llibre comú* 1361 Gener 11 - 1361 Abril 17, fol. 19v.

Die mercurii, vicesima septima die ianuarii, anno predicto.

Ego^a Bernardus^b Mora, mercator Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Iohanni Ianuarii, civi Barchinone, tutori Bartholomei Castilionis, pupilli filii Bartholomei Castilionis, quondam, alias vocati *l'anchorer*, quod solvistis michi quinquaginta solidos Barchinone, pro sex mensibus, finitis per totum mensem septembris proxime preteritum, ratione provisionis dicti pupilli, qui in posse meo de vestri voluntate educatur. Et ideo renuntiando exceptioni non numerate et non solute peccunie et doli mali, ffacio inde vobis fieri presens apoche instrumentum per notarium infrascriptum in testimonium premissorum.

Quod est actum Barchinone.

Testes: Geraldonus Iuliani et Raimundus Gerona^c.

a. Al marge esquerra Geraldonus Iuliani hoc peracto firmavit. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

12

[1361 Desembre 14. Barcelona]

Guillem Bosc, carnisser i ciutadà de Barcelona, col·loca amb Pere Gras, tintorer i ciutadà de la mateixa ciutat, Jaume Valls, fill d'Arnau de Vall, de Santa Maria d'Oló de la diòcesi de Vic, perquè visqui amb ell durant un any per tal d'en-

senyar de lletra als seus fills Joan i Pericó. Durant aquest temps serà proveït en aliments, però no en vestit i calçat, i rebrà un sou de 50 sous.

AHPB, Pere d'OLM, *Manual* 1361 Maig 4 - 1361 Desembre 24, fol. 108v.

Ego^a Guillelmus^b Bosch, carnifex, civis Barchinone, a presenti die ad unum annum primum venturum affirmo vobiscum Petro Gras, tinturario, civi Barchinone, Iacobum Valls, scolarem, filium Arnaldi de Valle, de parrochia Sancte Marie de Olone, diocesis Vicensis, qui per totum dictum tempus maneat vobiscum causa docendi litteras Iohanni et Pericono, filiis vestris. Et providebo eum in vestitu et calciatu sine missione vestra. Ad hec ego dictus Petrus^c Gras, laudans predicta, promito providere dictum Iacobum per totum dictum tempus in cibo et potu, et dare sibi pro solidata dicti temporis quinquaginta solidos, quos sibi solvebo in fine dicti temporis. Et colam et cetera.

Testes: Petrus Cellariis, Petrus Roset, scriptor Barchinone.

a. Al marge esquerre persolvit unum solidum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.

13

1362 Abril 2. Barcelona

Ramon de Tesarac, mestre en arts i en medicina i ciutadà de Barcelona, llega 80 sous a l'estudi de medicina de la universitat de Montpellier.

AHPB, Ramon MORELL, *Llibre de testaments* 1362 Juny 8 - 1362 Juliol 14, fol. 23r-v.

In^a nomine Domini. Ego Raimundus^b de Thesaraco, magister in artibus et medicina, civis Barchinone, attendens me fecisse et ordinasse meum ultimum testamentum in posse notarii infrascripti prima die presentis mensis aprilis, attendens esse voluntatem hominis mutabilem et ambulatoriam esse usque ad extremum exitum vite sue, et cuilibet licitum esse codicillari tam^c ante confectionem testamenti quam etiam post^d, et recedere licet a cuiuscumque lege ultime voluntatis, ideo mente sobrius, licet corpore languens, presentes facio codicillos. Primum adimo ex legato triginta solidorum in dicto testamento^e per me facto ec-

clesie Beate Marie de Pinu ratione parrochianatus viginti solidos, nolo enim dictam ecclesiam habere dicta de causa nisi tantum decem solidos. Item, dimitto de bonis meis universitati studii medicine Montispesulani octuaginta solidos convertendos in utilitatem eiusdem universitatis. Item... / ... In omnibus vero aliis in dicto meo testamento ordinatis et contentis ipsum testamentum laudo, approbo et confirmo. Hec est autem ultima voluntas mea, quam volo valere iure codicillorum vel cuiuslibet alius ultime voluntatis.

Actum est hoc Barchinone, secunda die aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LX° secundo.

Sig+num Raimundi de Thesaraco, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt: magister Iacobus^f Riaria, chirurgicus^g, Petrus Tarasconi, mercator, et Raimundus de Maçana, notarius, et Raimundetus Morelli, scriptor Barchinone^h.

a. *Al marge esquerre clausum traditum Iacobo in dicto testamento.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.* - c. *tam interliniat al damunt de quod ratllat.* - d. *Segueix ratllat ideo.* - e. *triginta solidorum in dicto testamento interliniat.* - f. *Segueix ratllat de.* - g. *chirurgicus interliniat.* - h. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

14

1362 Maig 28. Barcelona

Joan de Quadres, prevere de Barcelona, fill de Jaume de Quadres, difunt, notari i ciutadà de la mateixa ciutat, llega 20 sous a Pere, escolar, que vivia amb Guillellem Soler, mercader de Barcelona i marmessor del seu testament.

AHPB, Ramon MORELL, *Secundum capibrevium testamentorum, codicillorum et aliarum ultimarum voluntatum* 1359 Juny 17 - 1362 Agost 11, fols. 37r-40r.

In^a nomine Domini. Cum creatura non habeat quid pro meritis suo respondeat Creatori et ideo non sit divinum iudicium sed potius eius misericordia postulanda et sapientis sit cogitare futura, ut, cum Dei Filius hostium humane sortis duxerit propulsandum, paratam inveniat creaturam animam sibi reddere comendatam, idcirco ego Iohannes^b de Quadris, presbiter Barchinone, filius Iacobi de Quadris, quondam, notarii, civis eiusdem civitatis, animadvertens humane nature fragilitatem, licet eger corpore, in meo tamen pleno sensu et sana ac integra memoria, meum facio et ordino testamentum. Et eligo manumissores et exe-

cutores huius mei testamenti seu ultime voluntatis venerabiles Guillelmum de Solerio, mercatorem, civem Barchinone, Berengarium Cathalani, rectorem ecclesie de Gavà ac beneficiatum in Sede Barchinone, et Guillelmum Riquerii, beneficiatum in ecclesia Sancte Anne eiusdem civitatis. Quos, sicut / carius possum, deprecor eisque confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam testamentum, ipsi exequantur et compleant hoc meum testamentum seu ultimam voluntatem, prout inferius scriptum invenerint et contentum. Et si forsane dicti manumissores hiis exequendis nequiverint aut noluerint interesse, duo vel unus etiam eorumdem ea nichilominus exequantur et etiam exequatur. ... / ... Et Petro, scolari, qui solebat morari cum dicto Guillelmo, viginti solidos, ultra sexaginta solidos quos ei debeo, qui viginti solidi^d tradantur ei si vivit, alias erogentur pro anima sua... / ... Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsitan non valet vel non valeret aut valere non posset iure testamenti, saltem valeat et valere eam volo iure codicillorum vel cuiuslibet alius ultime voluntatis.

Actum est hoc Barchinone, vicesima octava die madii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LX° secundo.

Sig+num mei Iohannis de Quadris, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: frater Bernardus de Podio et frater Petrus Romei, ordinis Fratrum Predicatorum, Bernardus Truyols, presbiter, et Nicholaus Gruart, habitator Barchinone^e.

a. *Al marge esquerre* clausum et traditum auctoritate venerabilis vicarii Barchinone per Raimundum de Maçana, notarium publicum Barchinone, tenentem scripturas scribanie Raimundi Morelli, quondam, connotarii sui, XIX^a die decembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LX° tertio. - b. *Al damunt del nom*, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. *fosan interliniat*. - d. qui XX solidi *interliniat*. - e. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals*.

15

1363 Juny 12. Barcelona

Pere Gilabert, de 17 anys, fill de Jaume Gilabert, de la vila de Terrassa, promet d'estar-se durant un any a casa de Sança, vídua de Pere Puig, bainer i ciutadà de Barcelona, per tal d'ensenyar de lletra i educar el nèt d'aquesta i per tal de servir-la. Pere Gilabert serà proveït en aliments, rebrà una paga de 40 sous i els honoraris a pagar al mestre de l'escola a la qual assisteix.

AHPB, Andreu FIGUERA, *Manual* 1362 Desembre 12 - 1363 Juny 29, fol. 62v.

Die lune, duodecima die mensis iunii, anno predicto.

Ego Petrus^a Gilaberti, de villa Terracie, filius Iacobi Gilaberti, quondam, de dicta villa, a presenti die qua hoc presens conficitur instrumentum ad unum annum primum et continue venturum, promitto morari vobiscum, domina Sanccia, uxore Petri de Podio, quondam, baynerii, civis Barchinone^b, causa adiscendi Matheum, nepotem vestrum sive *nét*, et bonos mores, et alias serviendi vobis in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis, die nocteque, secundum meum posse. Promittens vobis quod per totum dictum tempus^c ero vobis fidelis et legalis. Et quod a vobis non recedam. Quod, si fecero^d, dono vobis plenam potestatem quod possitis me capere et captum reducere^e. Et si quod malum, quod absit, vobis vel rebus vestris intulero, promitto ipsum vobis emendare, sine omni scilicet dilatione *et cetera*. Et credatur vobis *et cetera*. Et pro hiis complendis, obligo me et bona mea *et cetera*. Et iuro etiam quia minor sum viginti quinque, maior tamen septemdecim annorum^f. Ad hec ego Sanccia, uxor dicti Petri de Podio, convenio et promitto vobis dicto Petro Gilaberti quod providebo vobis per totum dictum tempus in cibo et potu. Et dabo vobis pro solidata vestra quadraginta solidos. Et etiam quod solvam vobis quicquid vos solvere contingat pro solidata scole vestre magistro ipsarum scholarum. Et colam vos *et cetera*. Et pro hiis complendis *et cetera*^g.

Testes: Dalmatius Salendini et Ffranciscus de Costa, scriptores Barchinone.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur* (iuravit) *per a indicar el jurament*. - b. *Segueix ratllat* pro nuntio et scolari. - c. *Segueix ratllat et cre*. - d. *Segueix ratllat p*. - e. *reducere interliniat sobre decenter ratllat*. - f. *Et iuro etiam...* XVII annorum *interliniat*. - g. *Et colam...* complendis *et cetera interliniat*.

16

[1364 Juny 10. Barcelona]

Ramon Ferrer, clergue tonsurat de la diòcesi de Barcelona, reconeix rebre dels marmessors de Francesc Rufat, rector de Santa Maria del Pi de Barcelona, entre d'altres quantitats, 3 lliures i 15 sous per raó de la paga que li pertocava pel temps que serví com a escolar en la dita església.

AHPB, Pere BORRELL, *Manual* 1363 Juny 13 - 1364 Agost 17, fol. 113r.

Ego Raimundus^a Ferrarii, clericus tonsuratus diocesis Barchinone, confiteor et recognosco

vobis venerabilibus et discretis manumissoribus venerabilis Ffrancisci Ruffati, [reitoris Sancte Marie de Pinu] *et cetera*, quod solvistis michi bene *et cetera*, per manus discreti Guillelmi Bramundi, conmanumissoris vestri in dicta manumissoria, undecim libras et quinque solidos monete Barchinone de terno, quas^b vos michi dare debebatis^c: scilicet, pro solidata^d alicuius^e temporis per quod steti pro scholari in ecclesia Sancte Marie de Pinu, tres libras et quindecim solidos; et septem libras et mediam quas dictus deffunctus michi assignavit et dedit super Simone de Ulmo, quasque ab ipso habere non potui. Ideo renuntiando *et cetera*, facio vobis et bonis dicte manumissorie de predictis undecim libris et quinque^f solidis bonum *et cetera*. Et nichilominus convenio et promitto vobis quod, si apparuerit aliquis prior tempore et potior iure in dictis undecim libris et quinque solidis, ego tornabo in posse vestro *et cetera*. Sing^g omni *et cetera*. Et quod restituam *et cetera*. Et pro hiis obligo vobis omnia bona mea *et cetera*. Et iuro^h. Et dono vobis fideiussorem^b Raymundum Mascharoni, presbiterum, beneficiatum in Sede Barchinone. Ad hec ego Raimundusⁱ Mascharoni *et cetera*. Et pro hiis obligo vobis omnia bona mea. Et iuro.

Testes: ffrater Iacobus de Prato, de ordine Ffratrum Predicatorum, et Michael de Campis et Petrus Balaguerii, scriptores.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. quas, al ms. quos. - c. Segueix ratllat ra. - d. solidata al ms. solidate. - e. alicuius, al ms. aliquius. - f. quinque, al ms. quindecim. - g. et iuro interliniat. - h. fideiussorem manca al ms. - i. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la forma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament.

17

[1364 Juny 14. Barcelona]

Antoni Mateu, clergue tonsurat, reconeix rebre dels marmessors de Francesc Ruffat, rector de l'església de Santa Maria del Pi de Barcelona, 75 sous per raó del sou que li pertocava pel temps que serví com a escolar en la dita església.

AHPB, Pere BORRELL, *Manual* 1363 Juny 13 - 1364 Agost 17, fol. 116v.

Item, Anthonius^a Mathei, clericus tonsuratus, fecit instrumentum apoche dictis manumissoribus de LXXV solidis pro solidata mea eo quia steti pro scholari in dicta ecclesia de Pinu. Et dedit fideiussorem dictum Raimundum Ferrarii. Et dictus fideiussor^b predicta iuravit.

Testes predicti [Petrus Aleu, presbiter, Petrus de Terreriis] et Anthonius Belver, scriptor.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. Id.

18

1364 Setembre 28. Barcelona

Guerau de Sant Julià, escolar de Barcelona, promet d'estar-se durant un any a casa de Violant, vidua de Berenguer Marquet, ciutadà de Barcelona, per tal d'ensenyar de lletra al seu fill Berengueró i per tal de servir-la. Guerau de Sant Julià serà proveït en aliments i rebrà una paga de 6 lliures.

AHPB, Pere d'OLM, *Manual* 1364 Maig 4 - 1364 Desembre 4, fol. 48r.

Die sabbati, vicesima octava die septembris.

Geraldus^a de Sancto Iuliano^b, scholaris, habitator Barchinone, gratis et cetera, a proximo ventura^c prima die mensis octobris usque ad unum annum venturum^d promito stare cum vobis venerabili domina Violant, uxore venerabilis Berengarii Marqueti, civis Barchinone, quondam, causa docendi litteras Berengarono, filio comuni^e vobis et dicto viro vestro, quondam, et serviendi vobis et dicto Berengarono in omnibus aliis negotiis vestris, licitis et honestis et cetera. Promitens et cetera. Et obligo et cetera. Et iuro et cetera. Ad hec ego dicta Violant^f, laudans et cetera, promito providere vos in cibo et potu, et dare pro solidata vestra sex libras. Et colere et cetera. Et obligo et cetera^g.

a. Al marge esquerre persolvit VI denarios. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. ventura, -a escrit sobre o i segueix ratllat fe. - d. Segueix ratllat et. - e. Segueix ratllat vestro et. - f. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - g. La resta del foli està en blanc, per la qual cosa manca la datació i els testimonis.

19

1364 Setembre 30. Barcelona

Domènec Francolí, oriünd de Tarragona, promet a Pere des Bosc, ciutadà de Barcelona, que durant un any viurà amb ell com a pedagog dels seus fills i per tal d'ensenyar de lletra. Domènec Fracolí serà proveït en aliments i rebrà una paga de 80 sous.

AHPB, Francesc de LADERNOSA, *Tricesimum secundum capibrevium* 1364 Maig 4 - 1364 Desembre 4, fol. 99.

Die dominica, tricesima septembris, anno sexagesimo quarto.

Ego Dominicus^a Francolini, oriundus Terrachone, convenio et promitto vobis venerabili Petro de Bosco, civi Barchinone, quod^b per unum annum^c, qui incepit prima die septembris presentis, in antea^d computandum, morabor vobiscum pro^e pedagogo et docebo vestris filiis et cetera. Et ero fidelis, legalis et intentus. Et custodiam omnia bona vestra et cetera. Et iuro et presto vobis homagium. Ad hec ego dictus Petrus^f de Bosco promito vobis providere in comestione. Et^h colam vos egrum et sanum iuxta consuetudinem Barchinone. Et dabo vobis pro solidata octoginta solidos.

Firmavit apocham dictus Dominicus de triginta solidis de solidata.

Testes: Guillelmus Navata et Bernardus Heres, de Vilaçar, et Ffranciscus Requesèn.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma, l'abreviatura iur (iuravit) et ho (homagium) per a indicar el jurament i la prestació d'homenatge. - b. Segueix ratllat hinc et. - c. Segueix ratllat a die huius confectionis instrumenti in antea continue. - d. qui incepit prima die septembris presentis in antea interliniat. - e. Segueix ratllat doc. - f. Segueix ratllat presto. - g. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - h. Segueix ratllat in aliis nec.

[1364 Novembre 27. Barcelona]

Tomàs Claret, de 20 anys, fill de Joan Claret, del lloc d'Anglesola, de la diòcesi de Vic, promet a Bernat Manresa, rector de l'església de Santa Coloma de Gramanet, que durant un any viurà amb ell com a escolar i el servirà. Tomàs Claret serà proveït en aliments i rebrà una paga de 70 sous barcelonesos.

AHPB, Andreu FIGUERA, *Manual de cartes de pagaments de la tresoreria reial* 1364 Novembre 14 - 1365 Gener 15, fol. 10r.

Ego Thomas^a Clareti, filius Iohannis Clareti, de loco Angularie Vicensis diocesis, a presenti die, qua hoc presens conficitur instrumentum, ad unum annum primo venturum, promitto morari vobiscum, discreto Bernardo de Minorisa, rectori ecclesie Sancte Columbe de Gramaneto, causa standi vobiscum, pro scolari et alias pro serviendo vobis in omnibus mandatis vestris licitis *et cetera*. Promittens vobis quod per totum dictum tempus ero vobis patiens *et cetera*. Et quod infra dictum tempus non recedam a vobis absque vestri licentia. Quod si fecero *et cetera*. Et quod in fine dicti temporis emendabo *et cetera*. Et obligo me et bona mea *et cetera*^b. Et iuro *et cetera*, quia minor sum viginti quinque annis, maior tamen viginti^c. Ad hec ego dictus Bernardus de Minorisa, laudans predicta *et cetera*, promitto^d tibi dicto Thome Clareti quod per totum dictum tempus providebo tibi in cibo et potu. Et dabo tibi pro solidata vestra septuaginta solidos Barchinone. Et colam *et cetera*. Et obligo *et cetera*.

Testes: Bernardus Ardesa, presbiter, et Iacobus de Claromonte, scriptor

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Segueix ratllat ad hec. - c. minor sum XXV annis, maior tamen XX° interliniat. - d. Segueix ratllat vobis.

1367 Març 18. Barcelona

Guillem Roca, de 14 anys, fill de Bernat Roca, agricultor i ciutadà de Barcelona, promet viure durant 5 anys amb el mestre Francesc Fort, cirurgià i ciutadà de Barcelona, per tal d'apendre l'art de cirurgia i de servir-lo. El mestre el proveirà en aliments, vestit i calçat i li ensenyarà de lletra.

AHPB, Pere d'OLM, *Manual* 1367 Gener 11 - 1367 Desembre 23, fols. 27v-28r i minuta.

Sit^a omnibus notum quod ego Guillelmus^b Rocha, filius Bernardi Rocha, agricole, civis Barchinone, concedens sub virtute iuramenti per me inferius prestiti me etatem quatuordecim annorum plenarie excessisse, gratis et certa scientia, de assensu et voluntate dicti Bernardi Rocha, patris mei, per firmam et legalem stipulationem convenio et promitto vobis magistro Cisco Fortis, chirurgico, civi Barchinone, quod a proxime preterita prima die presentis mensis martii usque ad quinque annos primos venturos stabo vobiscum ad dictam artem^c seu officium vestrum adiscendum, in quo arte sive officio et in omnibus aliis negotiis et mandatis vestris, licitis et honestis, serviam vobis per totum dictum tempus, die et nocte, bene et legaliter, secundum meum posse. Et quod ero vobis bonus^d, fidelis et legalis, humilis, patiens et obediens. Et quod vobis et bonis vestris totum commodum percassabo et incommodum^e secundum meum posse evitabo. Promittens etiam vobis quod infra dictum^f tempus a vobis non recedam pro adiscendo aliquo alio arte sive officio^g nec ex quacumque alia ratione, iure, modo vel causa. Quod si fecero, dono et concedo vobis licentiam et plenum posse quod possitis me ubique capere et compellere et capi et compelli facere cum curia et sine, et captum in posse vestro reducere et tornare. Et si quid mali vel dampni bonis vestris fecero, illud de bonis meis vobis et vestris restituere et emendare promitto. Et quod post dictum tempus emendabo vobis omnes dies quibus causa infirmitatis, fuge vel aliis modis a vobis absens fuero propter mei culpam. Et quod restituam et solvam vobis et vestris ad vestram voluntatem indilate omnes et singulas missiones, dampna et interesse, quas et que vos et vestri facietis et sustinebitis modo aliquo pro predictis per me vobis supra promissis in aliquo. Super quibus quidem missionibus, dampnis et interesse credatur vobis et vestris solo, plano et simplici verbo, nullo alio / probationum genere requisito. Et pro predictis omnibus et singulis complendis et attendendis, tenendis et observandis, obligo vobis et vestris me et omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda. Et ut predicta omnia et singula maiori gaudeant firmitate, iuro non vi nec dolo set sponte in animam meam per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et inviolabiliter observare et in nullo contravenire ratione minoris etatis, nec aliquo iure, causa vel ratione. Immo renuntio quantum ad hec gratis et ex certa scientia beneficio minoris etatis et ignorantie et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus. Et ut de predictis omnibus et singulis, per me vobis supra promissis vobis et vestris diligentius cautum sit, dono vobis fideiussorem: dictum Bernardum Rocha^h, patrem meum, qui mecum et sine me de predictis omnibus et singulis, per me vobis supra promissis, vobis et vestris firmiter teneaturⁱ eaque omnia et singula mecum et sine me vobis et vestris compleat et attendat et compleri faciat et attendi. Ego itaque fideiussor predictus, suscipiens in me sponte hanc fideiussionem, et renuntians quantum ad hec gratis et ex certa scientia legi sive iuri dicenti quod prius conveniatur principalis quam fideiussor, et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus, convenio et promitto per firmam et legalem stipulationem vobis dicto magistro Cisco Fortis et etiam iuro sponte in animam meam per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, quod de predictis omnibus et singulis per dictum Guillemonum Rocha, filium meum, supra promissis tenebor vobis et vestris cum^k predicto filio meo et sine ipso, eaque omnia et singula vobis et vestris complebo et attendam et compleri faciam et attendi cum eodem filio meo et sine ipso. Et pro hiis complendis et attendendis obligo vobis et vestris omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda. Ad hec ego magister Cisco^l Fortis, laudans predicta, convenio et promitto sub obligatione omnium bonorum meorum tibi dicto Guillelmo^m Rocha et etiam iuro sponte in animam meam per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter

tacta, quod per totum dictum tempus^o dictorum quinque annorum providebo te in cibo et potu, vestitu et calciatu sine missione tua. Et colam te sanum et infirmum ad usum et consuetudinem Barchinone. Et docebo tibi dictam artem sive officium meum et etiam legere litteras, prout predictam artem sive officium melius adiscere poteris. Et volumus, scilicet tam ego dictus Guillelmus^o Rocha quam ego magister Cisco Fortis, quod de presenti contractu possint fieri per notarium infrascriptum duo publica instrumenta [...]^p de quibus unum tradatur utrique nostrum.

Actum est hoc Barchinone, octava decima die martii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LX° septimo.

Sig+num Guillelmi^q Rocha, discipuli. Sig+num Bernardi Rocha, fideiussoris. Sig+num magistri Cisco Fortis, predictorum, qui hec laudamus, firmamus et iuramus.

Testes huius rei sunt: Ffranciscus Oliverii, parator pannorum lane, et Ffranciscus Mathes de Barchinona.

a. Al marge esquerre clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. I segueix ratllat onus. - c. Segueix ratllat vr. - d. Segueix ratllat fil. - e. Segueix ratllat secundum meum posse. - f. Segueix ratllat temporis. - g. Segueix ratllat officium. - h. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - i. teneatur amb abreviatura superflua ratllada. - k. Segueix ratllat po. - l. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - m. Segueix ratllat no. - n. Segueix repetit tempus. - o. Segueix ratllat nus. - p. Un estrip impedeix la lectura d'un mot. - q. Segueix ratllat ni.

[1368 Maig 19]. Barcelona

Francesc Sirvàs, de 16 anys, fill de Nicolau Sirvàs, difunt, de la ciutat de Lleida, promet a Guillem Sauleda, beneficiat de la Seu de Barcelona, que durant tres anys viurà amb ell com a macip i escolar seu. Durant aquest temps, serà proveït en aliments i rebrà una paga de 20 sous per any.

AHPB, Francesc de MONTALT, *Capibrevium* 1368 Maig 9 - 1368 Setembre 18, fol. 12v.

Sit omnibus manifestum quod ego Ffranciscus^a Sirvàs, filius Nicholai Sirvàs, quondam, habitatoris civitatis Ilerde, a presenti die, qua hoc conficitur instrumentum, ad tres annos

proxime et continue venturos, mitto et affirmo me et promito stare vobiscum discreto Guilhelmo Saulede, beneficiato in Sede Barchinone, pro mancipio, servitore et scolari vestro. Promittens vobis quod per dictum tempus permanebo vobiscum obediens, fidelis et legalis, sollicitus, diligens et intentus de bono et utilitate vestra, comodum vestrum et rerum vestrarum procurando, et dampnum vestrum et rerum vestrarum totis viribus evitando. Et quod infra dictum tempus a vobis seu vestro servitio faciendo non recedam. Quod si facerem, dono et concedo vobis plenam et liberam potestatem quod vestra propria auctoritate possitis me ubique capere et capi facere et in posse vestro reducere et tornare. Et quod in fine dicti triennii emendabo vobis, si quos dies a vobis seu vestro servitio faciendo absens fuero ratione fuge, infirmitatis seu alias. Promitto etiam vobis quod restituam vobis, si quid mali vel dampni, quod absit, in bonis vestris intulero, ad cognitionem proborum hominum ad consuetudinem Barchinone. Et pro predictis attendendis et complendis, obligo vobis et vestris me et omnia bona mea, habita et habenda. Et ad maiorem firmitatem omnium predictorum et quia minor sum viginti quinque annis, maior tamen sexdecim, iuro sponte per Dominum Deum et eius santa quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere et in aliquo non contrafacere vel venire^b ratione minoris etatis vel aliquo alio iure, causa vel etiam ratione. Ad hec ego dictus Guillelmus^c Saulede, laudans et approbens supradicta et recipiens te dictum Ffranciscum Sirvàs in discipulum meum, convenio et promitto tibi dicto Ffrancisco Sirvàs quod per totum dictum tempus providebo tibi in cibo et potu, et pro solidata viginti solidos pro quolibet anno^d. Et colam te sanum et infirmum ad usum et consuetudinem Barchinone sub bonorum meorum omnium obligatione.

Actum est hoc Barchinone.

Testes huius rei sunt: Petrus de Campis et Periconus Stanyolli.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. Segueix ratllat aliquo iure causa vel etiam ratione. - c. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - d. Et pro solidata viginti solidos interliniat al damunt de vestitu et calciatu ratllat.

[1368 Agost 20. Barcelona]

Bartolí de Montagut, de Lo Puég del regne de França, reconeix rebre dels tutors dels hereus de Pere des Bosc, les quantitats següents: 55 sous i 8 diners barcelonesos per raó de la paga de 6 mesos i 20 dies, durant els quals ensenyà i instruí de lletra a Pericó i Miquel, fills del dit Pere des Bosc, a raó de 100 sous per any; 3 sous i 6 diners per despeses fetes durant aquest temps; i 41 sous i 4 diners per la paga a ell

pertanyent en ensenyar de lletra als mateixos durant 3 mesos i 5 dies després de la mort del dit Pere des Bosc, a raó de 6 lliures i mitja per any.

AHPB, Francesc de LADERNOSA, *Manual comú* 1366 Octubre 29 - 1368 Setembre 11, fol. 139v.

Ego^a Bertholinus^b de Monte Acuto, diocesis Podiensis regni Francie, confiteor et recognosco vobis tutoribus heredum venerabilis Petri de Boscho, quondam, quod solvistis michi quantitates peccunie sequentes: scilicet, quinquaginta quinque solidos, octo denarios Barcinone, qui michi debebantur pro solidata mea sex mensium et viginti dierum, qui currere inceperunt in medio mensis novembris^c preteriti, quibus in vita dicti Petri de Bosco docui et instruxi Periconum et Michaellem, filios dicti defuncti, in scientia litterarum, ad rationem scilicet centum solidorum pro anno; et tres solidos et sex denarios^d dicte monete, quos ego in vita dicti Petri de Bosco bistraxeram per minutum in suo hospitio et pro eo; et quadraginta unum solidos, quatuor denarios^e pro solidata mea trium mensium et viginti sex dierum, quibus docui dictos filios^f scientiam meam predictam post mortem dicti Petri de Bosco, ad rationem sex librarum et medie in anno, qui quidem tres menses et viginti sex dies inceperunt currere in die festi Beati Marchi evangeliste^g ex tunc. Et ideo renuntiando et cetera, facio apocham de predictis.

Testes: Raymundus de Calderiis et Bernardus de Petra, causidici.

a. *Al marge esquerre in libro Petri de Boscho.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.* - c. *novembris interliniat i escrit al damunt de decembris ratllat.* - d. *et sex denarios interliniat.* - e. *denarios, al ms. solidos.* - f. *dictos filios, la o final d'ambdues paraules escrita sobre i.* - g. *Segueix ratllat in a.*

24

1369 Maig 29. El Castell d'Eramprunyà

Jaume Marc, cavaller, conseller del rei i senyor del castell d'Eramprunyà, deixa en testament al seu fill Francesc Marc, batxiller en decrets, 3.000 sous, preu de la venda de quatre llibres de dret. Li llega també 5.000 sous per a la seva provisió i la compra de llibres, sempre i quant segueixi estudiant, a raó de 1.000 sous per any.

AHPB, Guillem de SANT HILARI, *Secundus liber testamentorum* 1364 - 1387, fols. 68v-73r.

In^a nomine Domini nostri Ihesu Christi. Ego Iacobus^b Marchi, miles, consiliarius domini regis ac dominus castri de Alapruyano, detentus^c in infirmitate, attamen in meo pleno sensu, sana et integra memoria, facio et ordino testamentum. Et eligo manumissores et execu-

tores huius mei testamenti seu ultime voluntatis venerabiles Iacobum de Valle Sicha, in legibus licentiatum, Iacobum Fivallerii, Iohannem de Vallo et Iacobum de Bessanta, cives Barchinone. Quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam testamentum, ipsi distribuant et ordinent de bonis meis, prout inferius scriptum invenerint et contentum. Et si forsan omnes dicti mei manumissores hiis exequendis nequiverint aut noluerint interesse, tres aut duo ipsorum nichilominus exequantur. Primum... / ... Item dimitto Ffrancisco Marchi, bacallario in decretis, filio meo, illos tres mille solidos, quos habui seu ipse habuit de quatuor libris iuris. Qui quatuor libri venditi fuerunt *a.n Carcasona de Leyda*. Et pretium predictum fuit solutum in tabula cambii Bernardi Bertrandi, campsoris Barchinone. Et ultra hoc lego sibi quinque mille solidos, de quibus provideatur sibi in studio et de quibus emantur sibi libri. Et quod diffiniat seu diffinitionem faciat aliis bonis meis. Et quod firmet et laudet donationem, quam feci de dicto castro meo de Arapruyano dicto Iacmono Marchi, filio meo, cum titulis et renuntiationibus utilibus et necessariis, et ut alii filii renuntiarunt. Volens et ordinans quod ipse Ffranciscus habeat dictum legatum^d, si adiscere et continuare voluerit studium. Si autem ipse Ffranciscus non renuntiaret vel demitebat studium, sic quod non continuaret ipsum studium, volo quod careat dicto legato. Et in isto casu iure institutionis dimitto sibi dictos tres mille solidos. Volens nichilominus et ordinans quod, si ipse Ffranciscus de bonis seu redditibus Sancte Matris Ecclesie haberet centum^e libras in redditibus vel ultra, quod cesset dictum legatum dictorum quinque mille solidorum. Ordinans et providens quod heres meus infrascriptus non cogatur solvere ipsos quinque mille solidos insimul, sed solum usque ad quantitatem mille / solidorum quolibet anno. Et in hiis et sub dictis conditionibus et formis ipsum Ffranciscum, filium meum, michi heredem instituo. ... / ... Hec est ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsan non valebit iure testamenti, saltem valeat et valere possit iure codicillorum vel alterius cuiuslibet ultime voluntatis, prout melius de iure valere poterit et tenere.

Actum est hoc in castro de Elapruyano, vicesima nona die madii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo nono.

Testes rogati huius rei sunt: venerabilis Bernardus de Corbaria, domicellus, Guillelmus Folquerii, beneficiatus in capella Beate Marie de Brugariis, Petrus Panyella, de termino castri de Corbaria, et Berengarius Bertrandi, avanturarius, de civitate Gerunde^f.

a. *Al marge esquerre* Et aliud magnifico Iacobi Marchi, militi, domino de Araprunyano, per me Galcerandum Balaguer, notarium Barchinone, tenentem scripturas scribanie dicti Guillelmi de Sancto Hilario, quondam, connotarii mei, decima quarta die aprilis, anno MCCCC LXXXI°. - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma*. - c. detentus, *al ms.* dotentus. - d. legatum, *al ms.* logatum. - e. centum, *al ms.* contum. - f. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals*.

1369 Agost 27. Barcelona

Pere d'Albí, clergue tonsurat, reconeix rebre dels tutors testamentaris de Miquel i Lluís, fills de Pere des Bosc, ciutadà de Barcelona, 70 sous barcelonesos per raó de la paga a ell pertanyent pel temps en què ensenyà de lletra als dits Miquel i Lluís.

AHPB, Francesc de LADERNOSA, *Llibre de la testamentaria del noble Pere des Bosch* 1368 Juny 1 - 1370 Agost 6, fol. 34r.

Die lune, vicesima septima die augusti, anno predicto.

Ego Petrus^a de Albino^b, clericus tonsuratus, confiteor et recognosco vobis venerabilibus Petro de Marginibus, Iacobo de Gualbis, civibus Barchinone, et domine Constantie, uxori venerabilis Petri de Boscho, quondam, civis dicte civitatis, tutoribus testamentariis Michaelis et Ludovici, pupillorum filiorum vobis dicte domine Constantie et dicto viro vestro, quondam, quod per manus vestri dicte domine Constantie solvistis michi septuaginta solidos Barchinone, michi restantes ad solvendum pro solidata mea temporis preteriti, per quod vobiscum dicta domina Constantia et dicto viro vestro steti causa docendi^c pupillos sive pueros supradictos. Et ideo renuntiando exceptioni peccunie non numerate et non recepte et dolo, ffacio vobis de predictis septuaginta solidis presens apoche instrumentum.

Quod est actum Barchinone.

Testes: Poncius de Bruco, clericus tonsuratus, Petrus Subirani et Iohannes Perera, scriptores Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Segueix ratllat conf. - c. docendi, al ms. docen.

[1370 Març 30. Barcelona]

Guillem des Orts, prevere de Barcelona i batxiller en arts, i Antoni Julià, batxiller en arts i ciutadà de Barcelona, constitueixen societat per tal de tenir i regir escoles literals a la ciutat de Barcelona. Ambdós socis pagaran a mitges el lloguer de

l'alberg o casa i les cadires i bancs necessaris. Hi habitarà Guillem des Orts. Ambdós ensenyaran els escolars i dividiran els guanys en parts iguals.

AHPB, Felip GOMBAU, *Plec de fragments de manual de diversos anys*, fol. 1v.

GARCIA SANZ-MADURELL, *Societats mercantils*, n. 60.

Noverint universi quod ego Guillelmus^a de Ortis, presbiter Barchinone, bacallarius in artibus, ex una parte, et ego Antonius^b Iuliani, bacallarius in artibus, civis Barchinone, ex altera parte, confitemur et recognoscimus nobis, scilicet pars parti ad invicem, quod super societate [...] in tenendo et regendo scholas literales in civitate Barchinone, fuerunt facta [...] inhita et conventa capitula infrascripta et conventiones et pacta in ipsis capitulis contenta. Quorum capitulorum series dinoscitur esse talis:

En nom de Déu. És tractada e avenguda companyia entre Guillem des Orts, prevera, batxeller en arts, de una part, e n'Anthoni Julià, batxeller en arts^d, de la altra part^e, sobre lo regiment de les scholas literals per ells tenidores et regidores en la ciutat de Barchinona. Sobre la qual companyia són stats fets et avenguts los capitolls següents:

Primerament, que los dit Guillem des Orts e n'Antoni Julià loguen e^f haïen a logar alberch o alberchs, on les dites scoles tenguen e regescen, qui sien^g aptes e suficients a tenir les dites scoles. En lo qual alberch o alberchs degen tenir en^h los auditoris, on los scolans oyràn, cadira o cadires altres, aquelles qui mester hi sien [...] deⁱ fust, en què segen los scolans, qui en los dits auditoris oyràn les [...] qui aquí.s legiran.

Item, que quescun haie^k e sia tengut de pagar e contribuir la maytat en lo salari o salaris de alberchs, que^l per les sues scoles a tenir^m tindran e logeran, hoc en quant en lo alberch o casa, en què lo dit Gillem starà e habitatgeⁿ tendrà, ultra l'alberch de les dites scholas, e encara en les cadires e banchs, qui en los dits auditoris se tindran.

Item, que quescú d'els haie^o e sia tengut legir als dits^p scolans, con mils pusque, e que cerch e procur e haie e^q sia tengut procurar tot profit que porà a la dita companyia et tot dapnatge squivar.

Item, que tots los diners, qui.s hauran o.s culleran ne^r haver se poran dels salaris comuns de les scoles^s, qui en les dites scoles [...] o apendran, axí de nits con^t de dies^u, sien partits entre ells per aguals parts [...].^v

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. Al damunt del nom, les dues ratlletes obliqües i l'abreviatura iur com a la nota anterior. - c. La part dreta del foli es troba esquinqada, per la qual cosa indiquem les mancances del text amb [...]. - d. en arts interliniat. - e. Segueix ratllat de la altra. - f. Segueix ratllat ai. - g. sien, i escrit sobre u. - h. en interliniat. - i. Segueix ratllat futs. - k. Segueix ratllat venir. - l. Segueix ratllat perles. - m. Segueix ratllat ayen. - n. habitatge, la segona t interliniada. - o. haïen amb abreviatura supèrflua ratllada. - p. dits interliniat. - q. Segueix ratllat pro. - r. culleran ne interliniat. - s. Segueix ratllat dels scolans. - t. de nit con interliniat. - u. Segueix ratllat con de nits. - v. Manca la resta de l'instrument per haver-se perdut el foli següent.

1370 Setembre 26. Barcelona

Pere Solà, escolar, reconeix rebre de Pere de Roviradec, notari de Barcelona, tutor testamentari de Mateu de Riera, fill i hereu de Berenguer de Riera, vanover i ciutadà de Barcelona, 26 sous i 2 diners per raó d'haver ensenyat de lletra al dit Mateu de Riera durant 10 mesos i 14 dies, a raó de 30 sous per any.

AHPB, Joan EIXIMENIS, *Manual* 1370 Setembre 9 - 1371 Febrer 15, fol. 20v.

Sit^a omnibus notum quod ego Petrus^b Solani, scholaris, confiteor et recognosco vobis discreto Petro de Roviradec, notario Barchinone, tutori testamentario Mathei de Riaria, filii et heredis Berengarii de Riaria, quondam, vanoverii, civis dicte civitatis, quod solvistis michi viginti sex solidos et duos denarios, michi debitos ex illis triginta solidis pro quibus promisi stare vobiscum ad unum annum^c pro docendo litteras dictum pupillum^d. Et de quo anno servivi tantum decem menses et quatuordecim dies. Et per dictos decem menses et quatuordecim dies michi provisionem fecistis in cibo et potu de bonis dicti pupilli. Et ideo renuntiando exceptioni peccunie non numerate et non solute et^e doli, in testimonium premissorum iubeo vobis fieri et tradi presens apoche instrumentum per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, vicesima sexta die septembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXX° f.

Sig+num Petri Solani, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt: Petrus Cerverissa, causidicus, et Antonius Granelli, scriptor^g.

a. Al marge esquerre clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. annum manca al ms. - d. pupillum, -um escrit sobre -is. - e. Segueix ratllat pene. - f. LXX°, al ms. LXXI°. - g. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla ondulada.

[1371 Novembre 27. Barcelona]

Miquel des Bosc, de 14 anys, fill de Pere des Bosc, difunt, reconeix rebre dels seus tutors dos llibres de Gramàtica: el Grecisme d'Everard de Béthune i l'Alexan-

dreis de Gautier de Châtillon, pertanyents a la seva herència, que li són necessaris per a anar a l'escola.

AHPB, Francesc de LADERNOSA, *Tertium decimum manuale* 1370 Novembre 16 - 1373 Maig 29, fol. 44v.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 30.

Ego^a Michael^b de Boscho, filius venerabilis Petri de Boscho, quondam, maior quatuordecim annis, confiteor et recognosco vobis venerabili Petro de Marginibus et Iacobo de Gualbes, tutoribus meis, quod tradidisti michi de bonis hereditatis mee paterne duos libros pergameneos parvi valoris de gramatica, scilicet *Ebrardum* et *Alexandreidem*, in quibus possim adiscere in scolis. Et ideo renuntiando *et cetera*, ffacio vobis de dictis duobus libris presens apoche instrumentum.

Testes predicti: [Guillelmus Sala et Iohannes Peregrini, presbyteri].

a. *Al marge esquerre in libro Petri de Boscho.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.*

29

1372 Abril 6. Barcelona

Berenguer Mas, mestre d'escolars o pedagog de Miquel i Lluís, fills de Pere des Bosc, reconeix rebre dels tutors d'aquests 23 sous barcelonesos que ell va pagar a Guillem des Orts, batxiller en arts, regent de les escoles literals o gramaticals a la ciutat de Barcelona, on els dits Miquel i Lluís aprenien i als quals ell ensenyava a casa dels mateixos.

AHPB, Francesc de LADERNOSA, *Tertium decimum manuale* 1370 Novembre 16 - 1373 Maig 29, fols. 62v-63r.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 32.

Die martis, sexta die mensis aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXII°.

Berengarius^a Mas, magister scholarium sive pedagogus^b pupillorum infrascriptorum, confiteor et recognosco vobis venerabili Petro de Marginibus, scriptori portionis domini regis,

et Iacobo de Gualbis, civibus Barchinone, tutoribus pupillorum filiorum venerabilis Petri de Boscho, quondam, de domo dicti domini regis, quod solvistis michi in tabula cambii venerabilis Eymerici Duzay et vestri dicti Iacobi de Gualbis, campsorum, viginti tres solidos Barchinone, quos ego dedi et solvi discreto Guillelmo de Ortis, bachallario in artibus, regenti scholas gramaticas in civitate Barchinone pro anno presenti, / pro salario sibi pertinenti pro scholis, ex eo quia Michaletus et Ludovicus, pupilli filii^c dicti Petri de Boscho, quosque ego doceo^d, adidiscerunt in eius scholis ac in camera studuerunt. Renuntiando *et cetera*.

Testes^e: Petrus Sala, notarius, Bartholomeus Medici, molerius, et Petrus de Collibus, scriptor.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. I al marge esquerre in libro Petri de Boscho.* - *Segueix ratllat convenio.* - c. filii, *al ms. filiorum.* - d. *Segueix ratllat adcs.* - e. *Segueix ratllat Bar.*

[1373, Gener, 3. Barcelona]

Jaume Devesa, batxiller en arts, regent de les escoles literals de la Seu de Barcelona, cedeix a Guillem des Orts, prevere i batxiller en arts, el regiment de les dites escoles durant quatre anys, en què s'absentarà per anar a estudiar a França. Guillem des Orts disposarà d'un ajudant, el salari del qual provindrà de la part de Jaume Devesa. Si això no bastava, disposarà també d'un escolar que l'ajudi. Jaume Devesa rebrà la meitat dels guanys. Guillem des Orts podrà tenir els escolars que voldrà en ensenyament privat. Jaume Devesa serà substituït en les seves obligacions com a canonge de la Seu de Barcelona per Guillem des Orts, el qual rebrà la meitat de la porció canonical que li pertoca. Passats els quatre anys, si Jaume Devesa tornava i recuperava el dit regiment de les escoles i Guillem des Orts volia anar a estudiar durant tres anys, aquest rebrà la meitat dels guanys. En aquest cas, Guillem des Orts haurà de donar a Jaume Devesa un ajudant. En finalitzar els quatre anys del contracte, si Guillem des Orts no volia anar a estudiar i volia regir altres escoles, haurà de donar a Jaume Devesa la meitat dels emoluments obtinguts sense cap mena de deducció. El mateix haurà de fer Jaume Devesa, si és aquest el seu cas. Però si Guillem des Orts volia regir les dites escoles de la Seu conjuntament amb Jaume Devesa, ho podrà fer i ambdós partiran els guanys a mitges.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 34 (parcial).

In nomine Domini. Noverint universi quod nos Iacobus^a Devesie [...] In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti. Sobre lo regiment de les scoles litterals appellades de la Seu de Barchinona, les quals vuy reig l'onrat en Jacme Devesa, faedor per lo discret en Guillem des Orts, prevera de Barchinona, són stats fets, avenguts e concordats entre los dits en Jacme Devesa e Guillem des Orts los capítols sagüents:

Primerament que lo dit en Guillem des Orts, per ço con lo dit honrat en Jacme Devesa deu o vol anar estudiar vers les parts de França, rege e sia tengut de regir les dites scoles^c appellades de la Seu de Barchinona, per lo dit Jacme Devesa, les quals vuy reig lo dit Jacme Devesa, en aquella forma e manera e ab aquell càrrech que les reig lo dit Jacme Devesa. Lo qual, emperò, regiment de les dites scoles comens a ffer al dit Guillem après Pascha propvinent, ço és, dins VIII dies propsagüents passada la dita festa de Pascha.

Item, que el dit Guillem des Orts haie e sie tengut de fer e sostenir lo dit regiment de les dites scoles de la dita festa de Pascha de la Resurrecció de nostro Senyor propvinent ad quatuor annos ex tunc primo et continue venturos, e més avant, si a els demunt dits plaurà.

Item, que el dit en Jacme Devesa haie e sia tengut de haver alberch on los scolans, axí con és acostumat, puxen hoir o pençió per aquell, axí con el capítoll li és tengut. E si en aquell alberch o per aquell se havien a ffer algunes massions, que aquelles massions se paguen dels emoluments o salaris dels scolans.

Item, que lo dessús dit en Jacme Devesa haja et sie tengut de donar al dit Guillem des Orts un coadjutor per regir e fer lo regiment o actes de les dites / scoles, lo qual sie apte e convinent e scient en fer o ajudar fer lo dit regiment a conaguda del dit en Jacme Devesa o de son procurador, lo qual se haia a salariar de la part pertanyent al dit Jacme Devesa en los salaris comuns dels scolans, qui en les dites scoles oiran.

Item, que lo dit en Jacme Devesa haje e sia tengut de dar cadira e banchs als auditoriis de les dites scoles, axí con se pertany, les quals e los quals ara hi són. Mas si d'equí avant ni havia ops, que-ls comprasen de comú.

Item, que lo dit Guillem des Orts façe e sia tengut de fer ab lo dit coadjutor seu los actes acostumats fer en les dites scoles bé e diligentment a lur bona consciència; et de donar e percassar a les dites scoles en tant con en ell sia tot profit, e tot dampnatge squivar. Però que si lo dit Guillem ab lo dit coadjutor no bestaven ells actes, que el dit Guillem agués a procurar un scolà qui supportàs alguna part dels actes. E ço que li deria per trebals, se pach del comú.

Item, que de tot guany o emolument qui de les dites scoles o per contemplació de aquelles, ço és, dels salariis comuns dels scolans, qui en les dites^d scoles apendran o oiran axí de nit con de dia, don e sia tengut de donar e pagar lo dit Guillem al dit en Jacme Devesa, o a qui ell volrà, la maytat éntegrament, fetes dels dits salariis dues parts aguals. E açò aja a fer lo dit Guillem cascun any mentra tengua lo dit regiment, ço és, dar la maytat dels dits salariis en lo temps que les col·lectes seran fetes e request serà per lo dit Jacme o per son procurador.

Item, que lo dit Guillem des Orts haja e puxe haver en specialitat tots aquells scolans que en la sua cambra o en altre manera en special ab ell volran aprendre, dels salariis, dels quals,

ço és, de les dites specialitats, no prejudicant als salariis comuns, puxa fer lo dit Guillem a ses volentats, e no haja a respondre al dit Jacme Devesa ne a altre, no faent per manera que la comunitat ne valla menys.

Item, que con per la absència del dit en^e Jacme Devesa no pogués ésser provehit per lo dit Jacme a la correcció de l'accent en la dita seu de Barchinona, emperamor d'açò lo dit en Guillem des Orts haja e sia tengut de supportar lo càrrech del dit en Jacme Devesa, ço és, en la correcció del dit accent. E en aquest cas haja e reeba lo dit Guillem des Orts la maytat de la porció canonical que lo dit en Jacme Devesa reep, la qual reeba e comens a reebre après vuit dies passada la dita festa de Pascha.

Item, que lo dit en Jacme Devesa per la dita rahó sia tengut al dit Guillem prestar, per fer lo dit servey, la sua capa negra canonical que ara ha, de la qual se puxa emprar e s'empre lo dit Guillem per fer lo dit servey. Però en cas que el dit Guillem tingués tant lo dit regiment que la dita capa fos rumpuda, que el dit Guillem se'n agués a comprar del seu propi.

Item, que lo dit en Jacme Devesa de la dita festa de Pascha de la Resurrecció de nostre Senyor propvinent ad duos^f anys lavors primers esdevenidors no puscha ne deja mudar lo dit Guillem del dit regiment per si matex^g, ans lo dit Guillem lo haja a ffer. E après los dos anys no-l puxa foragitar per altre da qui agués mellor mercat e covinentesa. E açò mentre el dit Guillem o volgués regir en la manera desús dita. E per si aventura, finits los dits quatre anys, en cas emperò que lo dit Jacme fos tornat del studi on deu o vol anar de present, si lo dit Jacme volie regir les dites scoles e altres dins la ciutat de Barchinona, lo dit en Guillem des Orts volie anar estudiar, que ho pogués fer per tres anys tan solament lavors primers esdevenidors. E en aquest cas lo dit en Jacme Devesa hagués a donar e contribuir al dit / Guillem des Orts, o a qui ell volgués, la maytat éntegrament dels salariis comuns dels scolans de les dites scoles, deduïdes primerament e levades per lo dit honrat en Jacme Devesa de tots los dits salariis comuns vint lliures barchinonines per loger de l'alberch on se regirien les dites scoles, les quals vint liures fossen del dit en Jacme Devesa per rahó del dit loger; e deduïdes encara per lo dit Jacme Devesa vint-i-cinc lliures en cas que los dits salariis comuns de les dites scoles valguesen o muntasen a quatre mil solidos o a més, o quinze lliures en cas que no muntassen a quatre mil solidos, e no en altra manera. Les quals vint-i-cinc lliures ho quinze lliures hagués lo dit en Jacme Devesa en lo prop dit cas per avantatge seu, les quals se levassen del comú dels dits salaris. Emperò que lo dit Guillem des Orts hagués e dagués en lo dit cas donar al dit en Jacme Devesa un coadjutor bo e suficient a conaguda lur^h e-nⁱ lur bona consciència, lo qual lo dit Guillem hagués a pagar e a salariar de la sua pròpia part. E finits los dits quatre anys per los quals deu fer lo regiment lo dit Guillem des Orts de les dites scoles, axí con dit és, si lo dit Jacme volie fer lo dit regiment de les dites scoles e lo dit Guillem des Orts no volie anar estudiar, ans volie regir altres scoles litterals dins la dita ciutat sens lo dit en Jacme Devesa, que ho puxa fer. Emperò que de tots los salariis comuns, qui-s haurien e-s cullirien dels scolans de les scoles que lo dit Guillem des Orts regiria, hagués a donar lo dit Guillem des Orts al dit en Jacme Devesa la maytat éntegrament sens alguna deducció de salarii de coadjutor e de loger de l'alberch. Ans lo dit Guillem hagués a pagar de la sua pròpia part lo dit coadjutor e loger de l'alberch on regirien les dites scoles. E semblantment lo dit en Jacme Devesa hagués a donar e a pagar al dit Guillem des Orts la maytat de les scoles que ell regirie, ço és, dels salariis comuns dels scolans de les dites scoles éntegrament e sens alguna deducció de loger de alberch e de salari de coadjutor. Ho si lo dit Guillem volie regir aquelles matexes scoles^k de la Seu ensemps ab lo dit Jacme Devesa, que ho puscha fer. E en aquest cas que tots los emoluments de les dites scoles se dejen partir entre ells per eguals parts, deduïdes deu lliures per avantatge, les quals agués

el dit Jacme, si ell dit Guillem era ab ell en una scola, o vint-i-cinc lliures si regia per si matex, en cas que ells emoluments o salaris comuns muntassen a quatre milia solidos o més, axí con demunt és dit.

E en los dits cases los dits en Jacme Devesa e Guillem des Orts sien tanguts la un a l'altre ensemps de procurar e percassar tot profit que puxen a les dites scoles et tot dampnatge squivar, e de dir e atorgar la un a l'altre ensemps sobre les dites coses bona fe e de retre bone e leyal compte de ço que reebrà, totes falsies e cal·lilitats foragitades. E si per aventura sobre les coses desús dites e alguna de aquelles o per rahó o per ocasió d'aquelles e alguna de aquelles se insurgia o-s movia alguna qüestió, discenció o discòrdia entre los desús dits en Jacme Devesa e Guillem des Orts, que en ço de què la dita qüestió o discenció serà, ne haien star a dita e pronunciació de dues bones persones elegidores lavors de present, moguda la dita qüestió e discenció, per los dit Jacme Devesa e Guillem des Orts, ço és, una per quescun d'els. E en açò que les dites dues persones ne dirien o-n farien ne haguessen star, tota apel·lació e contradicció remoguda. E totes les dites coses e quescuna d'aquelles prometen los dits Jacme Devesa e Guillem des Orts tenir, complir e servir en bona fe e sens tot enguan e frau sots obligació de lurs béns e per virtut del sacrament que dagueu, na feran e-n hajen a ffer.

E volen los dit Jacme Devesa e Guillem des Orts que dels dits capítols e de quescun de aquells se fassen e-s puxen fer aquelles e ayntantes cartes con ne demeneran e al notari devall scrit ne seran vistes faedores.

Et ideo nos dicti Iacobus Devesa, ex una parte, et Guillelmus de Ortis, ex altera, laudantes, approbantes, ratificantes et confirmantes predicta capitula et contenta in eis, convenimus et promittimus nobis, scilicet pars parti ad invicem, quod predicta capitula et contenta in ipsis attendemus, complebimus et observabimus et in aliquo non contrafaciemus vel veniemus aliquo iure, causa vel etiam ratione. Et quod restituemus et solvemus nobis, scilicet altera pars nostrum alteri ad invicem, si quas missiones, dampna et interesse aliqua pars nostrum in faciendo compleri et teneri predicta fecerit et sustinuerit. Super quibus missionibus, dampnis et interesse credatur alteri parti nostrum qui predictas missiones fecerit et sustinuerit plano et simplici verbo, nullo alio probatio-/num genere requisito. Et pro hiis complendis et attendendis, tenendis et observandis, utraque pars¹ nostrum obligamus alteri parti nostrum ad invicem omnia bona nostra, mobilia et immobilia, habita et habenda. Et ut predicta maiori gaudeant firmitate, iuramus sponte per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus^m nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et observare et in aliquo non contrafacere vel venire aliqua ratione. Hec igitur que dicta sunt supra, facimus, paciscimur et promittimus, scilicet altera pars nostrum alteri ad invicem, necnon et notario infrascripto, tanquam publice persone, pro altera parte nostrum et pro aliis etiam personis, quarum interest et intererit, recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti. Et volumus nos dicte partes quod de hiis fiant et fieri possint utrique parti publicum instrumentum seu publica instrumenta, tot quot voluerimus et petierimus, per notarium infrascriptum.

Actum.

Testes huius rei sunt: Petrus de Ortis, notarius, Petrus Iserni, flaquerius, et Periconus Rubei, scriptor, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit)

per a indicar el jurament. - b. Segueix un espai en blanc per a unes set línies. - c. scoles interliniat sobre coses ratllat. - d. Segueix ratllat coses. - e. en interliniat. - f. duos interliniat sobre quatuor ratllat. - g. matex interliniat sobre duos ratllat. - h. lur interliniat i segueix ratllat del dit Jacme. - i. Segueix ratllat sa. - k. Segueix ratllat ensempls. - l. pars interliniat. - m. Segueix ratllat meis.

31

[1373 Maig 6. Barcelona]

Joan Nin, de 19 anys, de la parròquia de Sant Miquel d'Olèrdola, del Penedès, promet a Berenguer de Plantada, rector de l'església de Santa Maria de Vallvidrera, que durant un any viurà amb ell com a escolar i el servirà. Joan Nin serà proveït en aliments i rebrà un sou de 80 sous barcelonesos.

AHPB, Ramon de MASSANA, *Duodecimum manuale* 1372 Desembre 27 - 1373 Desembre 24, fol. 62v.

Ego Iohannes^a Nin, de parrochia Sancti Michaelis de Alerdola, sita in Penitensi, gratis et cetera, promitto vobis Berengario de Plantada, rectore ecclesie Sancte Marie de Valle Vitaria, presenti, quod per unum annum a proxime venturo festo Sancti Iohannis iunii in antea^b primum et continue venturum, manebo vobiscum pro scolare et nuntio et servitore vestro. Promittens vobis quod ero fidelis et cetera. Et quod a vobis non recedam et cetera. Quod si facerem et cetera. Ego enim promitto emendare omnes dies et cetera. Et si quod malum et cetera. Et obligo me et bona mea et cetera. Et iuro maior decem novem annis et cetera. Ego facio homagium et cetera^c. Et dono vobis fideiussorem Petrum Nin, magistrum axie, de parrochia supradicta, fratrem meum, qui mecum et cetera^d. Et inde promitto^e et cetera. Et obligo bona et cetera. Renuntio et cetera. Et iuro maior [...] annis. Ad hec ego dictus Berengarius^f promitto vobis dicto Iohanni quod per totum dictum tempus providebo vobis in cibo et potu, prout vos deceat. Et quod colam vos sanum et infirmum, ut est moris Barchinone. Et quod dabo vobis pro solidata dicti temporis octuaginta solidos Barchinone, quos vobis solvere promitto infra dictum tempus. Et obligo bona et cetera. *Fiat large. Fiat utrique parti unum instrumentum.*

Testes: Guillelmus Moratoni, sutor, civis, et Petrus de Area, scriptor Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur et fec ho (iuravit et fecit homagium) per a indicar el jurament i la prestació de l'homenatge. - b. a proxime venturo festo Sancti Iohannis iunii in antea interliniat. - c. ego faciam homagium et cetera interliniat. - d. magister axie... qui mecum et cetera interliniat. - e. Al marge esquerre non firmavit dictus Petrus. - f. Entre maior i anni un espai per a l'edat que manca. - g. Al damunt del nom, dues ratlletes, per a indicar la ferma. - h. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

[1373 Juliol 27. Barcelona]

Arnau de Ribes, de la vila de Piera, promet a Ramon de Pedrolo, síndic i bosser de la vila d'Igualada, que durant un any regirà les escoles d'arts de la dita vila, ensenyant-hi els escolars que hi assisteixin. Rebrà una paga de 13 lliures barceloneses, la meitat a mig any i l'altra meitat a la fi de mateix. A més, disposarà de la totalitat dels emoluments provinents dels escolars.

AHPB, Ramon de MASSANA, *Duodecimum manuale* 1372 Desembre 27 - 1373 Desembre 24, fol. 91r.

Ego^a Arnaldus^b de Rippis, ville Apiarie, gratis et cetera, convenio et promitto vobis venerabili Raimundo de Pedrolo, sindico et bosserio ville Aqualate, presenti, quod per unum annum a proximo venturo festo Sancti Bartholomei Apostoli in antea continue numerandum, regam scholas scholarium Artium^c dicte ville, docendo scholares qui ad ipsas scholas pervenient causa addiscendi. Promittens vobis dicto nomine quod^d per totum dictum tempus predictarum scholas regam et cetera. Et quod infra dictum tempus non desinam regere dictas scholas. Promitto etiam vobis dicto nomine^e quod predicta tenebo, complebo et observabo et in aliquo non contraveniam aliqua ratione. Et obligo bona et cetera. Et iuro et cetera. Ad hec ego dictus Raimundus^f de Pedrolo nomine predicto, laudans predicta, promitto vobis dicto Arnaldo de Rippis quod dabo vobis pro solidata vestra dicti temporis tresdecim libras Barchinone. De quibus promitto vobis solvere medietatem in medio dicti anni et residuam medietatem in fine eiusdem anni. Et quod quicquid lucrari poteris et habere de salario^g scholarium, qui ad ipsas scholas addiscent, sit vestrum^h. Etⁱ quod restituam dampna et cetera. Et credatur et cetera. Et quod non faciemus nec permittimus aliquid aliud regere scholas infra dictum tempus, nisi hoc procederet de vestri licentia et permissu^k. Et obligo bona^l universitatis dicte ville et cetera. Et iuro in animas dictorum principalium meorum per Deum et cetera. Et dono vobis fideiussores: Raimundum^m Darrio, Berengariumⁿ Salamone^o, dicte ville^p. Et uterque eorum insolidum, qui mecum et cetera. Et^q sic promittimus et uterque nostrum insolidum obligamus bona et cetera. Renuntiamus et cetera. Et iuramus et cetera. Fiat large. Et possit fieri utrique parti unum instrumentum.

Testes^r: Bernardus de Sancto Iusto, Berengarius Carreres, cives Barchinone, Pascasius Manleu, dicte ville Aqualate^s.

a. Al marge esquerre persolvit dictus Raymundus I solidum, dictus Arnaldus i solidum, clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. artium interliniat. - d. Segueix ratllat infra. - e. quod per totum tempus predictum... Promitto etiam vobis dicto nomine interliniat. - f. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - g. Segueix ratllat de. - h. Segueix interliniat et. - i. Segueix ratllat ob. - k. Et quod non faciemus... de vestri licentia et permissu interliniat. - l. Segueix ratllat dct. - m. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - n. Id. - o. Segueix ratllat Petrus qui mecum. - p. dicte ville interliniat. - q. Segueix ratllat fid. - r. Segueix ratllat bng. - s. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

[1373 Agost 20. Barcelona]

Jaume Morera, de 18 anys, de la parròquia de Sant Andreu de Llavaneres del terme de Mataró, promet a Berenguer de Plantada, rector de l'església de Santa Maria de Vallvidrera, que durant tres anys s'estarà amb ell com a escolar i el servirà. Jaume Morera serà proveït en aliments i rebrà una paga de 50 sous per any.

AHPB, Ramon de MASSANA, *Duodecimum manuale* 1372 Desembre 27 1373 Desembre 24, fol. 98r-v.

Ego^a Iacobus^b Morera, de parrochia Sancti Andree de Lavaneres termini castri de Materone, filius Guillelmi Morera, de dicta parrochia, gratis et cetera, de assensu et voluntate dicti domini patris mei, promitto vobis discreto Berengario de Planadanda, rectori ecclesie Beate Marie de Valle Vittraria^c, presenti, quod per tres annos primos et immediate sequentes manebam vobiscum pro scolare, nuntio et servitore vestro. Promittens vobis quod per totum dictum tempus serviam vobis bene et fideliter. Et quod ero fidelis et cetera. Et quod a vobis non recedam et cetera. Quod si facerem, possitis me capere et cetera. Ego enim promitto emendare omnes dies et cetera. Et quod in fine dicti temporis serviam vobis tribus^d mensibus pro esmenadures, videlicet pro quolibet anno unum mensem^e. Et si quod malum et cetera. Et obligo me et bona mea et cetera. Et iuro maior decem et octo annis et cetera^f. Ad hec ego dictus Berengarius^h de Planadanda promitto vobis dicto Iacobo quod per totum / dictum tempus providebo tibi in cibo et potu, prout vos deceat. Et colam vos sanum et infirmum, ut est moris Barchinone. Et quod dabo vobis pro solidata vestra ultimorum duorum annorum centum solidos Barchinone, ad rationem quinquaginta solidorum pro utroque anno. Et obligo bona et cetera. *Fiat utrique unum instrumentum. Fiat large.*

Tetes: Iacobus de Mayans, causidicus, Berengarius Carreres, cives Barchinone, et Michael de Podio, de parrochia Sancte Marie Magadalenesⁱ de Speluncis^k.

a. Al marge esquerre persolvit uterque VI denarios. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Segueix ratllat rect. - d. presenti interliniat. - e. Segueix ratllat et quod in. - f. El quod in fine dicti... unum mensem interliniat. - g. Segueix ratllat et facio vobis h. - h. Al damunt del nom, dues ratlletes per a indicar la ferma. - i. Magadalenes sic al ms. - k. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

1374 Febrer 8. Barcelona

Guillem de Coll, de la parròquia de Sant Pere de Masquefa de la diòcesi de Barcelona, promet a Jaume Carosa, prevere i beneficiat de la Seu de Barcelona, que el seu fill Francesc, de 12 anys, s'estarà amb ell com a missatger i servidor. Francesc serà proveït en aliments i hom li ensenyarà cant, com és costum entre els beneficiats de la Seu de Barcelona.

AHPB, Guillem d'ORTA, *Manual comú* 1373 Desembre 29 - 1375 Maig 2, fol. 22r.

Die mercurii, octava die februaryi, anno predicto.

Ego^a Guillelmus^b de Colle, de parrochia Sancti Petri de Masquefa diocesis Barchinone, de manso Pocolull, promitto me facturum et curaturum ac daturum operam cum effectu vobis discreto Iacobo Carosa, presbitero, beneficiato in Sede Barchinone, quod a festo Beate Eulalie mensis februaryi proxime venienti ad unum annum ex tunc primo venturum et completum, Ffranciscus de Colle, filius meus, etatis duodecim annorum vel circa, morabitur vobiscum pro nuntio et servitore vestro. Promittens vobis quod per totum dictum tempus erit vobis fidelis *et cetera*. Et quod a vobis non recedet infra dictum tempus *et cetera*. Et quod in fine dicti temporis emendabit vobis omnes dies *et cetera*. Et si quid mali, quod absit, *et cetera*. Ita tamen quod vos teneamini ei^c doceri de cantu, prout alii beneficiati dicte Sedis sunt fieri assueti in similibus^d. Et pro hiis obligo^e ipsum filium necnon omnia bona mea *et cetera*. Et iuro. Ad hec ego dictus Iacobus^f Carosa, laudans predicta, promitto ipsum Ffranciscum providere per totum dictum tempus in cibo et potu, sicut alii beneficiati, qui habent canonicam seu faciunt levare *canonge*^h in dicta Sede, sunt fieri assueti. Etⁱ doceri ei^k de cantu per modum predictum. Et colere ipsum sanum et infirmum ad usum Barchinone. Et pro hiis obligo omnia bona mea *et cetera*.

Testes: discretus Iacobus Osseti, presbiter, et Bartholomeus Exemeno.

a. Al marge esquerre debet. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Segueix ratllat facere. - d. in similibus interliniat. - e. Segueix ratllat on. - f. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - g. canonge interliniat. - h. Segueix ratllat facere. - i. Ei interliniat.

[1374 Febrer 17. Barcelona]

David Averrut, de 18 anys, jueu, fill de Nissem Averrut, castellà de Carmona del regne de Castella, promet a Mossé Caravida, metge de Barcelona, que durant tres anys s'estarà amb ell per tal d'aprendre de lletra en hebreu i de servir-lo. David serà proveït en aliments, vestit i calçat.

AHPB, Guillem d'ORTA, *Manual comú* 1373 Desembre 29 - 1375 Maig 2, fol. 29v.

MADURELL, *La contratación laboral*, n. 13.

Ego^a David^b Averrut, iudeus, filius Nissem Averrut, quondam, castellanus loci de Carmona regni Castelle, mitto et affirmo vobiscum magistro Mosse Caravida, fisico Barchinone, hinc ad tres annos proximos et ab hac die in antea continue computandos, causa^c addicendi litteras ebraycas, si addiscere voluero, et alias serviendi vobis et negotiis vestris, licitis et honestis, die noctuque. Promittens quod per totum dictum tempus non recedam a vobis nec a vestris servitiis. Et si forsan per dictum tempus a posse vestro recessero seu fugero, quod possitis me capere sine faticha curie seu alterius persone, quoniam ego^d de presenti confero vobis potestatem et licentiam. Et etiam si intra dictum tempus fortum^d seu latrocinium in bonis seu rebus vestris comittero^e seu intulero^f, illud promitto vobis restituere ad cognitionem proborum hominum. Vos vero teneamini per totum dictum tempus michi providere sanum et infirmum in comestione, potu, vestitu et calceatu pedum secundum mei status qualitatem. Et pro hiis complendis obligo personam meam et omnia bona mea. Et quia minor sum viginti quinque annis, maior vero decem octo, iuro ad decem precepta legis Moysi contra predicta non venire ratione minoris etatis. Renuntians inquam consuetudini Barchinone quod per totum dictum tempus trium annorum non possim recedere a posse vestro pro addicendo aliud officium *et cetera*. Ad hec ego magister Mosse^g, predictus, laudans predicta per te David Averrut promissa^h, promitto omnia tenere et observare per totum dictum tempus trium annorum et contra ea seu aliquod eorumdem non venire aliqua ratione *et cetera*.

Testes: Bernardus Garriga et Iohannes Setor ac Iuceffus Issach, iudeus Barchinone.

a. Al marge esquerre debet. - b. Al damunt del nom, dues ratlles obliques per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Segueix ratllat serviendi. - d. fortum, sic al ms. per furtum. - e. comittero, sic al ms. per commisero. - f. seu intulero interliniat. - g. Al damunt del nom, dues ratlles obliques per a indicar la ferma. - h. promissa interliniat.

1374 Març 24. Barcelona

Saurineta, vídua de Guillem Cercà, causídic de Barcelona, procuradora de Jaume Devesa, regent de les escoles literals de la Seu de Barcelona, reconeix rebre de Guillem des Orts, prevere, regent de les dites escoles en absència de Jaume Devesa, en compliment d'un acord entre ambdós, les quantitats següents: 50 liures barceloneses, provinents dels emoluments pel regiment de les dites escoles; i 77 sous 3 diners i un òbol de la porció canonical corresponents als mesos de desembre, gener i febrer propassats.

AHPB, Felip GOMBAU, *Manual* 1373 Octubre 17 - 1374 Maig 2, fol. 31v.

Die veneris, vigesima quarta die mensis martii, anno predicto.

Saurineta^a, uxor Guillelmi Cercani, quondam, causidici Barchinone, procuratrix ad hec et alia constituta a venerabili Iacobo Devesie, magistro scholarium *gramatices* et *logices* Sedis Barchinone, prout de ipsa procuracione plene constat per instrumentum publicum inde factum in posse Raimundi Massana, notarii publici Barchinone, tertia decima die mensis augusti, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo tertio, nomine predicto confiteor et recognosco vobis discreto Guillemo de Ortis, presbitero, regenti dictas scholas, quod solvistis michi, nomine predicto recipienti, quinquaginta libras monete Barchinone, ex illis emolumentis per vos habitis et receptis de supradictis scholis seu scholaribus in eisdem adiscentibus. Item solvistis michi, nomine predicto recipienti, septuaginta septem solidos et tres denarios et obulum Barchinone de terno ex illa canonica portione quam dictus Iacobus recipit in dicta Sede et quam vos recepistis per tres menses decembris, ianuarii et februarii proxime preteritos. Renuntiando *et cetera*, in testimonium *et cetera*.

Testes: Iacobus Pera et Periconus Rubei, cives Barchinone^b.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

[1374 Juliol 3]. Barcelona

Guillem Papiol, de l'Hospital de Cervelló, promet a Francesc de Vallseca, batxiller "in utroque iure", canonge de la Seu d'Urgell i estudiant a Montpeller, que durant dos anys s'estarà amb ell a Montpeller com a servidor o vailet, cuinant, rentant-li els plats i portant-li els llibres. Guillem Papiol serà proveït en aliments i rebrà una paga de 14 florins d'or d'Aragó.

AHPB, Pere VIVES, *Secundum manuale* 25 Febrer 1374 - 1 Setembre 1376. fol. 25v.

Ego Guillelmus^a Papiol, de Hospitale Cervilionis, ex certa scientia convenio et promitto vobis venerabili Ffrancisco de Vallesicca, canonico Urgellensi, quod manebo vobiscum^b in studio Montispesulani pro servitore vestro sive *veylet*^c a die videlicet festi Sancte Marie mensis augusti ad duos annos ex tunc continue secuturos. Convenio et promitto vobis quod per totum dictum tempus duorum annorum morabor vobiscum pro *veylet*, sic quod coquinabo, discos et scutellas fricabo et libros ad scholas portabo, sicut unus alter servitor sive *vaylet* aliorum studentium studii supradicti. Et ero vobis fidelis et legalis per totum dictum tempus. Et a vobis seu servitio vestro non recedam absque vestri licentia et permissu. Quod si fecero, dono vobis plenum posse quod possitis me capere et *cetera*. Et si quid mali seu dampni vobis aut bonis vestris fecero seu dederò, totum id vobis emendare promitto ad cognitionem bonarum personarum. Et pro hiis complendis, obligo vobis me et omnia bona mea. Et iuro et vobis nichilominus presto homagium ore et manibus. Ad hec ego dictus Ffranciscus^d de Vallesicca, predictus, promitto vobis dicto Guillelmo Papiol quod per totum dictum tempus duorum annorum dabo vobis pro solidata vestra quatuordecim florenos, videlicet pro quolibet anno septem florenos auri Aragonie. Et providebo vos per totum dictum tempus in cibo et potu. Et colam vos sanum et egrum secundum usantios Barchinone. Et pro hiis complendis et firmiter attendendis, obligo vobis omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda.

Actum est hoc Barchinone.

Testes: Guillelmus Bages, de termino ville de Materone, diocesis Barchinone, et Petrus de Vallesicca, civis Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i les abreviatures iur ho (iuravit homagium) per a indicar el jurament i l'homenatge. - b. Segueix ratllat pro. - c. Segueix ratllat sic conveniens et promittens vobis. - d. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.

[1374 Agost 12. Barcelona]

Francesc de Vallseca, canonge de la Seu d'Urgell i batxiller, in utroque iure', reconeix deure a fra Macià Bartomeu, de l'orde dels Predicadors de Barcelona, procurador de l'inquisidor fra Nicolau Eimeric, mestre en Teologia, del mateix orde, 16 lliures i mitja, que deu al dit inquisidor per raó de certes inquisicions fetes sobre la seva persona a la Seu d'Urgell. Francesc de Vallseca promet pagar la dita quantitat abans de la festa de Nadal propinent. Com a garantia empenyora el llibre de Dret Canònic Sisè, que també conté el comentari de Joan Andreu sobre l'arbre de consanguinitat i afinitat.

AHPB, Pere VIVES, *Secundum manuale* 1374 Febrer 25 - 1376 Setembre 1, fol. 32r-v.

Ego Franciscus^a de Vallesicca, canonicus Sedis Urgellensis, confiteor et recognosco vobis venerabili religioso ffratri Maciano Bartholomei, de ordine Fratrum Predicatorum Barchinone, nomine reverendi domini ffratris Nicholai Eymerici, Sacre Theologie professoris, inquisitoris heretice pravitatis^b, eiusdem ordinis, quod debeo vobis nomine dicti domini inquisitoris sexdecim libras et mediam Barchinone, que^c per me eidem domino inquestori debebantur, seu vobis suo nomine, pro salario quarumdā inquisitionum, quas ipse dominus inquisitor contra me fecit in Sede Urgellensi. Et ideo *et cetera*. Convenio et promitto vobis quod predictas sexdecim libras et mediam dabo, restituam et solvam vobis hinc ad festum Nathalis Domini primo sequens sine dilatione *et cetera*. Et quod restituam expensas *et cetera*. Super quibus expensis *et cetera*. Obligans pro hiis vobis specialiter et pigneri tradens^d vobis quendam librum Iuris Canonici, scriptum in pergamenis, vocatum *Cisè*, incipientem in primo folio in secundo colondello eiusdem folii et in pagina prima in textu "benedictionem", et in secundo corondello secunde pagine "rentem"^e. Finit etiam dictus liber in secundo folio in textu in secundo corondello secunde pagine "concessurus". Est enim subsequenter in eodem volumine quedam *Lectura Iobannis Andree*, posita super arbore consanguinitatis et diffinitatis, que incipit "Christi nomine invocans"^f. Finit vero ipsa lectura in secundo corondello prime pagine ultimi folii circa^g medium. Incipit etiam secundus corondellus eiusdem pagine^h "debemus"ⁱ. Quem quidem librum possitis vos impignerare et super eo manulevare a quacunque^k persona, dum tamen michi notificetis et dicatis cui persone ipsum in pignere posuistis. Possitis etiam eundem librum, lapso dicto termino, eadem propria auctoritate et sine fatica et requisitione mei et alicuius persone vendere^l cum curritore publico, illo videlicet pretio quo invenire poteritis et voletis / de pretio ipsius libri satisfacere in debito supradicto. Si quid vero superfuerit de pretio dicti libri, vobis satisfacto in dicto debito, id michi teneamini restituere sive dare, quoniam ego vobis, si quid defuerit, quod non vobis^m sufficiat ad satisfactionem debiti supradicti, promitto vobis de aliis bonis meis facere complementum. Generaliter autem obligo vobis omnia bona mea *et cetera*. Renuntians legi dicenti quod quamdiu potest creditor de speciali ypotheca sibi satisfacere, manum ad aliud non extendat. Volens quod predictam specialem obligationem dicte generali vel e contra nullum possit preiudicium generari, immo utraque obligatio perseveret in suoⁿ robore et

valore. Ceterum, ut de predictis omnibus et singulis diligentius cautum sit, dono vobis fideiussorem venerabilem Iohannem de Vallesicha, licentiatum in legibus, civem Barchinone, ffratrem meum, qui mecum et sine me teneatur vobis de omnibus et singulis supradictis. Ad hec ego Iohannes^o de Vallesicca, predictus, recipiens sponte in me hanc fideiussionem, convenio et promitto vobis dicto venerabili ffratri Maciano Bartholomei quod cum dicto principali meo et etiam sine eo tenebor vobis de omnibus et singulis supradictis, obligans pro hiis vobis omnia bona mea, renuntians legi dicenti quod prius conveniatur principalis quam fideiussor, et omni alii iuri et *cetera*. Et ut predicta maiori gaudeant firmitate iuramus ambo et *cetera*. Premissa igitur et *cetera*.

Testes: ffrater Iohannes Regarau, Petrus Nabor, comorans cum dicto fideiussore, et [...]p.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - b. inquisitori heretice pravitatis interliniat. - c. que, *al ms.* qui. - d. tradens, *al ms.* tradans. - e. *Segueix* finit idem corondellus Decretalium, *el mot finit ratllat*. - f. invocans, *sic al ms.* per invocato. - g. *Segueix ratllat* nostre. - h. *Segueix ratllat* der de dictam. - i. -nitatis et diffinitatis... debemus *escrit al marge inferior*. - k. quacumque, *al ms.* quacunque *per manca d'abreviatura*. - l. *Segueix ratllat* in em. - m. *Segueix repetit* vobis. - n. *Segueix ratllat* p. - o. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur* (iuravit) *per a indicar el jurament*. - p. *Et va seguit d'un espai en blanc per a un altre nom que no fou copiat. La part de l'instrument del foli 32r està ratllada amb una ratlla ondulada i la notació marginal cancellata ut in libro patet.*

39

[1374 Agost 12]. Barcelona

Fra Macià Bartomeu, de l'orde dels Predicadors de Barcelona, procurador de l'inquisidor fra Nicolau Eimeric, mestre en teologia, reconeix rebre de Francesc de Vallseca, canonge de la Seu d'Urgell i batxiller, in utroque iure', 16 lliures i mitja, per raó de certes inquisicions fetes sobre la persona d'aquest a la Seu d'Urgell.

AHPB, Pere VIVES, *Secundum manuale* 1374 Febrer 25 - 1376 Setembre 1, fol. 33r.

Ego ffrater Macianus^a Bartholomei, de ordine Ffratrum Predicatorum Barchinone, habens de subscriptis plenam potestatem a^b honorabili et religioso fratre Nicholao Eymerici, magistro in Theologia et inquisitore heretice pravitatis in regnis et ditionibus domini regis Aragonum, cum littera eiusdem domini inquisitoris data Barchinone, [...]d^d die presentis mensis augusti, anno infrascripto [...], nomine et auctoritate dicte potestatis mee, confiteor et recognosco vobis venerabili Ffrancisco de Vallesicca, canonico Sedis Urgellensis, in utroque iure bacallario, quod solvistis michi, nomine prefati honorabilis inquisitoris recipienti, sexdecim libras et mediam Barchinone, valentes triginta florenos auri Aragonum, dicto do-

mino inquisitori debitas rationibus in dicta littera enarratis et contentis. Et ideo renuntiendo et cetera. Ffacio vobis nomine dicti domini inquisitoris de sexdecim libris et media presens apoche instrumentum in testimonium premissorum.

Actum est hoc Barchinone.

Testes predicti.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Segueix ratllat reve. - c. inquisitore, al ms. inquisitori. - d. Barchinone va seguit d'un espai en blanc per al número del dia que no fou copiat. - e. infrascripto va seguit d'un espai en blanc per al número de l'any que no fou copiat.

40

1375 Maig 7. Barcelona

Bernat Sabater, vicari perpetu de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, llega a la Pia Almoïna de la Seu de Barcelona 20 morabatins censals per a la provisió d'un pobre. En substitució d'aquest, llega els dits morabatins a l'hospital de Pere Vilar per a la provisió d'un pobre de la seva família. I en substitució d'aquest, mana que el prevere, en possessió del qual es trobi el benifet establert per ell, proveeixi un escolar de la seva família, perquè estudiï. En substitució d'aquest, podrà proveir un escolar aliè a la seva família.

AHPB, Guillem de SANT HILARI, *Secundus liber testamentorum* 1364 - 1387, fols. 43r-50r.

In^a nomine Domini nostri Ihesu Christi et beatissime Virginis Marie, eius matris, amen. Ego Bernardus^b Sabaterii, vicarius perpetuus ecclesie Beate Marie^c de Mari Barchinone civitatis^d, attendens me dudum fecisse testamentum in posse Guillelmi de Sancto Ilario, notarii infrascripti, quarta decima die martii anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, quodque in mundum redegei feci per dictum et infrascriptum notarium, in quo quidem testamento plura et diversa legata et ordinationes feci^e, et in quo etiam testamento Dominum Deum, eius pauperes, animam meam et alias pias causas michi heredes institui universales... / ... Ulterius assigno Elemosine Pauperum Sedis Barchinone pro refectioe seu provisione unius pauperis, quem ordinavi in dicto testamento dudum per me facto elemosinam recipi quolibet die in refectorio, ubi alii pauperes ipsius Elemosine elemosinam recipiunt, ut in eodem continetur testamento, illos quindecim morabatinos censuales cum firma, faticha et quolibet alio iure ipsorum, quos per liberum et franchum alodium^f habeo

et percipio in villa Calidarum de Monte Bovino, ad solutionem quorum michi quolibet anno tenetur Petrus Lunes eiusdem ville. Necnon assigno eidem Elemosine dicta ratione quinque morabatinos censuales cum firma, faticha et quolibet alio iure ipsorum ex illis octo morabatinis censualibus^a, quos Ffranciscus de Gallineriis, civis Barchinone, facit et facere tenetur michi quolibet anno perpetuo certo termino anni, / volens et ordinans quod, si procuratores et administratores Elemosine dictorum pauperum intra spatium decem dierum a die obitus mei, postquam fuerint requisiti, non receperint illum pauperem cum dicto censuali viginti morabatinorum, prout ordino^b et mando in dicto testamento seu ordinatione per me dudum facto, quod dicte Elemosine procuratorem non recipiant nec habeant ipsos viginti morabatinos. Quinimmo volo quod ipsi viginti morabatinum cum eorum iuribus assignentur per dictos manumissores meos hospitali Petri de Vilario, quod regitur per venerabiles consiliarios Barchinone, quodque hospitale est satis prope monasterium Sancti Antho- nii civitatis Barchinone ordinis Sancte Clare, sub tali^c conditione: quod procuratores et administratores eiusdem hospitalis debeant recipere unum pauperem de genere meo, si inveniatur, et ei providere qualibet die, sicuti faciunt aliis pauperibus, quibus per ipsos hospitalis procuratores elemosina elargitur. Qui quidem pauper recipiat ipsam elemosinam per decem annos. Et postea in locum ipsius pauperis alius pauper de genere meo ibi surrogetur et ponatur, qui ipsam elemosinam seu provisionem recipiat, ut est dictum. Et istam mutationem et variationem volo fieri et observari de decem in decem annis de ipso paupere. Et si forte procuratores et administratores dicti hospitalis dictum pauperem admittere et recipere noluerint, in hoc casu presbiter dicti presbiteratus seu beneficii per me ordinati recipiat ipsos viginti morabatinos cum eorum iuribus. Et teneatur providere uni scolari de genere meo, si inveniatur, qui scientiam velit adiscere litteralem. Et si talis scholaris de genere meo non inveniretur, volo et ordino quod provideatur per ipsum presbiterum alteri scolari bone conditionis et fame honeste, qui cupiat et velit adiscere scientiam / litteralem et quod ipse beneficiatus possit ipsum scolarem mutare, prout sibi visum fuerit faciendum. ... / ... Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsitan non valet aut non valebit aut valere non potuerit iure testamenti, saltem valeat et valere possit iure codicillorum, donationis causa mortis vel alterius cuiuslibet ultime voluntatis. Preterea volo et ordino quod de presenti meo testamento seu ultima voluntate fiant seu fieri possint tot originalia quot dicti manumissores et alii quorum intersit voluerint et petierint per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, septima die madii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quinto.

Sig+num Bernardi Sabaterii, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt: venerabilis Bernardus de Guanicis, canonicus, Bernardus Barri, beneficiatus in monasterio Sancti Petri Puellarum Barchinone, Geraldus Draperii, rector ecclesie de Vilabella, diocesis Terracone, Petrus Blanc, beneficiatus in Sede Barchinone, et Petrus Cabanyes, presbiter Barchinone^k.

a. Al marge esquerre clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. Marie interliniat. - d. civitatis interliniat. - e. Segueix ratllat in quo quidem testamento plura et diversa legata et ordinationes feci. - f. et franchum alodium interliniat. - g. censualibus interliniat i segueix ratllat cum firma. - h. Segueix ratllat in dicto. - i. tali interliniat. - k. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

1375 Juliol 2. Barcelona

Blanca, muller de Burguet de Sarrià, ciutadà de Barcelona, institueix hereus universals els seus fills Jaume i Antigona a parts iguals. En substitució d'aquests, institueix hereu universal la Pia Almoina de la Seu de Barcelona, que proveirà, durant un temps màxim de 14 anys, tants pobres de la seva família com abastin els seus béns. Aquests estudiaran o aprendran un ofici a la ciutat de Barcelona. En substitució d'aquests, podrà proveir escolars o aprenents aliens a la seva família.

AHPB, Guillem de SANT HILARI, *Secundus liber testamentorum* 1364 - 1387, fols. 59r-63r.

In^a nomine Domini. Ego Blancha^b, uxor venerabilis Burgueti de Sarriano, civis Barchinone, attendens quod illa, que habent visibilem essentiam, tendunt visibiliter ad non esse, et quod nullus in carne positus mortem potest evadere corporalem, idcirco in meo pleno sensu, sana et integra memoria, licet corpore languens, meum facio et ordino testamentum. Et eligo manumissores huius mei testamenti seu ultime voluntatis dictum maritum meum, Ffranciscum sa Closa, mercatorem, dominam Constantiam, uxorem venerabilis Ffrancisconi de Boscho, quondam, de domo domini regis, et Petrum Girgós, mercatorem, cives Barchinone. Quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam dono et confero^c / potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam testamentum, ipsi distribuunt et ordinant de bonis meis, prout inferius scriptum invenerint et contentum. Et si forsan omnes dicti mei manumissores hiis exequendis nequiverint aut noluerint interesse, tres aut duo ipsorum ea nichilominus exequantur. Primum... / ... Omnia vero alia bona mea, mobilia et immobilia, et iura et actiones meas etiam universas, quecumque sint et etiam ubicumque, dimitto Iacmeto et Antigone, filiis comunibus michi et dicto marito meo, et aliis filiis michi de cetero nascituris, masculini seu femeni sexus, si quem alium seu si quos alios die obitus mei haberem. Instituens eos michi heredes universales equis partibus. Verum si aliquis seu aliqui ipsorum Iacmeti et Antigone et filiorum michi nasciturorum heres meus seu heredes mei non fuerit seu non fuerint, eo quia noluerit aut non potuerit seu noluerint aut non potuerint, vel fuerit aut fuerint et decesserit aut decesserint quandocumque sine liberis de legitimo et carnali matrimonio genitis, in quolibet istorum casuum substituo ei seu eis et michi heredem instituo reliquum seu reliquos ipsorum, qui tunc fuerit vel fuerint, et liberum^c seu liberos premortui seu premortuorum dictorum filiorum meorum in stirpe et non in capita. Et si forsan omnes dicti Iacmetus et Antigona et alii filii, masculini seu femeni sexus nascituri, heredes non fuerint, eo quia noluerint aut non potuerint, vel ubi michi heredes fuerint et decesserint quandocumque sine liberis de legitimo et carnali matrimonio genitis, in hiis casibus et quolibet ipsorum substituo eis et michi heredem instituo Elemosinam Pauperum Sedis Barchinone. Volendo et ordinando ac etiam statuendo quod casu quo ipsa mea hereditas ad dictam Elemosinam perveniat, venerabiles procuratores et / administratores ipsius Elemosine teneantur emere de eo quod habuerint de hereditate mea per liberum et franchum alodium in loco idoneo et securo redditus et proventus cum toto dominio eorundem ad opus ipsius Elemosine. Et quod ipsi procuratores et administratores teneantur mittere et ponere qualibet die in refectorium^d dicte Elemosine tot pauperes de genere meo,

quibus sufficiat id quod habebunt de ipsa mea hereditate, qui adiscant scientiam litteralem seu officium in civitate Barchinone. In quibus quidem pauperibus intelligi volo mares et feminas. Et ipsi pauperes recipiant elemosinam, sicuti est assuetum recipi per pauperes, in dicto refectorio qualibet die, ut prefertur. Quam quidem elemosinam volo recipi per ipsos pauperes de genere meo per quatuordecim annos, si ante non habuerint unde viverent vel alias non essent ordinati seu promoti^a in ordine matrimonii seu sacerdotii. Et tunc volo quod eligantur alii pauperes de dicto genere meo, qui dictam elemosinam recipiant per tempus predictum. Et similiter volo quod fiat variatio seu permutatio de dictis pauperibus, ut est dictum. Et ista ordinatio et observatio volo et ordino fieri in perpetuum et etiam observari, onerando super hoc conscientiam venerabilium procuratorum et administratorum Elemosine prelibate, quod ista per me ordinata fieri compleant cum effectu. Et si tales pauperes de genere meo non invenirentur, volo quod assignentur alii pauperes ad dictam elemosinam recipiendam iuxta modum prefatum per ipsius Elemosine procuratores et administratores. Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsan non valet aut non valebit aut valere non potuerit iure testamenti, saltem valeat et valere possit iure codicillorum vel alterius ultime voluntatis. Et nichilominus volo et ordino quod de huiusmodi testamento seu ultima voluntate, fiant seu fieri valeant tot^f originalia quot dicti heredes, manumissores et alii quorum intersit, / voluerint et petierint, per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, secunda die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quinto.

Sig+num Blanche, uxoris venerabilis Burgueti de Sarriano, predictae, que hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Petrus Galini, presbiter diocesis Barchinone, Iacobus Oliverii et Petrus de Fontoves, mensurarii bladi, cives Barchinone^g.

a. Al marge esquerre clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. liberum, al ms. liborum. - d. refectorium interliniat al damunt de rectoriu ratllat. - e. seu promoti interliniat. - f. Segueix ratllat publica. - g. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

[1375 Juliol 3]. Barcelona

Guillem Fibla, de 16 anys, del lloc d'Alcanar del regne de València, promet a Berenguer de Plantada, rector de l'església de Santa Maria de Vallvidrera, que durant 5 anys i 5 mesos s'estarà amb ell com a escolar i servidor seu. Jaume Fibla serà proveït en aliments, rebrà una paga de 100 sous i el dit rector l'ensenyarà de llegir i

de cantar.

AHPB, Guillem d'ORTA, *Manual* 1375, fol. 74r-v.

Sit omnibus notum quod ego Guillelmonus^a Fibbla, filius Bartholomei Fibla, quondam, loci d'Alcanar regni Valencie, gratis et ex certa scientia, a presenti die qua presens conficitur instrumentum ad^b quinque annos et quinque menses primo venturos et completos, promitto morari vobiscum discreto Berengario de Planadanda, presbitero, rectori ecclesie Sancte Marie de Vallvidrera, pro scolari et servitiali vestro et pro serviendo vobis die ac nocte iuxta^c meum posse. Et promitto vobis quod per totum dictum tempus ero vobis fidelis, legalis et obediens in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis. Et quod non recedam a vobis seu a servitio vestro infra dictum tempus sine vestra licentia et permissu. Quod si fecero, dono vobis licentiam et plenum posse quod possitis me ubique capere et capi facere et captum in posse vestro reducere et tornare. Et quod in fine dicti temporis emendabo vobis omnes dies. Et emendabo vobis [...]d servitio vestro absens fuero [...] fuge, infirmitatis sive alias culpa mea. Convenio inquam [...] mali vobis seu bonis vestris [...] intulero quoquomodo. Et pro hiis omnibus et singulis complendis et attendendis, obligo vobis et vestris me et omnia bona mea, mobilia et immobilia. Et quia minor sum viginti quinque annis, maior vero sexdecim annis, iuro in animam meam per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere, et in aliquo non contrafacere vel venire ratione minoris etatis nec aliquo iure, causa vel etiam ratione. Ad hec ego dictus Berengarius^e de Planadanda, laudans predicta et eisdem expresse consentiens, prout melius et plenius superius continetur, convenio et promitto vobis dicto Guillelmono Fibla quod providebo vobis per totum dictum tempus in cibo et potu. Et dabo vobis pro solidata totius dicti temporis dictorum quinque annorum quinque mensium centum solidos Barchinone. Et docebo vos legere et cantare. Et quod colam vos sanum et egrum ad usum et consuetudinem Barchinone. Et pro hiis complendis et attendendis, obligo vobis et vestris omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda.

Actum est hoc Barchinone.

Testes huius rei sunt: Petrus de la [...]que et Bernardus de Soccarratis.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Segueix ratllat unum annum. - c. Segueix ratllat p. - d. Indiquem amb [...] les parts de l'instrument il·legibles. - e. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.

42 bis

1375 Desembre 7. Barcelona

Blanca, vídua de Bernat Quart, jurisperit i ciutadà de Barcelona, llega a cada una de les monges dels monestirs barcelonins de Santa Maria de Pedralbes, de Santa

Maria de Montalegre, de Vallldonzella, de Jonqueres, de les Repenedides, de Sant Pere de les Puel·les, de Santa Clara, de les Predicadores i de Santa Maria de Castellbisbal, que sàpiguen de lletra, dos sous. I els demana que llegeixin el Saltiri i preguin per la seva ànima.

AHPB, Guillem de SANT HILARI, *Secundus liber testamentorum* 1364 - 1387, fols. 73v-76v.

In nomine Domini^a. Ego Blancha^b, uxor venerabilis Bernardi Quart, quondam, iurisperi-
ti et civis Barchinone, attendens quod illa que habent visibilem essentiam tendunt visibili-
ter ad non esse, et quod nullus in carne positus mortem potest evadere corporalem, idcirco
in meo pleno sensu, sana et integra memoria, meum facio et ordino testamentum. Et eligo
manumissores et executores huius mei testamenti seu ultime voluntatis venerabiles Gabrie-
lem Ros, Iohannem ses Avaçes, cives Barchinone, ffratrem Iacobum Mathei, in sacra pagina
professore, de ordine Ffratrum Predicatorum, et fratrem Macianum Bartholomei, eiusdem
ordinis. Quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam confero potestatem quod, si me
mori contigerit, antequam aliud faciam seu ordinem testamentum, ipsi distribuant et ordi-
nent de bonis meis, prout inferius scriptum invenerint ac etiam ordinatum. Et si forsan om-
nes dicti mei manumissores huius exequendis nequiverint aut noluerint interesse, tres aut duo
eorum ea nichilominus exequantur. Primum... / ... Item, dimitto cuilibet sororum monaste-
rii Sancte Marie de Petra Alba duos solidos pro earum^c necessariis, et quod legat^d quelibet
ipsarum semel *Psalterium* pro anima mea. Et ille que nesciunt legere, dicant paternoster et
alias orationes pro anima mea. Item, dimitto sorori Isabeli de Pratis, consobrine mee, pro
eius necessitatibus quinquaginta solidos. Item, dimitto cuique Fratrum Minorum, qui mor-
rantur in monasterio de Petra Alba, duos solidos pro eorum necessitatibus, et quod cele-
brent et orent ad Dominum Deum pro anima mea. Item, dimitto cuilibet monialium mo-
nasterii Sancte Marie Montis Alacris pro earum necessitatibus duos solidos, et^d quod
quelibet earum teneatur semel legere *Psalterium* pro anima mea. Item, dimitto cuilibet mo-
nialium monasterii Vallis Donzelle pro earum necessitatibus, duos solidos^f, et quod quelibet
ipsarum legat semel *Psalterium* pro anima mea. Item, dimitto cuilibet monialium monaste-
rii de Ionqueriis pro earum necessitatibus, et quod legat^g quelibet ipsarum pro anima mea
semel *Psalterium*, duos solidos. Item, dimitto cuilibet dominarum monasterii de Penitentia
sive de les Repenedides pro earum necessitatibus duos solidos, et quod quelibet ipsarum que
legere sciat^h, legat semel *Psalterium* pro anima mea, et alie que legere nesciunt, rogent ad
Dominum Deum pro anima mea. Item, dimitto domine Subirane Arenyona monasterii de
Ionqueriis pro suis necessitatibus viginti solidos. Item, dimitto cuilibet dominarum monas-
terii Sancti Petri Puellarum Barchinone pro earum necessariis duos solidos, et quod legat
quelibet earum *Psalterium* semel pro anima mea. Item, dimitto cuilibet sororum monasterii
Sancte Clare pro earum necessitatibus duos solidos, et quod quelibet ipsarum teneatur se-
mel legere *Psalterium* pro anima mea, et ille que legere nesciant, rogent ad Dominum Deum
pro anima mea. Et nichilominus volo quod per dictos meos manumissores emanent quin-
quaginta solidi de violario ad vitam sororis Blanche Cardona, neptis mee sive *neboda* atque
filiolae mee, quos / ego sibi dimitto. Item, cuilibet sororum conventus Predicatricum pro ea-
rum necessariis, et quod quelibet ipsarum teneatur semel legere *Psalterium* pro anima mea,
et ille que legere nesciunt, rogent ad Dominum Deum pro anima mea, duos solidos... / ...
Item, dimitto cuilibet monialium monasterii Sancte Marie de Castro Episcopali pro earum
necessariis duos solidos, ut legant *Psalterium* pro anima mea... / ... Preterea volo et ordino
quod de huiusmodi testamentoⁱ seu ultima voluntate fiant seu fieri valeant^k tot originalia,

quot inde dicti manumissores, heres^l et alii quorum intersit, voluerint et petierint, per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, septima die decembris, anno a nativitate Domini trecentesimo septuagesimo quinto.

Sig+num Blanche, uxoris venerabilis Bernardi Quart, quondam, predictae, que hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: religiosi ffrater Guilbertus Comitis, ffrater Laurentius Oliverii, de ordine Ffratrum Predicatorum, Petrus Amat, tincturarius, et Berengarius sa Sala, textor pannorum lane, cives Barchinone^m.

a. *Segueix ratllat noverint universi.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - c. *earum, al ms. eorum.* - d. *legat amb abreviatura supèrflua ratllada.* - e. *Segueix ratllat qui.* - f. *solidos interliniat.* - g. *legat amb abreviatura supèrflua ratllada.* - h. *sciat interliniat i escrit al damunt scient ratllat.* - i. *Segueix ratllat facto.* - k. *Segueix ratllat dictum testamentum publica.* - l. *heres interliniat.* - m. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

43

1378 Maig 12. Barcelona

Pere Brugall, prevere i beneficiat en l'església de Santa Maria de Vilafranca, lliga 10 florins a Berenguer Torrella, estudiant de lleis.

AHPB, Bartomeu EIXEMENO, *Primus liber testamentorum* 1374 - 1392, fols. 23r-24r.

In^a Christi nomine. Ego Petrus^b Brugalli, presbiter, beneficiatus in ecclesia Beate Marie Ville Ffranche, in pleno sensu et memoria integra meum facio et ordino testamentum ac propria manu scribo. In quo eligo manumissores Ffranciscum Solerii, presbiterum, et Petrum Mireti, studentem in iure, habitatores in dicta villa. Quibus rogando precipio quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam testamentum, ipsi ambo vel alter ipsorum distribuant et ordinent de bonis meis, prout scriptum invenerint ordinatum. In primis... / ... Item dimitto Berengario Torrella, studenti in legibus, decem florenos. ... / ... Hec est autem ultima voluntas mea, quam laudo, concedo et firmo, et eam valere volo et iubeo iure testamenti. Quod si iure testamenti valere non poterit, saltem valeat et valere possit iure codicillorum aut nuncupativi testamenti vel alterius cuiuscumque voluntatis, seu etiam modo quo melius valere poterit et tenere.

Actum est hoc Barchinone, duodecima die madii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o septuagesimo octavo.

Sig+num mei Petri Brugalli, testatoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: discretus Arnaldus Massaguerii, beneficiatus in Sede Barchinone, Berengarius Cardona, Bertrandus Ric, mercator, Berengarius de Torres, Iohannes de Oulesia, Petrus Granyana, scriptores, et Iacobus de Fonte, cives Barchinone^d.

a. *Al marge esquerre clausum traditum dicto heredi.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - c. *iubeo amb abreviatura supèrflua ratllada.* - d. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

44

[1378 Agost 13. Barcelona]

Ferrer de Copons, de 16 anys, fill de Jaume de Copons, ciutadà de Manresa, promet a Jaume Gibert, mercader i ciutadà de Barcelona, que durant un any s'estarà amb ell i ensenyarà de lletra al fill d'aquest Joan Pere Gibert. Ferrer Copons serà proveït en aliments i rebrà una paga de 3 florins.

AHPB, Pere MARTÍ, *Liber notularum* 17 Juliol 1378 - 19 Gener 1379, fol. 42 r-v.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 39.

Sit omnibus notum quod ego Fferrarius^a de Copons, filius Iacobi de Copons, civis Minorise, a presenti die usque ad unum annum primo venturum promito stare vobiscum Iacobo^b Giberti, mercatore, cive^c Barchinone, presenti, pro adiscendo^d de littera et pro mostrando Iohanni Petri Giberti, filio vestro, et pro faciendo omnia ea que michi dixeritis. Dabo tibi comestionem et potum et tres florenos pro solidata. Concedens sexdecim annis, minor [...]^e.

Testes huius rei sunt: Ffranciscus Palomí, sutor, Anthonius Martini, scriptor, et Petrus de Prato, notarius.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - c. *mercatore cive, al ms. mercatori civi.* - d. *adiscendo, al ms. adicedo.* - e. *Dabo tibi comestionem et potum et tres florenos pro solidata. Concedens sexdecim annis, minor escrit al marge inferior malmès en part.*

1381 Febrer 18. Barcelona

Francesc de Canes, apotecari i ciutadà de Barcelona, institueix hereus universals els seus possibles fills en parts iguals. En substitució d'aquests, institueix hereu universal la Pia Almoïna de la Seu de Barcelona, la qual, en finalitzar l'úsdefruit de tots els seus béns llegat a la seva esposa, proveirà, durant un temps màxim de 15 anys, tants pobres de la seva família com abastin els seus béns, els quals estudiaran o aprendran un ofici a la ciutat de Barcelona.

AHPB, Guillem de SANT HILARI, *Secundus liber testamentorum* 1364 - 1387, fols. 118v-121r.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 42 (parcial).

In^a nomine Domini. Ego Ffranciscus^b de Caneis, apothecarius et civis Barchinone, attendens quod illa que habent visibilem essentiam, tendunt visibiliter ad non esse, idcirco in meo pleno sensu, sana et integra memoria, licet corpore languens, meum facio et ordino testamentum. Et eligo manumissores et excutores huius mei testamenti seu ultime voluntatis venerabiles Guillelmum de Sancto Clemente, Michaellem Roselli, Laurentium Bassa, apothecarios, cives Barchinone, ffratrem Guillelmum de Liria, de ordine Sancti Augustini, et dominam Sancciam, uxorem meam. Quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam seu ordinem testamentum, ipsi distribuunt et ordinent de bonis meis, prout inferius scriptum invenerint et contentum. Et si forsan omnes dicti manumissores mei hiis exequendis nequiverint aut noluerint interesse, quatuor, tres, duo aut unus eorum ea nichilominus exequantur sive etiam exequatur. Primum... / ... Omnia vero alia bona mea, mobilia et immobilia, et iura et actiones / meas etiam universas, quecumque sint et etiam ubicumque, dimitto filio seu filiis tam masculini quam femenini sexus, si quem vel si quos habuero in obitu meo de legitimo et carnali matrimonio, qui michi supervivat seu supervivant. Instituens eum seu eos michi heredem seu heredes universalem seu universales equis partibus, casu quo plures essent. Verum si die obitus mei non habuero nec dimisero, quod absit, filium seu filios masculini vel femenini sexus de legitimo et carnali matrimonio, in hoc casu instituo michi heredem universalem Eleemosinam Pauperum Sedis Barchinone infrascriptam. Ceterum si die obitus mei^c habuero et dimisero duos vel plures filios masculini vel femenini sexus de legitimo et carnali matrimonio, et aliquis seu aliqui ipsorum michi heres seu heredes non fuerit seu non fuerint, eo quia nolit aut non possit seu nolint aut non possint vel fuerit seu fuerint et decesserit seu decesserint infra pupillarem etatem vel etiam postea quandocumque sine liberis de legitimo et carnali matrimonio procreatis, in hiis casibus et quolibet ipsorum reliquum seu reliquos eorum ei vel eis substituo et michi heredem seu heredes instituo. Et si forsan omnes ipsi filii mei ubi duo vel plures essent, vel casu quo tantum haberem unicum filium aut unicum filiam et omnes heredes mei non fuerint vel non^d fuerit seu fuerint aut fuerit^d et decesserint seu^f decesserint infra pupillarem etatem vel postea quandocumque sine liberis

de legitimo et carnali matrimonio procreatis, in hiis casibus et eorum quolibet substituo eis vel ei et michi heredem instituo dictam Eleemosinam Pauperum Sedis Barchinone. Volendo et ordinando quod casu quo dicta mea hereditas perveniat ad dictam Eleemosinam, venerabiles procuratores et administratores dicte Eleemosine, finito dicto usufructu per me supra relicto dicte domine uxori mee, petant, exigant et recipiant omnia bona et iura mea. Et ea vendant et alienent plus offerenti seu offerentibus. Et pretium et pretia recipiant et possessionem inde tradant. Et de evictione caveant. Et inde alia bona mea ipsis emptori seu emptoribus pro ipsa evictione obligent^a. Et apocham et apochas et alia instrumenta ad hec necessaria cum clausulis necessariis et oportunis faciant. Et omnia alia faciant que in contractu empti et venditi fieri requirantur. Et ipsum pretium et ipsa pretia convertant ipsi procuratores et administratores in / emptionem seu emptiones morabatorum censualium per liberum et franchum alodium in loco idoneo et securo, prout bona mea sufficient ad opus Eleemosine prelibate. Et ipsi venerabiles procuratores et administratores ponant et mittant et ponere et mittere teneantur in refectorio, ubi datur cotidie eleemosina pauperibus, pauperes de genere meo masculini vel femini sexus, prout ipsi morabatur, qui ementur de bonis meis, sufficere poterunt. Quibus pauperibus detur cotidie eleemosina in dicto refectorio, prout est solitum fieri. Qui quidem pauperes de genere meo adiscant scientiam litteralem seu aliquod aliud officium sive artem in dicta civitate. Quam eleemosinam volo recipi per ipsos pauperes^b de genere meo per quindecim annos. Et transactis ipsis quindecim annis, mittentur et ponantur in dicto refectorio pro dicta eleemosina recipienda^c alii pauperes de genere meo, qui in dicta civitate adiscant scientiam litteralem vel aliquod officium sive artem, ut predixi. Et istam variationem et mutationem volo fieri de quindecim in quindecim annos inter pauperes de genere meo. Rogando et ortando venerabiles procuratores et administratores dicte Eleemosine quod circa hec diligentiam adhibere debeant quod ordinata per me ad debitum perducantur effectum, taliter quod ista Eleemosina ipsis pauperibus erogat, prout superius per me est latius ordinatum. ... Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsan non valet aut non valebit aut valere non potuerit iure testamenti, saltem valeat et valere possit / iure codicillorum vel alterius cuiuslibet voluntatis. Preterea volo et ordino quod de huiusmodi testamento seu ultima voluntate fiant seu fieri valeant tot originalia quot dicti manumissores, heres et alii, quorum intersit, voluerint et petierint, per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, octava decima die ffebruarii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo primo.

Sig+num Ffrancisci de Caneis, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: venerabiles et religiosus Guillelmus de Sancto Clemente, ffrater Guillelmus de Liria, Laurentius Bassa, manumissores predicti, Stephanus de Turi, Iohannes de Campo et Ffranciscus Noguera, apothecarii, cives Barchinone^d.

a. *Al marge esquerre* clausum traditum Francischo Oliverii. Clausum traditum aliud domino Petro Felicis per Iohannem de Sancto Ilario, notarium auctoritate regia, post mortem domini Guillelmi de Sancto Ilario, quondam, patris et connotarii sui. - b. *Al damunt del nom, dues ratlles per a indicar la ferma*. - c. *Segueix ratllat ro*. - d. non *interliniat*. - e. seu fuerint aut fuerint *interliniat*. - f. decesserint seu *interliniat*. - g. Et de evictione caveant... evictione obligent *interliniat*. - h. pauperes *interliniat*. - i. pro dicta Eleemosina recipienda *interliniat*. - h. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals*.

1381 Juny 20. Barcelona

Eulàlia, vídua de Francesc Lledó, fuster i ciutadà de Barcelona, lliura a Antoni Solà, notari de Barcelona, el seu fill Salvador Lledó, de 12 anys, perquè s'estigui amb ell durant dos anys, per tal d'aprendre l'ofici de notari i com a escriptent. Salvador Lledó serà proveït en aliments i el notari li ensenyarà l'art d'escriure.

AHPB, Berenguer ESCUDER, *Quartum manuale* 1380 Desembre 31 - 1381 Desembre 24, fol. 48r-v.

Die iovis, vicesima die iunii, anno predicto.

Ego^a Eulalia^b, uxor Ffrancisci Letonis, fusterii, quondam, civis Barchinone, gratis *et cetera*, a proximo instanti festo Sancti Iohannis mensis iunii ad / duos annos primos venturos, mitto et affirmo vobiscum discreto Anthonio de Solano, notario, Salvatorem Letonis, filium meum, qui est in etate duodecim annorum vel circa, causa adidiscendi^c artem notarie et pro scriptore, et alias pro serviendo vobis in omnibus mandatis vestris *et cetera*. Promittens vobis quod erit vobis fidelis et legalis. Et quod non recedet a vobis *et cetera*. Quod si fecerit *et cetera*, quod vestra propria auctoritate et sine faticha et requisitione alicuius curie et personis possitis ipsum capi et cetera, captumque in vestro posse reducere. Et quod in fine temporis emendabit vobis omnes dies quibus absens fuerit causa fuge vel infirmitatis *et cetera*. Et etiam si quod malum vobis intulerit. Et pro hiis obligo omnia bona *et cetera*. Et iuro. Ad hec ego Anthonius^d de Solano, predictus, laudans predicta *et cetera*, promitto vobis dictum filium vestrum providere infra dictum tempus in cibo et potu. Et quod colam ipsum sanum et egrum iuxta consuetudinem Barchinone. Et quod docebo ei artem scribendi, prout ipse adiscere voluerit bona fide. Et pro hiis complendis, obligo vobis omnia bona mea *et cetera*.

Testes: Guillelmus de Plicamanibus, Guillelmus de Turri^e, sabaterius^e, cives Barchinone, et Guillelmus de Pratis, scriptor.

a. Al marge esquerre persolvit dicta domina sex denarios. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Sic al ms. - d. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - e. Guillelmus de Turri sabaterius interliniat.

1381 Juliol 13. Barcelona

Ponç Salvador, metge de la casa reial i ciutadà de Barcelona, llega a Joan d'Amades, escolar de la capella reial, 20 sous.

AHPB, Guillem de SANT HILARI, *Secundus liber testamentorum* 1364 - 1387, fols. 121r-122v.

In^a nomine Domini. Ego magister Poncius^b Salvatoris, fisicus de domo domini regis et civis Barchinone, infirmitate detentus, tamen in meo pleno sensu sana et integra memoria, meum facio et ordino testamentum. Et eligo manumissores et executores huius mei testamenti seu ultime voluntatis venerabiles et religiosum priorem domus seu conventus Beate Marie de Carmelo civitatis Barchinone, qui nunc est et pro tempore fuerit, Petrum Cendra, iurisperitum, Michaellem Roselli, apothecarium, et Dalmacium Planes, de domo dicti domini regis, et cives Barchinone. Quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam seu ordinem testamentum, ipsi distribuunt et ordinent de bonis meis, prout inferius scriptum invenerint et contentum. Et si forsan omnes dicti mei manumissores hiis exequendis nequiverint aut noluerint interesse, tres, duo aut unus eorum ea nichilominus exequantur sive etiam exequatur^c. Primum volo... / ... Item Iohanni de Armedacio, scolari capelle dicti domini regis, viginti solidos... / ... Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsan non valet aut non valebit aut valere non potuerit iure testamenti, saltem valeat et valere possit iure codicillorum vel alterius cuiuslibet ultime voluntatis^d. Preterea volo et ordino quod de huiusmodi testamento seu ultima voluntate fiant seu fieri valeant tot originalia quot dicti manumissores, et alii quorum intersit, voluerint et petierint, per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, tertia decima die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo primo.

Sig+num magistri Poncii Salvatoris, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Iohannes Vincentii, Nicholaus Monserrat, sutores, et Iohannes de la Gerra, portarius domini regis, cives Barchinone^e.

a.- Al marge esquerra clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. exequatur interliniat i escrit al damunt d'exiquatur ratllat. - d. Segueix ratllat Actum est. - e. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

1381 Setembre 30. Barcelona

Guillemona, vídua de Pere Calderó, de la ciutat de Mallorca, lliura a Pere Roca, metge de la ciutat de Barcelona, el seu fill Bernadó, d'11 anys, perquè visqui amb ell durant dos anys, per tal que aprengui de lletra i el serveixi. Bernadó serà proveït en aliments.

AHPB, Berenguer ESCUDER, *Quantum manuale* 1380 Desembre 31 - 1381 Desembre 24, fol. 71r-v.

Die lune, tricesima die septembris, anno predicto.

Ego^a Guillelmona, uxor Petri Calderoni, quondam, civitatis Maioricarum, gratis *et cetera*, a prima die mensis octobris proxime instanti ad^b duos annos primos venturos mito et afirmo vobiscum Petro Rocha, phisico civitatis Barchinone^c, Bernardonum, filium meum, qui est in etate undecim annorum vel circa, causa adidiscendi litteras, et alias pro serviendo vobis in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis. Promittens vobis quod dictus filius^d meus erit vobis et bonis vestris fidelis et legalis. Et quod non recedet a vobis absque vestri licentia et permissu. Et quod in fine dicti temporis emendabit vobis, si quod malum aut dampnum vobis intulerit culpa sui. Et pro hiis obligo vobis omnia bona mea *et cetera*. Et etiam iuro. Ad hec ego Petrus Rocha, predictus, laudans / predicta *et cetera*, promitto vobis dicte domine Guillelmone quod per totum dictum tempus providebo dictum filium vestrum in cibo et potu tantum. Et quod colam ipsum sanum et egrum iuxta consuetudinem Barchinone. Et quod docebo sibi litteras, prout ipse melius adiscere voluerit, bona fide. Et pro hiis obligo vobis omnia bona mea *et cetera*. Et volumus nos dicte partes quod de predictis fiat utrique unum publicum instrumentum *et cetera*.

Testes: Anthonius [..]^e, habitator Barchinone, et Ffranciscus de Plegamans, cursorum^f nuntiorum civitatis predicte.

a. Al marge esquerra persolvit dicta domina unum solidum. - b. Segueix ratllat unum. - c. Segueix ratllat causa. - d. Segueix ratllat mi. - e. Un estrip afecta el foli, per la qual cosa no ha estat possible la lectura del cognom. - f. Segueix ratllat et Fferrarius.

1382 Novembre 20. Barcelona

Jaume Devesa, mestre del capítol de la Seu de Barcelona, fa carta de pagament a Guillem dels Orts, prevere, que regeix amb ell les escoles literals de la dita Seu, de les quantitats resultants de l'administració de les dites escoles fins el dia 18 d'octubre proppassat.

AHPB, Felip GOMBAU, *Manual* 1382 Juny 3 - 1384 Gener 2, fol. 34v.

Die iovis, vicesima die novembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° secundo.

Iacobus Devesie^a, magister capituli Ecclesie Barchinone et prepositus mensis madii in eadem ecclesia, confiteor et recognosco vobis Guillelmo de Ortis, presbitero, regenti mecum scholas predicti capituli, quod venistis mecum ad rectum computum et legale ratione administrationis dictarum scholarum usque ad festum Beati Luche proxime preteriti, de omnibus et singulis peccunie quantitibus ratione et occasione dicte administrationis habitis et receptis. Necnon et de omnibus et singulis questionibus, petitionibus et demandis ratione dicti regiminis usque ad dictum festum facio vobis bonum finem *et cetera. Largo modo fiat.*

Testes: Bernardus Mathei et Berengarius de Pontibus, scriptor^b.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

1383 Gener 10. Barcelona

Domènec Ponç, prevere de la diòcesi de Lleida, fa donació al seu germà Llorenç Ponç, del lloc de Benavarre de la diòcesi de Lleida, entre d'altres llibres, d'una Bíblia, que comprà pel preu de 52 florins d'or d'Aragó. La Bíblia es troba en el col·legi de l'Assumpció, per ell fundat, en lloc d'una altra Bíblia del dit col·legi que es troba en el seu poder.

AHPB, Antoni BELLVER, *Manual* 1381 Agost 2 - 1383 Març 5, fols. 171v - 172v.

In Dei nomine, amen. Noverint universi quod ego Dominicus^a Poncii, presbiter Ilerdensis diocesis, retento et salvato michi expresse usu et adimprivo toto tempore vite mee omnium et singulorum infrascriptorum, de quibus vobis Laurentio Poncii, fratri meo germano, ville seu loci de Benavarre dicte Ilerdensis diocesis, hospitii paterni heredi universali, cum presenti publico instrumento donationem facio, ut inferius continetur et declaratur ac etiam designatur, dono et ex causa donationis, que inter vivos dicitur, concedo vobis iamdicto Laurentio Poncii, fratri meo germano, et vestris heredibus in hospitio paterno predicto, hec omnia infrascripta, que per ordinem subsequuntur: Primo, videlicet, quandam^b *Bibliam* in pergamenis scriptam, quam pretio quinquaginta duorum florenorum auri Aragonie emi, que nunc est Ilerde in collegio loco alterius *Biblie* collegii predicti, quam ego in posse meo teneo, que ad presens designari non potest. Item quandam librum in pergamenis scriptum, vocatum *Decret*, qui incipit in tertio folio in prima linea in textu "moribus surrexit et filios quos gignunt". Et finit idem folium "Gregorii et ver". Item in penultimo folio ipsius *Decreti* in prima linea in textu incipit "in die resurrectionis usque in sabbatum in albis". Et finitur idem folium "interveniente vel infirmi". Item quandam alium librum in pergamenis scriptum, vocatum *Decretals*, et incipit in tertio folio in prima linea in textu "universorum principium preterquam aliud". Et finit idem folium "mandamus quatenus ante". In antepenultimo vero folio in textu incipit "telligendam autem clausulam". Et finitur "idem solum qui tenent contra fidem catholicam publice". Item et quandam alium librum in pergamenis conscriptum, vocatum *Sextus*. Et incipit in tertio folio in prima videlicet linea in textu "voluminis promulgatas". Et finitur idem folium "promulgatur eius". In antepenultimo vero folio ipsius libri in textu incipit "est ad excipiendum multo magis aditendus". Et finitur idem folium in textu "in toto partem". Item quandam alium librum scriptum in pergamenis, vocatum *Clementines*, qui incipit in tertio folio in prima linea in textu "convertentes sacro". Et finitur idem folium in textu in nigro "Clemens quintus in consilio Vieniensi", et in rubro "De rescriptis rubrica". Et in penultimo folio in prima videlicet linea in textu incipit "sepe contigit quod causas". Et finitur in textu idem folium "suadebit". Item quandam alium librum in pergamenis scriptum, vocatum *Summa Ostiensis*. Et incipit videlicet in tertio folio "quia gustate videre volunt quam^c suavis est^d Dominus". Et finitur idem folium "ex Maria virgine". In penultimo autem folio in prima linea incipit "posset et prima distinctio". Et finitur idem folium "potest etiam illa pena in". Item et quandam alium librum conscriptum in pergamenis, vocatum *Flores / Sanctorum*. Et incipit post tabulam in tertio videlicet folio in prima linea "bonum defecimus". Et finitur idem folium "erit secundum operationem sathane". Et in antepenultimo folio in prima linea "humida et calida". Et finitur idem folium "tertio representat^e articulos". Item et quatuor cofros sive *coffres*^f cohopteros corio bovino absque pilo, crocei coloris, munitos sive ferratos lancis ferreis, prout est solitum fieri in civitate Barchinone. Item tres vanovas bonas, quarum una est de cotonina cum opere *de bandes*, et est maior aliis duabus. Alia est de panno lini in parte superiori et de panno canapis in parte inferiori. Alia autem vanova est de panno lini ab omnibus partibus et est tenuis et delicata, operata^g opere de Maioricis, atamen non est nova. Item quinque cohoptoria, que sunt eiusdem obragii cum bastis per longum et eiusdem panni ab utraque parte, scilicet de tela firma de Burgundia. Item octo matalasia iusdem forme de tela de Burgundia, tincta coloris viridi. Que quidem omnia supradicta ego dictus Dominicus Poncii emi, adquisivi et fieri feci non de bonis et pecuniis per me ex beneficiis ecclesiasticis habitis, sed de mea pecunia propria pure adquisita et habita ex laboribus multis et industria ut privata persona. Hanc autem donatio-

nem et ex causa donationis concessionem facio vobis dicto Laurentio Poncii, fratri meo, et vestris in dicta domo paterna legitimis successoribus, de predictis omnibus et singulis omnibus via, modo et forma quibus melius possum, et sicut melius dici potest et intelligi, ad vestrum vestrorumque salvamentum et bonum etiam intellectum, sub tali scilicet pacto, forma, conditione et retentione: quod ego dictus Dominicus Poncii, quamdiu michi fuerit vita comes, teneam et possideam omnia et singula supradicta pro usu et ademprvio meis tantum. Postquam vero nature debitum exsolvero, volo, iubeo et mando predicta omnia et singula dari et tradi vobis prefato Laurentio Poncii, fratri meo vestrisque heredibus et legitime in domo paterna successoribus. Ego enim ex nunc prout ex tunc et ex tunc prout ex nunc ea omnia et singula post mei obitum vobis dicto Laurentio, fratri meo, et vestris, ut predixi, dono, concedo et assigno cum presenti publico instrumento et sub tali etiam pacto, forma, conditione et retentione predictam donationem et concessionem de predictis omnibus et singulis vobis dicto Laurentio Poncii, fratri meo, et vestris facio: quod vos dictus Laurentius nec vestri heredes aut legitime successores in dicta domo paterna, nec aliquis seu aliqui nomine vestri seu ipsorum, non possitis vendere, permutare, distrahere nec aliquo modo alienare predicta nec aliqua de eisdem. Immo vobis et ipsis vestris heredibus seu successoribus aufero / et abdicō omnem potestatem vendendi, permutandi, distrahendi et alio quocumque modo alienandi predicta nec aliqua de eisdem, quod feceritis seu facerent vel facere attemptarent. Volo per presens publicum instrumentum tales venditiones, permutationes, distractiones et alienationes esse cassas, irritas et nullas et nullius efficacie seu valoris et pro cassis, irritis^h et nullis haberi ac si facte non fuissent. Extraho predicta omnia et singula, que vobisⁱ dono, de iure, dominio et posse mei et meorum. Eademque omnia et singula in vestrum vestrorumque ius, dominium et posse mitto et transfero irrevocabiliter pleno iure ad habendum, tenendum omnique tempore pacifice possidendum post obitum meum, ut predixi. Inducens vos^k in^l possessionem predictorum omnium et singulorum, in quantum possum, cum presenti publico instrumento. Et ex causa^m huiusmodi donationis dono et cedo ac etiam mando vobis et vestris omnia iura omnesque actiones, reales et personales, mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias et alias quascumque que michi competunt et competere possunt et debent in predictis que vobisⁿ dono et contra quascumque personas et in quibuscumque bonis ratione eorum. Quibus iuribus et actionibus supradictis possitis vos et vestri uti, agere et experiri in iudicio et extra iudicium quecumque et quemadmodum ego poteram ante huiusmodi donationem et possem nunc et etiam postea quodcumque. Ego enim facio et constituo vos et vestros in hiis dominos et procuratores in rem vestram propriam^o, pactis, retentionibus et conditionibus predictis michi salvis. Insuper gratis et ex certa scientia^p convenio et promitto vobis dicto Laurentio Poncii, fratri meo, quod predictam donationem et omnia et singula supradicta tenebo et observabo in perpetuum, et quod ipsam donationem non revocabo nec contra predicta vel aliqua de predictis veniam ratione ingratitudinis nec ex quacumque alia ratione, iure seu causa. Ego enim renuntio quantum ad hec legi sive iuri dicenti donationem posse revocari vel irritam fieri propter ingratitudinem vel aliam quamvis causam, et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus. Hec igitur que dicta sunt, facio, paciscor et promitto vobis dicto Laurentio Poncii, fratri meo, et vestris, et vobis etiam notario infrascripto, tanquam publice persone, pro eis et pro aliis etiam personis, quarum interest et intererit, recipienti, paciscenti ac^q etiam legitime stipulanti.

Actum est hoc Barchinone, decima die ianuarii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo tertio.

Sig+num Dominici Poncii, predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes huius rei sunt: Petrus Tarasconi, beneficiatus in Sede Barchinone, Iacobus Miralles, Raymundus Callica, clerici tonsurati, ac Bernardus Mercaderii, scriptor, nunc in Barchinona comorantes.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Segueix ratllat bl. - c. Segueix ratllat suis. - d. Segueix ratllat dictis. - e. Segueix ratllat quaternu. - f. Segueix ratllat cop. - g. operata, al ms. operata. - h. Segueix repetit irritis. - i. Segueix ratllat vendo. - k. Segueix ratllat et. - l. Segueix ratllat hiis. - m. Segueix ratllat v. - n. Segueix ratllat vendo. - o. Segueix ratllat ad faciendum. - p. scientia manca al ms. - q. Segueix ratllat ecc.

51

1383 Maig 25. Barcelona

Pere Crosella, llancer de la ciutat de València, hereu universal en part dels béns de Guillem Caletes, difunt, patró de nau i ciutadà de Barcelona, en nom propi i com a procurador dels altres hereus, signa àpoca a Saurina, vídua del dit Guillem Caletes i usufructuària dels seus béns, de 100 sous, que són part de 15 lliures, llegades pel dit Guillem Caletes a en Pedrolich perquè aprengui de lletra. Pere Crosella promet ensenyar-li'n i proveir-lo en aliments, vestit i calçat.

AHPB, Berenguer ESCUDER, *Sextum manuale* 1382 Desembre 29 - 1383 Octubre 19, fol.s 52v-53r.

Die lune, vicesima quinta die madii, anno Domini M^o CCC^o LXXX° tertio.

Ego Petrus^a Crosella, lancia civitatis Valentie, heres universalis in parte bonorum que fuerunt Guillelmi Caletes, quondam, patroni navis, civis Barchinone, nomine meo proprio et nomine etiam procuratorio ad hec et ad alia^b constitutus a Bernardo de Creus, Marcho Padrós^c et Bernardo Pedragós de parrochia Sancti Fructuosi Castri Tersol, et a Bartholomeo Closella, heres mansi Sa Closella de parrochia Sancti Berengarii de Castellito, termini de Modiliano, heredibus in parte dictorum bonorum, prout de dicta procuracione apparet per publicum instrumentum inde receptum per notarium infrascriptum secunda die madii anno subscripto, ex una parte; et ego Saurina^d, uxor Guillelmi Caletes, quondam, patroni navis, civis Barchinone, ut domina et potens ac usufructuaria dimissa in ipsis bonis per dictum maritum meum^e, gratis advenimus nos ambe dicte partes inter nos, presentibus et tractantibus Bertrando Sala, daraçanerio Barchinone, et Berengario de Monte Serrato, çabaterio^f, ex parte mee dicte Saurine^g, et Raimundo Olzina, cuyracerio, ex parte mei dicti Petri Crosella, ex parte altera, ad compositionem et avinenciam super

dictis bonis et hereditate dicti Guillelmi Caletes, quondam, in hunc videlicet modum^b: ... / ... Item et in alio instrumento dictus Petrusⁱ Crosella firmavit apocham dicte domine Saurine de centum solidis ex illis viginti quinque libris, quas dictus Guillelmus Caletes dimisit *a.n Pedrolich*, causa adidiscendi litteras. Et promisit docere litteras dicto Pedrolich et providere ipsum in cibo et potu, vestitu et calciatu. Et si non provideret ipsum ac litteras doceret et ipsum eyceret a posse suo, promisit restituere et tornare^k dictos centum solidos, non computata provisione dicti *en Pedrolich*. ...

Testes: Guillelmus de Turri et Franciscus Cathassús, sabaterii, cives Barchinone^l, Petrus de Manso, mercator, et Rigo de Rivo, tabernarius, cives Barchinone^m.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament.* - b. *Segueix ratllat p.* - c. *Marcho Padrós interliniat.* - d. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament.* - e. *Segueix ratllat et quod tra.* - f. *et Berengario de Monte Serrato çabaterio interliniat.* - g. *Segueix ratllat et Berengario.* - h. *Ens limitem a la transcripció de l'instrument relatiu a l'ensenyament de lletra.* - i. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - k. *Segueix ratllat dicte domine.* - l. *Segueix ratllat firmavit dicta domina Saurina die martis vicesima sexta die madii anno predicto.* - m. *Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.*

52

1384 Febrer 25. Barcelona

Francesc Prunell, escolar de Barcelona, signa àpoca de 60 sous, per raó del sou per haver ensenyat de lletra, durant dos anys, a Jaume Castanyer. Signa també àpoca d'un florí pel preu d'un Saltiri venut per ell als marmessors.

AHPB, Berenguer ESCUDER, *Manual* 1383 Desembre 29 - 1385 Desembre 22, fol. 23v.

Die lune, vicesima quinta die februarii, anno a nativitate Domini M° CCC° LXXX° IIII°.

Similiter apocham firmavit Ffranciscus^a Prunelli, scholaris civitatis Barchinone, de sexaginta solidis pro salario sibi pertinenti de duobus annis, per quos docuit litteras dictum Iacmetum Castanerii et pro quodam *Salterio*, quod vendidit dictis manumissoribus pro^b uno floreno.

Testes: Romeus Bardoy et Bernardus de Foxio, solacerus, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Segueix ratllat V s.

53

[1385 Febrer 1. Barcelona]

Tomàs Castelló, de la vila de Tremp, promet a Joan Camps, mercader de Barcelona, que durant un any s'estarà amb ell com a escolar. Tomàs Castelló serà proveït en aliments i rebrà una paga de 10 florins d'or d'Aragó.

AHPB, Joan EIXIMENIS, *Primum manuale* 1384 Gener 2 - 1385 Abril 26, fol. 25r.

Ego^a Thomas^b Castilionis, ville Trempi, a prima die presentis mensis promitto stare vobiscum, Iohanni de Campis, mercatori Barchinone, ad unum annum pro scolare. Et promitto esse legalis et obediens. Et quod non recedam. Et obligo personam meam et bona. Et dono fideiussorem: Bernardum [...]^c Barchinone, qui teneat in casu et bonis vestris si quod dampnum culpa mei. Ad hec ego Bernardus^d consentio et obligo. Ac ego dictus Iohannes^e promitto providere sanum et infirmum ad usum Barchinone. Et dare pro solidata decem florenos auri Aragonie. Obligo.

Testes: Bernardus Tibau et Arnaldus Camada Barchinone.

a. Al marge esquerre debet. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - c. Part del mot és il·legible a causa d'un estrip que afecta el foli. - d. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - e. Id.

54

[1385 Abril 27. Barcelona]

Bonastruch Lobell i Lobell Astruch de Manresa, jueus de Barcelona, tutors d'Aron Salomó de Manresa, difunt, jueu de Barcelona, reconeixen deure a Abra-

ham Isaac Ardit, jueu de Barcelona, 15 lliures, per raó dels salaris dels mestres que ensenyaren de lletra, durant dos anys i quatre mesos, al dit Aron Salomó Ardit.

AHPB, Francesc de PUJOL, *Manual* 8 Febrer 1385 - 30 Desembre 1385, fol. 40r.

Bonastrugus^a Lobell et Lobell^b Astrugui de Minorisa, iudei Barchinone, tutores dati et constituti per venerabilem Galcerandum de Strada, tunc baiulum Barchinone, Aron Salomonis de Minorisa et Astrugue, deffuncte, filii^c Salamonis Astrugui de Minorisa, quondam, iudei Barchinone, prout de dicta tutela constat per publicum instrumentum inde factum [...]^d, attendens^e quod vos Abram Issach Ardit, iudeus dicte civitatis, ad nostram instantiam atque preces providissis, scilicet, dicto Aron per duos annos et quatuor menses proxime preteritos, et dicte Astrugue, que deceserat septem menses sunt lapsi, per unum annum et novem menses, et hoc in cibo, potu, vestitu et calciatu; et dicto Aron in adiscendum scientiam et in salariis magistrorum^f qui eum in scientiam litterarum docuerunt; ratione cuius provisionis dictorum pupillorum vobis debentur quadraginta libre Barchinone de terno, scilicet quindecim libre quas solvistis in salariis magistrorum, et decem libre pro vestitibus et calciamentis per vos factis dictis pupillis, et residue quindecim libre ratione provisionis cibi et potus per vos missorum dictis pupillis. Attendens^g etiam quod inter nos, nomine quo supra, et vos existit conventum, vos habendo gratiose, quod vos non possitis habere nec petere nec habere a nobis nec a dicto pupillo dictas quadraginta libras nisi casibus subscriptis, videlicet casu quo dictus^h Aron pupillus faceret vel moveret contra vos quacumque ratione vel causa, vel casu quo idem pupillus, facto super predictis inter nos et vos compoto, iusto compoto et legali. Ideo renuntiando et cetera. Solvere ad no [...] et cetera. Et si ob moram et cetera. Et obligamus et cetera.

Testes: Guillelmus Subirani et Eliezer Manasem, iudeus.

a.- Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Id. - c. filii sic al ms. per filiorum pupillorum. - d. factum va seguir d'un espai en blanc per a la data de la tutela, que no fou copiada. - e. attendens sic al ms. per attendentes. - f. magistrorum, al ms. magistro per manca d'abreviatura. - g. Vegeu la nota e. - h. dictus, al ms. dicto.

[1385 Octubre 25. Barcelona]

Francesc May, de 22 anys, clergue tonsurat, de la parròquia de Montfullà de la diòcesi de Girona, promet a Pere Joan, porter del duc i ciutadà de Barcelona, que durant un any s'estarà amb ell, el servirà en la seva tasca, li ensenyarà de lletra i

li comprarà els queviures. Francesc May serà proveït en aliments i rebrà una paga de 88 sous.

AHPB, Francesc de PUJOL, *Manual* 1385 Febrer 8 - 1385 Desembre 30, fol. 128v.

Ffranciscus^a May, clericus tonsuratus^b, de parrochia de Munt Fuyà diocesis Gerundensis, promito et bona fide convenio vobis Petro Iohannis, porterio domini ducis ac civi Barchinone, quod a presenti die, qua presens conficitur instrumentum, ad unum annum primo venturum, maneam vobiscum associando vos tam per dictam civitatem quam etiam ubicumque ire volueritis pedes, et etiam docendo vobis^c scientiam litteralem, et emendo victualia pro provisione vestri hospitii, et alias faciendo negotia vestra, licita et honesta. Et quod non recedam *et cetera*. Et si fecero *et cetera*. Et reficiam *et cetera*. Et si quod malum *et cetera*. Et ero fidelis *et cetera*. Et hec promito vobis *et cetera*. Et obligo *et cetera*. Et iuro *et cetera*. Et facio vobis^d homagium fidelitatis Arnaldo Ferrarii, subvicario Barchinone^e. Et quia sum minor, maior tamen viginti duobus annis, renuntio *et cetera*. Et ego dictus Petrus^f Iohannis, laudans *et cetera*, convenio vobis dicto Francisco May providere in cibo et potu. Et colam *et cetera*. Et dabo vobis in fine octoginta octo solidos. Et obligo *et cetera*.

Testes: Galcerandus de Terra et Guillelmus sa Marina.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i l'abreviatura iur fe he (iuravit et fecit homagium) per a indicar el jurament i l'homenatge. Al marge esquerre persolvit uterque VI. - b. Segueix ratllat loci. - c. Segueix ratllat lr. - d. Segueix ratllat re. - e. Arnaldo Ferrarii subvicario Barchinone interliniat. - f. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.

1385 Novembre 19. Barcelona

Joan Feliu, sastre i ciutadà de Barcelona, reconeix rebre d'Arnau Santjust, de la parròquia de Sant Vicenç de Sarrià, tutor de Guerau Umer, fill de Bernat Umer, difunt, de la parròquia de Sant Cebrià de Tiana, entre d'altres quantitats, 60 sous i 6 diners, per raó del salari del mestre o doctor que ensenyà de lletra al dit Guerau Umer durant mig any.

AHPB, Berenguer ERMENGOL, *Manual* 1385 Agost 5 - 1386 Març 31, fol. 84r.

Die dominica, nona decima novembris, anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Iohannes^a Felicis, sartor, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Arnaldo Sant Iust, de parrochia Sancti Vincentii de Sarriano, tutori Geraldii Umerii, filii Bernardi Umerii, quondam^b, de parrochia Sancti Cipriani de Thiana, quod solvistis michi bene et plenarie ad meam voluntatem sexaginta octo solidos et novem denarios Barchinone, quos michi dare et solvere tenebamini: scilicet, sexaginta solidos pro provisione cibi et potus per me prestitorum dicto Geraldo de et pro quatuor mensibus, qui finiti fuerunt in festo Sancti Martini proxime preteriti, ad rationem videlicet novem librarum pro anno; et sex solidos et sex denarios quos bistraxi et exsolvi magistro sive doctore dicti Geraldii pro salario suo medii anni; et unum solidum et tres denarios pro uno pari sotularium per me emptorum ad opus dicti Geraldii; et unum solidum pro presenti apoche instrumento. Et ideo renuntiando exceptioni peccunie non numerate et non recepte et doli, in huius rei testimonium ffacio vobis presentem apocham de soluto.

Actum est hoc Barchinone.

Testes huius rei sunt: Petrus de Rivis et Ffranciscus Mercaderii, scriptores Barchinone^c.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la forma. - b. Segueix repetit quondam. - c. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

1386 Abril 4. Barcelona

Antoni Traver, escolar de Barcelona, reconeix rebre de Miquela, vidua de Guillem Terriol, sastre i ciutadà de Barcelona, tutora testamentària de Ramonet, fill de Bernat de Munterols, mercader i ciutadà de Barcelona, 44 sous, per raó del salari d'un any per haver ensenyat de lletra al dit Ramonet, i 11 sous pel salari del mestre major de l'escola.

AHPB, Jaume de TRILLA, *Sextum manuale* 1385 Setembre 10 - 1385 Juny 30, fol. 130v.

Sit^a omnibus notum quod^b ego Anthonius^c Traverii^d, scholaris^e, habitator Barchinone^f, confiteor et recognosco vobis domine Michaelis^g, uxori Guillelmi Terriol, sartoris, quondam, civi Barchinone, tutricque testamentarie^h Raimundeti, pupilli filii Bernardi de

Munterols^l, mercatoris, quondam, civis dicte civitatis, quod solvistis et tradidistis michi quinquaginta quinque solidos Barchinone: videlicet, quadraginta quatuor solidos michi pertinentes ratione salarii mei unius anni, per quod^k docui litteras dicto Raimundeto; et undecim solidos ratione salarii magistri maioris scole^l. Et ideo renuntiando exceptioni non numerate et non solute peccunie et actioni in factum et doli, in testimonium premissorum facio vobis fieri presens apoche instrumentum per notarium infrascriptum^m.

Actum est hoc Barchinone, quarta die aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXXVI°.

Sig+num Anthonii Traverii, predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes huius rei suntⁿ: Iohannes^o de Roges^p et Ffranciscus de Trilea, scriptores^q.

a. *Al marge esquerra in carta comuni clausum traditum.* - b. *Sit omnibus notum interliniat.*
 - c. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.* - d. *Segueix ratllat magister.*
 - e. *Segueix ratllat dicte civitatis.* - f. *habitor Barchinone interliniat.* - g. *Segueix ratllat turricis date et cetera quod solvistis michi quadraginta quatuor solidos et undecim solidos pro solutione magistri maioris ut est moris et ideo renuntiando et cetera facio vobis nomine predicto de predictis quinquaginta solidis bonum et perfectum finem.* - h. *Segueix ratllat f.* - i. *Segueix ratllat pro.* - k. *quod, sic al ms. per quem.* - l. *scole interliniat.* - m. *uxori Guillelmi Terriol, sartoris, quondam, civis Barchinone... instrumentum per notarium infrascriptum interliniat.* - n. *huius rei sunt interliniat.* - o. *Segueix ratllat Roig.* - p. *de Roges interliniat.* - q. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

[1386 Juny 22. Barcelona]

Francesc Clota, de 16 anys, fill i hereu universal de Francesc Clota, cirurgià i ciutadà de Barcelona, reconeix al seu padrastrer Bernat sa Costa que del lloguer provinent de certa casa i d'un obrador, ha proveït a ell i als pedagogs, que l'han ensenyat de lletra, en aliments, medecines, vestit i calçat i en els salaris de les escoles on aprenen.

AHPB, Bernat NADAL, *Primus manualis* 1385 Juliol 12 - 1387 Novembre 14, fol. 43r.

Ffrancisconus^a Clota, filius Ffrancisci Clota, quondam, chirurgici, civis Barchinone, et domine Eulalie, viventis, que fuit uxor eiusdem, que nunc est uxor vestri Bernardi çab^b Costa, chirurgici, civis Barchinone, heresque universalis dicti quondam patris mei, confi-

teor et recognosco vobis dicto Bernardo ça^c Costa^d, victrico meo, presenti, quod super omnibus peccunie quantitibus per vos usque nunc michi debitis ratione logerii sive logeriorum hospitii mei cum hoperatorio eis contiguo^e, quod est in dicta civitate in vico seu carraria *Ampla*, quod vos tenuistis ad conductum usque nunc, fuit per vos michi bene satisfactum hoc modo: quod de dictis logeriis sive ratione eorum vos providistis michi^f et^g pegagogis qui michi docuerunt et me^h instruxerunt in litteris et bonis moribus, tam sanis quam infirmis, in comestione et potu, medicinis et medicis, vestitu et calciatu et in interulis et famularibus, et in salariis scholarum in quibus adidiscimus, et in omnibus aliis que michi usque nunc necessariaⁱ fuerunt. Et ideo renuntiando *et cetera*, finem de^k omnibus in quibus michi teneremini ratione predicta. Sicut *et cetera*. Promittens non contravenire ratione minoris etatis *et cetera*. Renuntio *et cetera*. Maior sexdecim annis. Iuro *et cetera*.

Testes: discretus Berengarius Ferrarii, beneficiatus in Sede Barchinone, Ffranciscus Poncii et Ffranciscus Carbonelli, barberii, cives Barchinone.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.* - b. *ça interliniat.* - c. *Id.* - d. *Segueix ratllat* presenti. - e. cum hoperatorio eis contiguo *interliniat.* - f. *Segueix ratllat* tam in ar. - g. et *interliniat.* - h. *me interliniat.* - i. necessaria, *al ms.* necessario. - k. *Segueix ratllat* predictis sicut.

[1387 Febrer 19. Barcelona]

Isaac Franch, jueu de Barcelona, promet a Devivanet i Abram Esquerra i Amido Samuel, jueus de Barcelona, que passarà comptes de les quantitats manlleuades de la confraria dels escolars del call.

AHPB, Pere de PUJOL, *Manual* 1387 Gener 23 - 1387 Maig 13, fol. 13r.

Nos^a Devibanet^b et Abram^c Squerra^d et Amido^e Samuelis, omnes iudei Barchinone, atendentes quod vos Isachus Franch, iudeus dicte civitatis, scripsistis et solvere promisistis venerabili Guillelmo de Villatorta, licentiatof in decretis, centum et decem solidos Barchinone; atendentes etiam quod vos scripsistis sibi dictam peccunie quantitatem pro negotiis nostris, ideo promitimus vobis quisque *et cetera* quod nos solvemus dicto creditori dictum debitum termino in dicta scriptura contento^g et servabimus vos indempnem. Et ego dictus Isachus^h Franch promito vobis quod ego reddam vobis per totam presentem diem computum de hiis que levavi de confratria scholarium et reeditam vobis solvam sub pena decem librarum, de qua vobis medietas et alia curie adquiratur. Et oblige *et cetera*. Et iuramus omnes *et cetera*.

Testesⁱ: Gabriell Resplan et Salamo Sadoch et Petrus Laurentii.

a. *Segueix ratllat* Sebibanet. *Al marge esquerre* persolvit VI. - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - c. *Id.* - d. *Squerra interliniat i escrit sobre Bisquerra ratllat.* - e. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - f. *licentiato, al ms. licentiatus.* - g. *contento, al ms. contenta.* - h. *al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - *Segueix ratllat* p.

60

1387 Març 27. Barcelona

Berenguer Maxela, ciutadà de Barcelona, en nom del seu fill Berenguer, reconeix rebre dels marmessors de Pere Maxela, oncle seu, 5 florins d'or d'Aragó, per raó dels salaris dels mestres del seu fill i dels llibres comprats per al seu ensenyament.

AHPB, Pere de PUJOL, *manual* 1387 gener 23 - 1387 maig 13, fol. 33r.

Die mercurii, vicesima septima die martii.

Berengarius Maxela, civis Barchinone, nomine et pro parte Berengarii Maxela, filii mei, confiteor et recognosco vobis venerabilibus Petro de Turri, Petro de Plano, presbitero, et Petro Raym, manumissoribus testamenti Petri Maxela, quondam^a, patui mei, quondam, quod vos ex illa pecunie quantitate, que de bonis dicte manumissorie pro anima dicti defuncti debet^b distribui ad vestri cognitionem, dedistis michi ad opus librorum^c ad opus emendi libros, in quibus^d filius meus adiscat, et solvendi salarium magistrorum, quinque florenos auri de Aragonia.

Testes: venerabilis frater^e Arnaldus Letonis, monacus monasterii Sanctarum Crucum, ordinis Sistersiensis, et Gabriel Resplant, scriptor.

a. *Segueix ratllat* patris. - b. *debet amb abbreviatura superflua ratllada.* - c. *Segueix ratllat a dicto f.* - d. *quibus, al ms. quo.* - e. *frater interliniat.*

[1387 març 29. Barcelona]

Sentou ça Torra, jueu de Barcelona, reconeix rebre del tutor de Samuel Sellan 77 sous, per raó del salari per haver ensenyat el dit Samuel durant 7 mesos.

AHPB, PERE DE PUJOL, *Manual* 1387 Gener 23 - 1387 Maig 13, fol. 35v.

Centou^a ça Torra, iudeus Barchinone, confiteor vobis Issacho Bonastruch, tutori Samuellis Sellan, filii Samuelis Bo, quondam, quod solvistis michi septuaginta septem solidos pro salario septem mensium, scilicet^b de *les Cabanyes* usque ad festum Pasche Pentecostes, pro docendo dictum pupillum.

Testes: Iuceffus Brunelli, iudeus, et Gabriell Respla^c.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - b. scilicet repetit. - c. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

[1387 Juny 15. Barcelona]

Francesc Massó, prevere i beneficiat de l'altar de Sant Pere de l'església de Sant Esteve de la vila de Granollers, lliura durant tres anys a Romeu Draper, prevere de la diòcesi de Barcelona, la mongia de la dita església i el seu benifet amb la condició de que no pugui tenir escolars que aprenguin de lletra.

AHPB, Bernat NADAL, *Primus manualis* 1385 Juliol 12 - 1387 Novembre 14, fols. 39r-40r.

Ffranciscus^a Masoni, presbiter, beneficiatus altaris^b seu beneficii Sancti Petri, constructi in Ecclesia Sancti Stephani ville Granullariorum, monachusque sive *monge* dicte ecclesie^c, gratis et cetera, a proximo venturo festo Sancti Iohannis presentis mensis iunii ad tres annos ex tunc primo venturos, trado et comendo vobis^d Romeo^e Draperii, presbitero

diocesis Barchinone, mongiam dicte ecclesie sive officium eiusdem, et etiam trado et comendo vobis dictum beneficium meum unicum dicte mongie^f per vos et quos volueritis bene et honorifice, prout decet et est fieri assuetum, tenendam et tenendum, sive regendam et regendum^g, et prout per me et alios predecessores meos est fieri consuetum. Trado etiam et comendo vobis omnes pannos lineos et alios apparatus, arnesia et ornamenta dicte ecclesie, sicut et prout continentur scripta / in quadam papiri sedula per me vobis tradita. Dans et concedens vobis pro expensis, in servitio dictorum^h mongie et beneficii fiendis, omnes oblationes, luminaria, offertas et legata et alia quecumque que contemplatione dictorum beneficii et mongie date seu oblate fuerint, exceptis hiis que ibidem pro ornamentisⁱ eorumdem beneficii et mongie offerentur. Necnon dono et concedo^k vobis dicto Romeo et vestris per dictum tempus usum, habitationem et ademprium domorum sive hospitii dicte mongie, ita tamen quod vos non possitis tenere scolares pro adiscendo in adiscendo in eisdem. Dono etiam et concedo vobis per dictum tempus quandam peciam terre, quam ego^l ratione mee proprie emptionis habeo et possideo in termino dicte ville, scilicet a *les^m Ortas* que dicuntur *del Moli gay*, et teneo per Petrum de Parietibus, mercatorem, civem Barchinone, ad censum annum trium quarteriarum frumenti, quolibet anno fiendarum et prestandarum in festo Sanctorum Petri et Ffelicis mensis augusti, quem censum per dictumⁿ trienium vos solvere teneamini sine dampno et missione mei et meorum. Preter hec vendo sive arrendo vobis dicto Romeo a dicto festo Sancti Iohannis ad dictum tempus et vestris *et cetera* omnes et singulos census, redditus, exitus, proventus, esdevenimenta, laudimia et alia iura universa, que ego ut monachus et beneficiatus predictus habeo et possideo ac percipio *et cetera*. Hanc itaque *et cetera*^p, sub pacto et conditione subscriptis, sicut *et cetera*. Promittens vobis quod in predictis nil tangam *et cetera*. Immo predicta faciam vos habere *et cetera*. Et tenebor de evictione *et cetera*. Obligo bona *et cetera*. Iuro *et cetera*. Pretium est viginti solidi Barchinone, quos michi de presenti solvistis^q. Renuntiando *et cetera*. Ffinem *et cetera*. Sicut *et cetera*. Ultra quos quidem viginti solidos teneamini solvere omnia onera assueta et non assueta dicte mongie et beneficii. Et etiam suscipiatis in vos omnes casus fortuitos et eventos incendii, naufragii, aeris, tempestatis, hostium seu cohortum agressus et grandinis, propter quos dicti census et redditus dictorum beneficii et mongie diminuerentur, et omnes etiam alios casus tam divino vel humano iudicio quam ex quocumque genere culpe vel alias provenientes^r. Quibus non obstantibus, teneamini predicta facere et complere. Et quod vos, vel alium^s ita idoneum quemadmodum vos estis, regatis et exerceatis officium dicte mongie et servitium impendatis dicto beneficio, sicut decet et prout ego teneor et promisi tempore quo de dictis beneficio et mongia fui investitus^t. Et si forsan vos arrendaretis et dimitteretis predictum officium et servitium alii persone, que non esset ita idonea sicut vos estis, quod eo tunc arrandatio per vos fienda^u pro infacta et nulla penitus habeatur, et ex tunc vos habeatis facere servitium antedictum, nisi post^v dimitteretis alicui presbitero^w ita sufficienti quemadmodum vos estis. Ad hec ego dictus Romeus^x Draperii, laudans predicta *et cetera*, promittens vobis dicto Ffrancisco quod ego per dictum tempus serviam, teneam et regam dictum beneficium et dictam mongiam^y, prout decet et prout vos teneamini facere et complere, et suscipiam in me omnes^z / casus *et cetera*. Et in fine dicti temporis reddam vobis dictas domos, terram et pannos, apparatus^{ab}, arnesia et ornamenta predicta, et simbalos et squillas dicte ecclesie^{ac} non deteriorata in aliquo culpa mei, sine *et cetera*. Dampna *et cetera*. Credatur *et cetera*. Obligo bona *et cetera*. Iuro *et cetera*. Fideiussores: Petrum^{ad} Manudelli, presbiterum, beneficiatum in ecclesia Sancti Iuliani de Palaciolo, et Petrum Draperii et Guillelmum Rosselli, de manso *Martí* de dicta^{ae} parrochia de Palaciolo, et quemlibet insolidum, qui mecum *et cetera*. Obligamus insolidum bona *et cetera*. Renuntiamus *et cetera*. Iuramus *et cetera*. Hec igitur *et cetera*. *Fiat utrique parti unum instrumentum.*

Testes: Raymundus Boter, patronus barque, Stephanus Riera, marinerius, et Petrus Solmeda, scriptor, cives Barchinone.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament.* - b. *Segueix ratllat Sancti Petri.* - c. *monachusque sive monge dicte ecclesie interliniat.* - d. *Segueix repetit vobis.* - e. *Segueix ratllat traversii.* - f. *unicum dicte mongie interliniat.* - g. *Segueix ratllat per.* - h. *Segueix ratllat ecclesie.* - i. *Segueix ratllat eiusdem.* - k. *concedo, al ms. concedendo.* - l. *Segueix ratllat habeo nomine.* - m. *Segueix ratllat octa.* - n. *Segueix ratllat tempus.* - o. *Segueix ratllat et vestris et cetera omnes.* - p. *Segueix ratllat sicut et cetera.* - q. *Segueix ratllat renuntiando et cetera.* - r. *provenientes, al ms. provenientes.* - s. *Segueix ratllat teneam.* - t. *Segueix ratllat et quod non.* - u. *Segueix ratllat re.* - v. *Segueix ratllat ali.* - w. *Segueix ratllat qea.* - x. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament.* - y. *Segueix ratllat seu.* - z. *Segueix repetit omnes.* - ab. *Segueix ratllat et.* - ac. *et simbalos et squilla dicte ecclesie interliniat.* - ad. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament.* - ad. *dicta interliniat.*

[1388 Abril 3. Barcelona]

Francesc Verdaguer, de la vila de Caldes de Montbui, lliura a Agnès, muller de Francesc Pocasang, mercader i ciutadà de Barcelona, el seu fill Rafael, perquè s'entregui amb ella durant un any com a escolar per tal que ensenyi de lletra al seu fill i la serveixi. Rafael serà proveït en aliments.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual* 1387 Novembre 15 - 1388 Agost 25, fol. 53r.

Ffranciscus^a Verdaguerii, de villa Calidarum de Monte Bovino^b, pater et legitimus administrator Raffaelis, filii mei^c, gratis et cetera, a presenti die ad unum annum primum et cetera, mitto et affirmo vobiscum domina Agnete, uxore Ffrancisci de Pochasanch, mercatoris, civis Barchinone^d, dictum Raffaelem, filium meum, pro scolare et causa^e docendi filio vestro et dicti viri vestri, et alias serviendi vobis in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis. Promittens vobis me facturum et cetera quod dictus filius meus stabit vobiscum per dictum tempus et erit vobis fidelis et cetera. Et a vobis non recedet absque vestri licentia et voluntate. Quod si fecerit, dono vobis posse quod possitis ipsum capere et cetera. Et si quid mali et cetera. Credatur et cetera. Emendare dies et cetera. Obligo bona et cetera. Renuntio et cetera. Iuro et cetera. Ad hec ego dicta Agnes^f, laudans predicta et cetera, promitto ipsum providere in comestione et potu, et colere sanum et egrum et cetera. Obligo bona et cetera. Hec igitur et cetera. Ffiat utrique parti unum instrumentum et cetera.

Testes: Petrus March et Iohannes Cortès, curritores auris, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Segueix ratllat gratis et cetera. - c. Segueix ratllat convenio. - d. Barchinone manca al ms. - e. Segueix ratllat adiscendi. - f. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.

64

1388 Juliol 16. Barcelona

Eulàlia, muller de Bernat de Vall, mercader i ciutadà de Barcelona, institueix hereva universal la seva filla Eulàlia i mana que sigui educada prop d'aquella persona que designi el seu pare, i avi de la nena, Pere Bellit, tot prohibint que el seu marit la porti fora de Barcelona. En substitució de la seva filla, institueix hereu universal el seu pare Pere Bellit i en substitució d'aquest, Déu, la seva ànima i els pobres.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual de testaments* 1385 - 1397, fols. 12-14r.

Die iovis, decima sexta die mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo octavo.

In^a nomine Domini nostri Ihesu Christi. Ego Eulalia^b, uxor Bernardi de Valle, mercatoris, civis Barchinone, filiaque Petri Bellit, mercatoris, civis Barchinone, infirmitate detenta, tamen in meo bono et pleno sensu, mente sana et integra memoria, cum firma loquela meum facio et ordino testamentum. Eligens manumissores et huius mei testamenti exequutores dictos Petrum Bellit, patrem meum, et Bernardum de Valle, maritum meum, Bernardum ça Lort, blanquarium, et Periconum de Colle, mercatorem, cives Barchinone. Quos, prout karius possum, deprecor quod ipsi^c compleant et exequantur^d hanc meam ultimam voluntatem, prout inferius invenerint seu etiam^e ordinatum. Et si forsan omnes dicti quatuor^f manumissores^g hiis exequendis noluerint aut non potuerint interesse, saltem volo quod tres, duo vel unus eorum, in absentia vel defectu alius seu aliorum^h, ea compleant et exequantur seu compleat et exequaturⁱ. Primum... / ... Omnia vero alia bona mea, mobilia et immobilia, et iura mea^k universa, quecumque sint et ubicumque, dimitto Eulalie, filie comuni michi et dicto Bernardo de Valle, marito meo, instituens dictam Eulaliam, filiam meam michi heredem universalem. Volens et mandans quod dicta Eulalia, filia mea, educatur et alimentetur penes illam personam quam voluerit dictus Petrus Bellit, pater meus. Et quod ullo modo dictus maritus meus ipsam Eulaliam non extrahat seu extrahi faciat nec extrahere possit a civitate Barchinone, nisi hoc faceret de et cum consilio et consensu eiusdem Petri Bellit, patris mei. Et si forsan dicta Eulalia, filia mea, michi heres non erit^l, puta quia noluerit aut non potuerit michi heres^m esse aut michi heres erit et dictus maritus meus contradixerit seu noluerit eam educari seu ali-

mentari penes illam personam quam voluerit dictus pater meus, aut eam sine consensu et consilio eiusdem patris mei abstraxerit a dicta civitate Barchinone, aut etiam si dicta Eulalia quandocumque decesserit sine liberis de legitimo et carnali matrimonio procreatis, in hiis casibus et quolibet eorum substituo sibi et michi heredem instituo^o universalem dictum Petrum Bellit, patrem meum, si tunc vixerit. Et si forsan dictus pater meus tunc non vixerit aut vixerit et michi heres erit et postea decesserit quandocumque sine liberis de legitimo matrimonio procreatis, substituo dicte filie mee et michi heredes instituo Dominum Deum, animam meam, missas celebrandas pro anima mea et dicti patris mei, puellas pauperes maritandas, pauperes verecundos et alias pias causas, quas noverint dicti manumissores mei, in quibus dentur et erogentur ad notitiam et per manus dictorum manumissorum meorum. ... / ... Hec est autem^p ultima voluntas mea, quam volo et iubeo valere iure testamenti. Que si non valet aut valere non poterit iure testamenti, saltem volo quod valeat et valere possit iure codicillorum aut aliter^q, prout^r melius de iure valere poterit et tenere. De qua mea ordinatione fieri volo tot^s originalia, quot per heredem et manumissores meos predictos aut^t alios, quorum intersit, fieri requirantur, per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, sexta die mesis iulii, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o octuagesimo octavo.

Sig+num Eulalie, predicte, que hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Martinus Scuderii, de domo domini regis, Raymundus de Palau, parator pannorum lane, Ffranciscus Garbí, sabaterius, cives Barchinone, et Bernardus ça Lort, manumissor predictus^u.

a. Clausum traditum Bernardo ça Vell *interliniat*. - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma*. - c. *Segueix ratllat* omnes quatuor tres duo aut unus eorum in absentia vel defectu aliorum compleant et exequantur sive compleat et exequatur. - d. *Compleant et exequantur interliniat*. - e. etiam *interliniat*. - f. quatuor *interliniat*. - g. *Segueix ratllat* mei. - h. in absentia vel defectu alius seu aliorum *interliniat*. - i. *Segueix ratllat* hanc meam ultimam voluntatem. - k. mea *interliniat*. - l. *Segueix ratllat* et dictus. - m. heres *escrit sobre* heredes. - n. sibi et michi heredem instituo *interliniat*. - o. celebrandas *amb abreviatura superflua ratllada*. - p. *Segueix ratllat* et cetera de quorum. - q. *Segueix ratllat* pro ut. - r. prout *interliniat*. - s. *Segueix ratllat* ori aut aliter prout melius de iure. - t. aut *interliniat al damunt de et ratllat*. - u. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals*.

1388 Agost 10. Barcelona

Ramon Badosa, escolar de Barcelona, fill de Llorenç Badosa, difunt, del lloc de la Bisbal, de la diòcesi de Girona, i de Guillemona, fa testament i institueix hereu

universal la seva mare Guillemona i, després de l'òbit d'aquesta, la seva neboda Joaneta.

AHPB, Bartomeu EIXEMENO, *Primus liber testamentorum* 1374 - 1392, fols. 147r-148r.

In^a Christi nomine. Ego Raymundus^b Badosa, scholaris, habitator Barchinone, filius Laurentii Badosa, quondam, loci de sa Bisbal, Gerundensis diocesis, et domine Guillelmonae, viventis, que fuit uxor eiusdem, egritudine detentus, tamen in meo pleno sensu, sana et integra memoria meum facio / et ordino testamentum. Et eligo manumissores et executores huius mei testamenti seu ultime voluntatis dicretos Bernardum Cassabó, presbiterum dicti loci de sa Bisbal, et Guillelmum Ribot, presbiterum Gerunde, ac Ffranciscum Veyà, alias Gispert, civem Barchinone, olim cognatum meum. Quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam seu ordinem testamentum, ipsi exequantur et compleant hoc meum testamentum seu ultimam voluntatem, prout scilicet inferius scriptum invenerint et contentum. Et si forsitan omnes dicti mei manumissores hiis exequendis seu distribuendis noluerint aut non potuerint interesse, duo aut unus eorum ea nichilominus exequantur sive etiam exequatur. Primum volo et mando quod dicti manumissores de bonis meis solvant omnia debita, que debeam, et restituant omnes iniurias, ad quarum restitutionem teneam. Et quod hec faciant de plano et sine omni diffugio et malitia ac strepitu et figura iudicii secundum Dominum Deum et forum anime, et alias prout hec probari poterunt vel hostendi per testes vel instrumenta aut alia quelibet documenta. Eligo namque meo corpori sepulturam in cimiterio Sedis Barchinone. Accipio autem de bonis meis pro anima mea et sepultura et pro solutione quorundam legatorum subscriptorum, de quibus et prout inferius apparebit, decem libras Barchinone. De quibus dimitto ecclesie Sancte Marie de Mari Barchinone, in cuius parrochia habito, ratione parrochianatus, tres solidos. Et cuilibet hospitalium pauperum^c Barchinone et domui infirmorum Barchinone^d, duos solidos. Et cuilibet dictorum manumissorum meorum, pro onere manumissorie, decem solidos. Totum vero residuum predictarum librarum, facta inde mea sepultura, quam volo fieri bene et complete ad cognitionem dictorum manumissorum, et solutis legatis predictis, detur et distribuatur per eosdem meos manumissores amore Domini Dei pro anima mea^e in missis celebrandis, puellis et aliis mulieribus^f pauperibus maritandis, pauperibus verecundis et in aliis piis elemosinis atque causis, ad eorum cognitionem, dando et concedendo dictis meis manumissoribus plenum posse petendi, exigendi et recipiendi de bonis meis predictas decem libras, easque distribuendi et erogandi iuxta traditam / per me superius eis formam, necnon et tantam pecunie quantitatem quod inde possint solvere debita et iniurias meas, si que forte fuerint. Omnia vero alia bona mea, mobilia et immobilia et iura et actiones meas etiam universas, quecumque sint et etiam ubicumque, dimitto dicte domine Guillelmonae, matri mee, quamdiu vixerit in humanis, instituens eam michi heredem universalem. Post obitum^g vero eiusdem domine matris mee, instituo michi heredem universalem Iohannetam, neptem meam sive *neboda*, filiam comunem dicto Ffrancisco Veya, alias Gispert, et domine Cilie, quondam, prime eius uxori. Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsitan non valet vel non valeret aut valere non posset iure testamenti, saltem volo quod valeat et valere possit iure codicillorum vel alius^h cuiuslibet ultime voluntatis. Volo etiam quod de presenti mea ordinatione sive testamento fiant et tradantur per subscriptum notarium tot codices sive originalia testamenta, quot per manumissores et heredes meos predictos et eorum quemlibet inde fieri petantur seu etiam requirantur.

Actum est hoc Barchinone, decima die augusti, anno a nativitate Domini M^o CCC^o octuagesimo octavo.

Sig+num mei Raymundi Badosa, testatorisⁱ predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Thomas Cirocho, traginerius molendinorum, Guillelmus Guillelmi, molerius, cives, et Iacobus Dalmanara, scriptor, ac dictus Ffranciscus Veyà, alias Gispert, manumissor^k.

a. *Al marge esquerre* Factum est inde unum et clausum et traditum dicto Ffrancisco Veyà, manumissori. Factum est inde aliud et clausum et traditum dicto Bernardo Casabó, manumissori. - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - c. *Segueix ratllat* Barchinone. - d. *Barchinone interliniat.* - e. *amore Domini Dei pro anima mea interliniat.* - f. *et aliis mulieribus interliniat.* - g. *obitum interliniat.* - h. *Segueix ratllat cuius.* - i. *testatoris interliniat.* - k. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

66

1388 Desembre 8. Barcelona

Francesc Oliver, escolar, que estudia a Barcelona, reconeix rebre dels marmessors del testament de Nicolau Colell, carnisser de Barcelona, parent seu, 10 lliures en ajut per a estudiar.

AHPB, Pere VIVES, *Manual* 1388 Desembre 4 - 1388 Desembre 30, fol. 8r.

Die martis, octava die decembris, anno predicto.

Ego^a Ffranciscus^b Oliverii, scholaris, studens Barchinone, confiteor et recognosco vobis Iohanni Oliverii, magistro axie, civi Barchinone, et Petro Salom, de villa de Sabadelli, manumissoribus et executoribus testamenti seu ultime voluntatis Nicholai de Colello, quondam, carnificis Barchinone, consanguinei mei, quod de bonis dicte manumissorie erogastis michi, in adiutorium studendi, decem libras Barchinone. Et ideo renuntiando exceptioni non numerate et non date pecunie et dolo, ffacio vobis et dicte manumissorie de dictis decem libris hanc apocham de recepto in testimonium premissorum.

Actum est hoc Barchinone.

Testes: Anthonius Thome, magister axie, et Raymundus Buseu, scriptor Barchinone^c.

a. Al marge esquerre clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - c. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

67

1389 Març 6, 8. Barcelona

Bernat Marcili, fuster i ciutadà de Barcelona, fa donació d'una vinya al seu gendre Francesc ça Plana, forner i ciutadà de Barcelona, amb la condició que aquest proveeixi, durant dos anys, el seu fill Bernat en aliments, vestit, calçat i en tot el necessari a aprendre de lletra a l'escola, llevat dels llibres.

AHPB, Joan EIXIMENIS, *Capibrevium* 1389 Febrer 25 - 1389 Desembre 10, fols. 5r-7r.

In nomine Domini. Noverint universi quod ego Bernardus^a Mercili, fusterius, civis Barchinone, attendens me habere et possidere quandam peciam terre, que est una modiat vinea plantata in territorio Barchinone supra mansum qui fuit Guillelmi Monetarii, quondam, que quidem vinea propter eius vetustatem non possim ipsam peciam terre excolere seu pensare, et super hec convenerim vobiscum Francisco ça Plana, furnario, cive predictæ civitatis, genero meo, in forma sequenti: videlicet, quod vos dictus Ffranciscus ça Plana per duos annos proxime et immediate sequentes provideatis in domo vestra et de vestro proprio Bernardum, filium meum, cognatum vestrum, in cibo et potu, vestitu et calciatu, et in omnibus aliis sibi necessariis pro litteris adiscendis in scolis, exceptis libris; et quod ego vobis faciam de predicta pecia terre donationem puram, perfectam et irrevocabilem inter vivos; idcirco in remunerationem predictorum et aliorum servitorum per vos dictum Franciscum ça Plana michi impensorum, gratis et ex certa scientia, per me et omnes heredes et successores meos quoscumque, dono et ex causa donationis irrevocabilis inter vivos concedo vobis dicto Francisco ça Plana, et vestris et quibus volueritis, perpetuo totam predictam peciam terre cum introhitibus, exitibus et omnibus suis iuribus et pertinentiis, quam habeo et possideo in predicto loco et teneo per sextum presbiteratum altaris Beati Iohannis^c, constructi in Sede Barchinone seu eius beneficiatum / ipsius nomine et sub dominio et alodio eiusdem ad census quatuor morabatinorum bonorum Alfonsinorum auri fini et ponderis recti anno quolibet solvendorum, medietatem in festo Sancti Iohannis mensis iunii et aliam medietatem in festo Beate Marie mensis augusti, pro quolibet quorum dictorum morabatinorum solvuntur et debent solvi novem solidi monete Barchinone de terno secundum constitutionem a domino rege factam super solutione morabatinorum censualium Barchinone. Et terminatur predicta pecia terre ab oriente in camino publico, a meridie in tenedone heredum seu successorum d'En Dalmau, quondam, pertxerii, ab occidente in riaría que ibi est, a circio in tenedone heredum seu suc-

cessorum *d'en Magerola*, quondam, civium Barchinone. Hanc itaque donationem et ex causa donationis concessionem facio vobis dicto Francisco ça Plana, et vestris, et cui sive quibus volueritis, perpetuo de predictis ex causis et rationibus supradictis, sicut melius dici potest et intelligi, ad vestrum salvamentum et bonum etiam intellectum. Et extraho predicta, que vobis dono, de iure, dominio et posse mei et meorum. Eademque in vestrum vestrorumque ius, dominium et posse mito et transfero irrevocabiliter pleno iure ad habendum, tenendum omnique tempore pacifice possidendum et ad faciendum vestras et vestrorum omnimodas voluntates. Promitens vobis quod de predictis, que vobis dono, tradam vobis, vel cui volueritis loco vestri, possessionem corporalem seu quasi, et in ea vos et vestros faciam potiores, vel vos aut vestri, si volueritis, possitis vestra propria auctoritate et sine fatica et requisitione mei et meorum et alterius cuiuscumque persone predictam possessionem apprehendere et apprehensam penes vos licite retinere. Ego interim, donec predictam possessionem vobis tradidero vel vos ipsam apprehenderitis, ut est dictum, constituo me predicta, que vobis dono, pro vobis et vestro nomine precario possidere seu quasi. Et ex causa huiusmodi donationis do, cedo et mando vobis, et vestris et quibus volueritis, perpetuo omnia iura omnesque actiones, reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias, mixtas et alias quascumque michi competentia et competentes et competere debentia et debentes in predictis, que vobis dono, et contra quascumque personas et res ratione et occasione ipsorum. Quibus iuribus et actionibus supradictis vos et vestri, et quos volueritis, uti, agere et experiri possitis, agendo scilicet et respondendo, defendendo, excipiendo, proponendo et replicando, et omnia alia faciendo in iudicio et extra iudicium, quecumque et quemadmodum ego facere possem ante presentem donationem et iurum cessionem et / possem nunc vel etiam postea quandocumque. Ego enim facio et constituo vos et vestros in predictis dominos et procuratores ut in rem vestram propriam ad faciendum vestras et vestrorum omnimodas voluntates sine mei et meorum obstaculo et contradictione, salvis tamen semper in et super predictis, que vobis dono, censu, iure, dominio et fatica triginta dierum dicti^d sexti presbiteratus vel eius beneficiati ipsius nomine. Insuper convenio et promito vobis quod predictam donationem et omnia et singula supradicta semper rata, grata et firma habebo, tenebo et observabo et in aliquo non contrafaciam vel veniam ratione ingratitude nec ex quacumque alia ratione, iure seu causa. Immo gratis et ex certa scientia, cercioratus de iure meo, renuntio quantum ad hec legi sive iuri dicenti donationem posse revocari vel irritam fieri propter ingratitude vel aliam quamvis causam, et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus. Preterea, quia huiusmodi donatio procedit ex pactis inter me et vos initis et conventis ut de predictis, que vobis dono, teneam vobis de evictione in modum sequentem, idcirco gratis et certa scientia convenio et promito vobis predicto Francisco ça Plana quod predicta, que vobis dono, faciam vos, et vestros et quos volueritis, perpetuo habere et possidere contra omnes personas, et quod tenebor vobis et vestris semper de firma et legali evictione eorumdem. Et si forsan aliqua seu alique persone facerent, proponerent vel moverent contra vos vel vestros aliquo tempore aliquam petitionem vel demandam, littem seu controversiam de iure vel de facto aut aliter in iudicio vel extra iudicium in predictis, que vobis dono, vel ratione sive occasione ipsorum, gratis et ex certa scientia convenio et promito vobis quod incontinenti, cum a vobis vel vestris inde fuero requisitus, opponam me defensioni vestri et vestrorum. Et quod respondebo et satisfaciam pro vobis et vestris quibuslibet inde querelantibus. Et quod suscipiam in me onus litigii. Et quod agam et ducam causam seu causas meis propriis sumptibus et expensis. Vel vos aut vestri, si volueritis, possitis^e ipsam causam seu causas agere et ducere per vos ipsos. Et hoc sit in electione vestri et vestrorum. Ego enim ex pacto remitto vobis et vestris necessitatem denuntiationis. Et si vos vel vestri eligeritis ipsam causam seu causas agere et ducere per vos ipsos, convenio et promito vobis quod restituam

et solvam vobis et vestris ad vestram voluntatem indilate omnes et singulas missiones et expensas, dampna et interesse, quas et que vos vel vestri inde feceritis aut sustinueritis quoquo modo sive in ipsis causa seu causis obtinueritis sive subcumberitis, sic quod super predictis omnibus et singulis servabo vos et vestros penitus sine dampno. Et pro hiis complendis / et attendendis, obligo vobis et vestris omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda. Ad hec ego Francisca^f, uxor predicti Bernardi Marcili^g, laudans, approbans et confirmans vobis predicto Francisco ça Plana, et vestris et quibus volueritis, donationem presentem de predictis per dictum virum meum vobis factam et obligationem etiam bonorum suorum vobis per ipsum factam, pro tuitione dicte vestre donationis, et omnia alia et singula supradicta, quibus expresse consentio, gratis et ex certa scientia convenio et promito vobis predicto Francisco ça Plana sub bonorum meorum omnium obligatione quod contra predicta vobis donata vel aliqua de eisdem aut ratione seu occasione eorum non faciam vel veniam, movebo seu inferam contra vos vel vestros aliquo tempore questionem aliquam, petitionem seu demandam, litteram vel controversiam de iure seu de facto aut aliter in iudicio vel extra iudicium ratione vel occasione dotis et sponsalitiis meorum nec ratione iuris ypothecarum meorum nec ex quacumque alia ratione, iure seu causa. Immo gratis et ex certa scientia, cerciorata de iuribus meis per notarium infrascriptum, renuntio quantum ad hec doti et sponsalitiis meis et iuri ypothecarum meorum, que vobis et vestris quantum ad predicta ex pacto remito. Renuntio etiam beneficio Valleyani Senatus Consulti, et autentice "Si qua mulier" posite C. "Ad Valleyanum", et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus. Et ut predicta omnia et singula maiori gaudeant firmitate, iuramus sponte nos ambo predicti coniuges in animas nostras per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula, videlicet uterque nostrum, a se dicta et promissa attendere et complere, tenere et observare, et in aliquo non contrafacere vel venire aliquo iure, causa vel etiam ratione. Versa vice, ego dictus Franciscus^h ça Plana, laudans, approbans omnia et singula supradicta et acceptans a vobis predicto Bernardo Marciliⁱ donationem predictam sub pactis et conditionibus supradictis et expresse eisdem omnibus et singulis consentiens, gratis et ex certa scientia convenio et promito vobis predicto Bernardo Marcili, socero meo, quod ego sine vestri et vestrorum missione, dampno et interesse providebo predictum Bernardum, filium vestrum, per dictos duos annos in cibo et potu, vestitu et calciatu bene et decenter, prout sibi pertinebit, et in aliis omnibus et singulis ei necessariis pro adiscendis literis in scolis, exceptis libris. Obligando / vobis omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda. Hec igitur que dicta sunt supra, omnia et singula facimus, paciscimur et promittimus nos dicti Bernardus Marcili et Francisca, uxor eius, et Franciscus ça Plana, unus scilicet alter ad invicem, videlicet quilibet nostrum a se dicta et promissa et vobis etiam notario infrascripto, ut publice persone, pro nobis et quolibet nostrum et pro personis omnibus, quarum interest et intererit, recipienti et paciscenti ac etiam legitime stipulanti.

Actum est hoc Barchinone, sexta die martii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o LXXX° VIII°.

Sig+num Bernardi Marcili, iurantis. Sig+num Francisci ça Plana, predictorum, qui hec laudamus et firmamus, presentibus testibus: discreto Petro de Puteo, notario, et Petro Laurentii, scriptore, et Arnaldo Serra, civibus Barchinone. Sig+num Francische, uxoris predicti Bernardi Marcili, predicte, que hec laudo, firmo et iuro octava die martii, anno predicto, presentibus testibus: discreto Petro de Puteo, notario, et Iohanne Mireti, scriptore.

Firma ratione dominii:

Ego Anthonius Belleti, beneficiatus dicti beneficii, hec firmo ratione dominii directi, iure et dominio eiusdem beneficii et sui beneficii et sui beneficiati in predictis in omnibus semper salvis.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. dictus va precedit per v ratllat. - c. Segueix ratllat mensis iuni. - d. Segueix ratllat secundus. - e. Segueix ratllat et possit. - f. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - g. Marcili, al ms. Cili. - h. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - i. Segueix ratllat socero meo.

[1389 Març 30. Barcelona]

Pere ses Conomines, de 18 anys, fill de Bernat ses Conomines, de la parròquia de Santa Maria de Moià de la diòcesi de Vic, promet a Francesc Massó, prevere, vicari de l'església de Sant Julià de Palou, que durant dos anys s'estarà amb ell com a escolar i el servirà. Pere ses Conomines serà proveït en aliments i calçat i rebrà cada any un vestit nou i dues camises.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual* 1388 Maig 11 - 1389 Gener 20, fol. 90 r.

Petrus^a çes Conomines, filius Bernardi çes Conomines, de parrochia Sancte Marie de Modiliano diocesis Vicensis, asserens me virtute iuramenti a me inferius prestiti etatem decem octo annorum plenarie excessisse, convenio et promitto vobis dicreto Ffrancisco Masoni, presbitero, vicario ecclesie Sancti Iuliani de Palaciolo, quod a presenti die ad duos annos primos *et cetera*, stabo vobiscum pro scolari et alias pro serviendo vobis in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis. Promittens vobis quod per dictum tempus ero vobis fidelis *et cetera*. Et non recedam *et cetera*. Quod si fecero *et cetera*, dono posse quod possitis me capere *et cetera*. Emendare dies *et cetera*. Et si quid mali *et cetera*. Totum id reddam *et cetera*. Missiones *et cetera*. Credatur *et cetera*. Obligo me et bona *et cetera*. Renuntio *et cetera*. Maior *et cetera*. Iuro *et cetera*. Ad hec ego dictus Ffranciscus^b Masoni, laudans *et cetera*, promitto vobis providere in comestione et potu concedenter. Et dabo vobis^c in utroque anno unam vestem panni novi illius valoris qui michi videbitur, et duas camisas que michi videbuntur. Et providebo vobis in calciatu sotularium, vobis per dictum tempus

necessariorum. Et alias colam et cetera. Obligo bona et cetera. Iuro et cetera. Hec igitur et cetera. Ffiat utrique parti unum instrumentum.

Testes: Iohannes Garcie et Raymundus Sunyerii, scriptores, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. -b. Id. - c. Segueix ratllat in f.

69

[1389 Juny 21. Barcelona]

David Vidal Barrot i la seva muller Boneta, jueus de Barcelona, venen als procuradors i administradors de l'almoïna dels escolars pobres del call jueu de Barcelona, anomenada Talmuta, un cens de quatre morabatins.

AHPB, Pere de PUJOL, *Manual* 1389 Maig 11 - 1390 Gener 20, fol. 10 r.

Davi^a Vitalis Barot et Boneta^b, eius uxor, gratis per nos et nostros vendimus et causa venditionis absolvimus, diffinimus et remitimus vobis Iuceffo Bolaix Vives O[.]^c de Camporotundo et Davi de Capdepebre, iudeis Barchinone, procuratoribus et administratoribus anno presenti elemosine scolarium pauperum callis iudeorum Barchinone, vocate ebrayce Talmuta [..]^d et vestrum sive [..]bus in dicto officio et dicte elemosine^e, totum censum quatuor morabatinorum CC^o [Alfon]sinorum et totum ius, dominium et fati-
cam, quos nos^f habemus et recipimus super toto illo hospitio cum introitibus et cetera, quod Iucefus Roni, iudeus cra[.] tenet pro nobis ad dictum censum quatuor morabatinorum, qui habet et tenet p[.] maiorem^g callis iudeorum Barchinone ad censum unius morabatini, quem vos dicti^h procuratores et administratores dicte elemosine solvere teneminiⁱ et etiam solvere tenebamini ex predictis quatuor morabatinorum [..]. Affrontatur dictum hospitium et cetera.^k

Testes.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. Al marge esquerre persolvit unum solidum sex debet et pe. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Expressem amb {..} les parts de l'instrument no llegides pel mal estat del protocol. - d. vocate ebrayce Talmuta interliniat. - e. Segueix ratllat om. Una crida remet al marge superior on hom pot llegir, escrit per una altra mà, Bonjuha Raffanell et Issacho Mahir aministradors alius m[.] quem [..] Centou Ebnovist quod mandavit unus ex decem libris quas dimisit pro

emendo unum morab[...] elemosine, videlicet vobis dictis Bonjuha et Issacho unum morabatinum et vobis aliis et [...]. - f. nos *amb abreviatura supèrflua ratllada*. - g. *Segueix ratllat di*. - h. *Segueix ratllat Iuceffo*. - i. dicti procuratores... *solvere tenemini interliniat*. - k. *Segueix escrit per una altra mà* Damus locum contra Iuceffum Toni [...] *facere portale versus carrariam* [...].

70

1390 Gener 3. Barcelona

Francesc Bellell, clergue tonsurat, reconeix rebre del tutor testamentari de Bartomeu, fill i hereu universal de Bartomeu de Palou, ciutadà de Barcelona, 6 lliures i 13 sous barcelonesos per raó de la paga per haver ensenyat de lletra, durant dos anys, als fills del dit Bartomeu de Palou.

AHPB, Ponç AMORÓS, *Liber pro actibus tutele filiorum pupillorum venerabilis Bartholomei de Palaciolo, quondam, civis Barchinone* 1389 Octubre 5 - 1394 Març 28, fol. 7v.

Die lune, tertia mensis ianuarii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nongagesimo.

Sit omnibus notum quod ego Ffranciscus^a Bellelli, clericus simpliciter tonsuratus, confiteor et recognosco vobis venerabili Geraldo de Palaciolo, civi Barchinone, tutori testamentario Bartholomei^b, pupilli filii et heredis venerabilis Bartholomei de Palaciolo, quondam, civis Barchinone, quod per manus Iacobi de Manola, procuratori et actori vestri, solvistis michi bene et plenarie ad meam voluntatem omnes illas sex libras et tresdecim solidos monete Barchinone de terno, michi debitas de et pro solidata mea duorum annorum, qui finierunt [...].

Testes: Ffranciscus de Vineamatha et Augustinus Abat, scriptores.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma*. - b. *Segueix ratllat de*. - c. *La resta de l'instrument no fou copiada. Hom deixà en blanc per a això l'equivalent a quatre línies*.

[1390 Setembre 3. Barcelona]

Bernat ça Font, estudiant de medicina i ciutadà de Barcelona, nomena Joan Llorenç, beneficiat de l'església de Santa Maria del Pi de Barcelona i estudiant de Dret Canònic a la ciutat de Lleida, procurador seu per a demanar, exigir i rebre de Berenguer Banyeres, cirurgià i estudiant de medicina a la ciutat de Lleida, dos escrits de Sant Tomàs sobre la Física i la Metafísica d'Aristòtil, que li havia deixat perquè els vengués; i també el llibre Aphorismi de Gradibus d'Arnau de Vilanova, que li havia deixat perquè el copiés.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual* 3 Juny 1390 - 12 Desembre 1390, fol. 49r-v.

Bernardus^a de Fonte, studens in medicina, civis Barchinone, constituo et ordino vos Iohannem Laurentii, beneficiatum in ecclesia Sancte Marie de Pinu Barchinone, studentemque^b in iure canonico in civitate Ilerde, procuratorem meum ad petendum, exigendum et recipiendum a Berengario Banyeres, chirurgico, studenti in medicina in dicta civitate, duo scripta Beati Thome, quorum unum tractatur supra librum *Fisicorum* et alterum supra librum *Metafisice* Aristotelis et quasdam *Questiones logicales^c et naturales*, cum postibus fustis; et unum librum *Anforismorum* compositorum per magistrum Arnaldum de Villanova comentatum. Quos libros ego sibi tradidi et comendavi dicto Berengario, tres menses^d vel circa sunt lapsi, animo quod ipse dicta / scripta^e pro me venderet et dictos *Anforismos* ad sui opus translaret. Sive petendum, exigendum et recipiendum pro me pretium dictorum scriptorum, et apochas faciendum, et denuntiandum *et cetera*. Committens *et cetera*.

Testes: Vincentius Paschalis, mercator, et Bernardus Caneti, scriptor^f.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. studentemque, al ms. studensque. - c. logicales al ms. ligicales. - d. Segueix ratllat s. - e. scripta, al ms. scriptura. - f. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

[1390 Novembre 22. Barcelona]

Guillem Mas, fill de pare homònim, de la vila d'Inca de l'illa de Mallorca, promet a Joan Mascaró, rector de l'església de Santa Maria del Pi de Barcelona, que residirà en dita església com a escolar.

AHPB, Jaume de TRILLA, *Undecimum manuale* 1390 Octubre 12 - 1392 Gener 26, fol. 16r.

Ego^a Guillelmus^b Mas, filius Guillelmi Mas de Salom, ville de Incha insule Maioricarum, ex certa scientia per firmam et solemnem stipulationem convenio et promitto vobis venerabili et discreto Iohanni Mascharoni, rectori ecclesie Sancte Marie de Pinu Barchinone, quod ego, dum in dicta ecclesia pro scolari residebo, ero vobis bonus, fidelis et legalis *et cetera*. Et si aliquod dampnum vobis intulero, promitto ipsum vobis restituere et asmere *et cetera*. Quod vobis^c credi plano verbo *et cetera*. Et pro hiis obligo omnia bona mea *et cetera*. Iuro *et cetera*. Homagium vobis presto. Et renuntio *et cetera*. Et dono vobis fideiussores discretum Bernardum Mora, presbiterum Barchinone.

Testes firme dicti Guillelmi: discreti Petrus Dorcha et Franciscus Salelles, presbiteri, vicarii dicte ecclesie, et Iohannes Crexelli, scriptor Barchinone.

a. Al marge esquerre in carta comuni. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i les abreviatures iur (iuravit) ho (fecit homagium) per a indicar el jurament i l'homenatge. - c. vobis repetit al ms. - d. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

1390 Desembre 15. Barcelona

Bernat Gualguer, escolar de Barcelona, promet a Joan Mascaró, rector de l'església de Santa Maria del Pi de Barcelona, que durant un any s'estarà amb ell per tal de servir-lo en la dita església. Bernat Gualguer serà proveït en aliments.

AHPB, Jaume de TRILLA, *Undecimum manuale* 1390 Octubre 12 - 1392 Gener 26, fol. 24r.

Die iovis, decima quinta die decembris, anno predicto.

Ego^a Bernardus^b Gualguer, scholaris, habitator Barchinone, ex certa scientia a presenti die ad festum Sancti Iohannis mensis iunii proxime venturum, afirmo me et promitto stare vobiscum venerabili et discreto Iohanne^c Mascharoni, rectore^d ecclesie Beate Marie de Pinu Barchinone, causa serviendi vos in dicta ecclesia et alias vobis serviendi *et cetera*. Promittens *et cetera*. Et smendere omnes dies *et cetera*. Et restituere missiones, dampna *et cetera*. Et pro hiis *et cetera* obligo me et bona mea. Et iuro. Et pro essendo vobis bonus et

fidelis, homagium vobis presto. Vos vero teneamini michi providere in cibo et potu. Et colere sanum et infirmum ad usum Barchinone. Et dono fideiussorem Guillelmum Martina, scriptorem Barchinone. Ad hec ego Guillelmus^c Martina *et cetera*. Et pro hiis obligo *et cetera*. Et iuro *et cetera*. Ad hec ego Iohannes^f Mascharoni, laudans predicta, promitto predicta adimplere. Et pro hiis obligo *et cetera*.

Testes: Iohannes Raimundi, curritor auris, Petrus Salvat et Ffranciscus Mercaterii, scriptores, cives Barchinone^g.

a. Al marge esquerre in carta comuni, persolvit dictus rector I solidum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i les abreviatures iur (iuravit) ho (fecit homagium) per a indicar el jurament i l'homenatge. - c. Iohanne, al ms. Iohanni. - d. rectore, al ms. rectori. - e. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - f. Id. - g. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

[1390 Desembre 20. Barcelona]

Ramon ça Vall, ciutadà de Barcelona, tutor testamentari de Romicó Llull, fill i hereu universal de Joan Llull, ciutadà de Barcelona, promet a Agnès, vidua de Joan Llull, que li donarà cada any 3.000 sous barcelonesos, per raó de la provisió en aliments i calçat del dit Romicó, dels seus germans i de llur escolar, macip, esclaves i esclau, llevat del calçat de l'escolar i macip.

AHPB, Jaume de TRILLA, *Undecimum manuale* 1390 Octubre 12 - 1392 Gener 26, fols. 28v-29r.

Ego^a Raimundus^b ça Vall, civis Barchinone, tutor testamentarius Romiconi Lulli, filii pupilli et heredis universalis venerabilis Iohannis Lulli, quondam, civis dicte civitatis, gratis et ex certa scientia, convenio et promitto vobis venerabili domine Agneti, eiusdem venerabilis Iohannis, quondam, uxori, quod ego quolibet anno, quamdiu vos providebitis dictum Romiconum et fratres suos subscriptos et eorum familiam, per vos inferius designatam, dabo et solvam vobis tres mille solidos Barchinone per tres tertias^c anni, videlicet a primo venturo festo Nathalis Domini ad quatuor menses mille solidos, et ab ipso festo ad octo menses alios mille solidos, et in fine anni residuos mille solidos. Et sic deinde annuatim in suis terminis^d. Et quod vos teneamini et debeatis ipsum Romiconum et eius fratres et eorum scolarem et unum mancipium et suas servas et unum servum in cibo et

potu et in calciatu pedum et tibiaram, salvo quod dictum calciatum dictis scolari et mancipio minime facere seu prestare teneamini. Et etiam debeatis providere dictis Romicono et fratribus suis in^e pullis et pullabus, tam in sanitate quam in infirmitate. Et ego promitto quamlibet solutionem mille solidorum vobis facere in suo termino absque aliqua missione vestra *et cetera*. Super quibus missionibus *et cetera*. Et pro hiis obligo vobis et vestris omnia bona dicte tutele *et cetera*. Et ego dicta Agnes^f, uxor dicti venerabilis Iohannis Lulli, quondam, ex certa scientia, convenio et promitto vobis dicto venerabili Raimundo ça Vall, tutori prefato, quod ego, vobis solvente michi dictos tres mille solidos quolibet anno per dictas tres tertias anni, ego providebo dictos Romiconum, Iohannetum et Perichonum, fratres, filios communes michi et dicto venerabili, quondam, viro meo, et etiam unum eorum scolarem et unum mancipium et duas captivas et unum captivum, ipsos filios meos servientes, in cibo videlicet et potu et / ipsos filios meos et dictos eorum captivos in calciatu tibiaram et pedum. Necnon ipsos filios meos in pullis et pullabus, tam in sanitate quam in infirmitate. Et hec promitto *et cetera*. Et pro hiis obligo bona mea *et cetera*. Ad hec nos Fferrarius^g de Gualbis, Ffranciscus^h de Gualbis, Guillelmusⁱ de Cabanyellis, Raimundus^k Botella, Philipus^l Ferreres et [..]^m, cives dicte civitatis, parentes et affines dictorum pupillorum tam ex parte patris quam ex parte matris, confitemur et in veritate asserimus quod, nobis presentibus, instantibus, consentientibus et volentibus ac ad nostri requisitionem, fuit actum et conventum quod dictus venerabilis Raimundus ça Vall, tutor qui supra, det et solvat dicte venerabili Agneti quolibet anno dictos tres mille solidos et quod dicta venerabilis domina Agnes dictam faciat provisionem, prout superius extitit designatum. Et ideo firmamus et hiis consentimus.

Testes huius rei sunt: discreti Petrus Serdani, presbiter, et Ffranciscus Fonoyeda, scriptor domini regis, et Ffranciscus^o Mercaderii, scriptor Barchinone^p.

a. *Al marge esquerre in libro negotiorum tutele Romiconi Lulli.* - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i segueix ratllat de Valle.* - c. *Segueix ratllat sive de.* - d. et sic deinde annuatim in suis terminis *interliniat*. - e. *in manca al ms.* - f. *Al damunt del nom dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.* - g. *ld.* - h. *ld.* - i. *ld.* - k. *ld.* - l. *ld.* - m. et va seguit d'un espai en blanc per a un altre nom. - n. *in interliniat.* - o. *Ffranciscus interliniat i escrit sobre Petrus ratllat.* - p. *Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.*

[1391 Gener 27. Barcelona]

Francesc Prunells, escolar de Barcelona, reconeix rebre del tutor testamentari de Joan i Gabriel, fills i hereus universals de Jaume Olesa, fabre i ciutadà de Barcelona, 11 sous que hom li devia per raó del salari per haver ensenyat de lletra als dits Joan i Gabriel durant un any.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual* 1390 Desembre 14 - 1391 Juny 5, fol. 24v.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 52.

Ffranciscus^a Prunells, scholaris, habitator Barchinone, confiteor et recognosco vobis dicto tutori [Bernardo Eulesa, peyerio, civi Barchinone, presenti, tutori testamentario Iohannis et Gabrielis, pupillorum filiorum Iacobi Oulesa, quondam, fabri, civis dicte civitatis, et domine Ffrancisce, viventis, que fuit uxor eiusdem, ac heredum universalium dicti eorum patris] quod, decem novem menses vel circa sunt lapsi, dedistis et solvistis michi undecim solidos Barchinone, qui michi debebantur ratione salarii per vos michi dari promissi pro eo quia insinuavi litteras^b per unum annum dictis pupillis. Et ideo renuntiando *et cetera*.

Testes: Guillelmus Mathoses, scholaris, et Raymundus Sunyerii, scriptor, cives Barchinone^c.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. Segueix ratllat dicto. - c. Tot l'instrument ratllat amb una ratlla vertical.

76

[1391 Febrer 6. Barcelona]

Pere Gibert, escolar, oriünd de Vilamarí, reconeix rebre dels marmessors del testament de Sança, vídua de Guillem Sitjar, peller i ciutadà de Barcelona, 60 sous per tal de poder seguir estudiant gramàtica.

AHPB, Bartomeu EIXEMENO, *Quartus decimus manualis* 1390 Desembre 29 - 1391 Abril 11, fol. 24r.

Ego Petrus^a Gibert, scholaris^b, oriundus ville de Maris, confiteor et recognosco vobis Petro de Terracia, apothecario, civi Barchinone, et domine Caterine, uxori Clementis de Banyalocha, quondam, civis Barchinone, manumissoribus una cum aliis testamenti seu ultime voluntatis domine Sancie, quondam, matris dicte domine Caterine, que fuit uxoris Guillelmi Cigiarii, quondam, payerii, civis Barchinone, quod de bonis dicte manumissorie erogastis michi pro anima dicte defuncte, per manus vestri domine Caterine^c, in auxilium sustentationis vite mee et continuandi etiam studium gramatice, quam adisco, sexaginta solidos. Et ideo renuntiando *et cetera*.

Testes: discretus Petrus Dalmacii, notarius, et Anthonius Oliverii, cives Barchinone.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - b. *Segueix ratllat ori.* - c. *per manus vestri domine Caterine interliniat.*

1391 Febrer 15. Barcelona

Francesc Bellell, clergue tonsurat, reconeix rebre del tutor testamentari dels hereus de Bartomeu de Palou, ciutadà de Barcelona, 110 sous per raó de la paga d'un any per haver ensenyat de lletra als fills del dit Bartomeu de Palou.

AHPB, Ponç AMORÓS, *Liber pro actibus tutele filiorum pupillorum venerabilis Bartholomei de Palaciolo, quondam, civis Barchinone* 1389 Octubre 5 - 1394 Març 28, fol. 30r.

Die mercurii, decima quinta mensis february, anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Ffranciscus^a Belelli, clericus simpliciter tonsuratus, confiteor et recognosco vobis venerabili Geraldo de Palaciolo, civi Barchinone, tutori testamentario heredum pupillorum venerabilis Bartholomei de Palaciolo, quondam, civis dicte civitatis, quod per manus Iacobi de Manola, procuratoris et actoris vestri, solvistis michi bene et plenarie ad meam voluntatem centum et decem solidos monete Barchinone de et pro solidata michi pertinenti de insinuando dictorum pupillorum^b, et quos michi solvi debuissent in anno proxime lapso. Et ideo [...].^c

Testes huius rei sunt: Ffranciscus de Vineamatha et Augustinus Abat, scriptores.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i segueix ratllat bell.* - b. *dictorum pupillorum sic al ms.* - c. *La resta de l'instrument no fou copiada. Hom deixà en blanc per a això un espai equivalent a quatre línies. Al mig d'aquest espai ratllat testes huius rei.*

1391 Juliol 7. Barcelona

Antoni ça Font, escolar de Barcelona, reconeix rebre del tutor testamentari de Romicó Llull, fill i hereu universal de Joan Llull, ciutadà de Barcelona, 77 sous barcelonesos, que li mancaven a rebre d'aquelles 6 lliures i 12 sous, per raó de la paga d'un any per haver ensenyat gramàtica al dit Romicó i al germà d'aquest Joanet.

AHPB, Jaume de TRILLA, *Undecimum manuale* 1390 Octubre 12 - 1392 Gener 26, fol. 109v.

AHPB, Jaume de TRILLA, *Liber negotiorum Raymundi de Valle, tutoris testamentarii filiorum Iohannis Lulli, civis Barchinone*, 22 Desembre 1390 - 22 juny 1394, fol. 16r.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 54.

Die veneris, septima die iulii, anno predicto a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o primo.

Ego^a Anthonius^b ça Font, scholaris, habitator Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Raymundo de Valle, civi Barchinone, tutori testamentario Romiconi Lulli, filii et heredis universalis venerabilis Iohannis Lulli, quondam, quod per manus discreti Petri Cerdani, presbiteri, actoris vestri, solvistis michi septuaginta septem solidos Barchinone^c ad complementum illarum sex librarum et duodecim solidorum dicte monete, quos vos michi dare teneamini pro solidata unius anni, qui incepit in die dominica Ramis Palmarum proxime lapsa et finiet in die dominica Ramis Palmarum proxime ventura. Per quod annum ego docui et docebo^d gramaticam dicto Romicono^e et Iohanneti^f, eiusdem Remiconi^g fratri. Et ideo renuntiando *et cetera*.

Testes: Petrus Salvat ac Petrus Borsserii et Ffranciscus Mercaderii, scriptores Barchinone.

a. Al marge esquerre in libro tutele. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. Barchinone interliniat. - d. docebo, al ms. decebo. - e. Romicono, la primera o escrita sobre e. - f. Iohanneti, sic al ms. per Iohanneto. - g. Remiconi, sic al ms. per Romiconi.

1391 Agost 16. Barcelona

Jaume de Prats, de 22 anys, clergue i estudiant de Barcelona, reconeix a Francesc Cerdà, clergue i estudiant de la mateixa ciutat, que li ha estat feta liquidació d'una societat constituïda per ambdós durant els dos anys proppassats.

AHPB, Arnau PIQUER, *Manual* 1390 Agost 13 - 1391 Octubre 12, fol. 178v.

Die mercurii, decima sexta die augusti, anno predicto.

Ego Iacobus^a de Prats, clericus, studens Barchinone, attendens societatem que fuit inter me et vos Ffranciscum Cerdani, clericum, studentem dicte civitatis Barchinone, in istis duobus annis proxime preteritis, confiteor et recognosco vobis dicto Ffrancisco Cerdani, socio meo, quod super administratione dicte societatis et receptione quarumcumque peccunie quantitatum nobis ratione dicte societatis pertinentium, venisti mecum ad verum, iustum, legale et finale compotum et etiam rationem et cetera. Et ideo renuntiando exceptioniⁱ et cetera. Renuntians legi seu consuetudini dicenti quod propter errorem calculi^b compotum retractetur seu reiteretur, et omni alii iuri, rationi^c et consuetudini contra hec repugnantibus, ffacio vobis de omnibus peccunie quantitativibus, per vos hac de causa et alias^d pro me administratis et receptis^e usque in hunc presentem diem, bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non^f petendo. Dictetur^g largo modo^h. Et quia minor sum viginti quinque annis, maior viginti duobus annis, iuro non contravenire ratione minoris etatis nec aliqua ratione.

Testes: Ffranciscus de Minorisa, Iohannes Batallerii et Guillelmus de Rivo, scriptores Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i iur (iuravit) minor etatis per a indicar que no farà ús del privilegi concedit pel Dret als menors d'edat. - b. calculi, al ms. canculi. - c. rationi, -i escrit sobre -e. - d. et alias interliniat. - e. Segueix ratllat bonum. - f. non interliniat. - g. Dictetur, al ms. dictur. - h. Segueix ratllat Et quia.

1391 Setembre 4. Barcelona

Guillem Barenys, mercader i ciutadà de Barcelona, llega a cada una de les monges del monestir de Santa Maria de Montalegre, que sàpiguin de lletra, dos sous. I els demana que llegeixin els Salms de David i preguin per la seva ànima.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual de testaments* 1385 - 1397, fols. 49v-53r.

In^a Christi nomine et beate virginis Marie et totius curie celestis. Ego Guillelmus^b Barenys, mercator, civis Barchinone, attendens quod nulli mortalium notus est terminus finis sui et quod nil est morte certius nichilque incertius hora mortis, ideo infirmitate detentus, mentis tamen perfruens ratione, volens factis et negotiis meis et precipue anime mee saluti providere, meum facio, condo et ordino testamentum. Eligens manumissores et huius mei testamenti executores venerabilem Petrum Serra, mercatorem, Iacobum Figuera, apothecarium, Gabrielem Goday, boterium, cives Barchinone^c, et dominam Claram, uxorem meam, quos, prout karius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam seu ordinem testamentum, ipsi omnes quatuor, tres, duo vel unus eorum in absentia vel defectu^d alius seu aliorum compleant et exequantur sive compleat et exequatur hanc meam ultimam voluntatem, prout inferius scriptum invenerint seu ordinatum. Primum .../... Item dimitto cuique domine sive^e moniali monasterii Sancte Marie de Monte Alacri litteras sapienti duos solidos, rogans eas quatenus quelibet earum legat *Psalterium Davidis* et alias orent ad Dominum pro anima mea. .../... Hec est autem ultima voluntas mea, quam volo et iubeo valere iure^f testamenti. Que si non valet aut valere non poterit iure testamenti, saltem volo quod valeat et valere possit iure codicillorum aut aliter, prout melius de iure valere poterit et tenere. De qua mea ordinatione fieri volo tot originalia testamenta, quot^g per heredes et^h per manumissores meos predictos aut alios, quorum intersit, fieri requirantur per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, quarta die mensis septembris, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo primo.

Sig+num Guillelmi Barenys, testatoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Ffranciscus de Cumba, Arnaldus de Pratis, mercatores, cives Barchinoneⁱ, et dictus Petrus Serra, manumissor predictus, ac Bartholomeus Petri, comorans cum dicto Petro Serra.

a. Al marge esquerra clausum traditum unum dicte domine Clare, uxori dicti deffuncti. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - c. cives Barchinone interliniat. - d. defectu amb abbreviatura superflua ratllada. - e. domine sive interliniat. - f. Segueix ratllat testamt. - g. quot interliniat. - h. heredes et interliniat. - i. Segueix ratllat et dictus.

[1391 Novembre 28. Barcelona]

Nicola de Mecina i Llufs de Mirable, ambdós ministrers del rei de Sicília, constitueixen societat per deu anys per a l'exercici de llur ofici a mitges en guany, llevat del que Llufs de Mirable aconseguirà en tenir escoles per a l'ensenyament del dit ofici.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual* 1391 Juny 7 - 1392 Gener 2, fol. 84r.

Nichola^a de Mecina, ministerius domini regis Sicilie, ex una parte, et Ludovicus^b de Mirable, ministerius dicti domini regis Sicilie, ex altera parte, gratis et cetera, facimus et contrahimus inter nos bonam et fidelem societatem super officio nostro predicto, duraturam inter nos hinc ad decem annos primo venturos. Et agimus et dicimus inter nos quod nos et uterque nostrum laboremus, lucremur et percaciemus nos utendo de dicto officio nostro. Et quod de omni lucro, quod uterque nostrum habuerit seu lucratus fuerit tam de nocte quam de die, det et dare teneatur alteri medietatem integriter, sive presentes fuerimus sive alter absens fuerit ab altero, et sive alter sanus fuerit et alter infirmus sive non, dempto tamen et excepto omni lucro per me dictum Ludovicum quesituro tenendo scholas insinuandi de dicto officio meo, de quo lucro non teneor vobis dicto Nichole^c dare et solvere, immo ipsum lucrum sit meum proprium. Promittentes nos fideliter habere et cetera. Et dicere veritatem et cetera. Et computare et cetera. Et dare partem et cetera. Pena: viginti quinque librarum Barchinone, tertiam partem curie et cetera. Que cotiens et cetera. Qua soluta et cetera. Obligamus pars parti bona et cetera. Iuramus et cetera. Hec igitur et cetera. Ffiat utrique parti unum instrumentum et cetera.

Testes: Petrus Arós, de villa Granullariorum, Bernardus Arboçar, scriptor, cives Barchinone, et Christòfol de Taranto, habitator civitatis Catania^d, et Anthonius de Menjax, trompeta, oriundus dicte civitatis Catanie regni Sicilie.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. -b. *ld.* - c. dicto Nichole interliniat. - d. Catania sic al ms.

1392 Febrer 26. Barcelona

Antoni ça Font, escolar de Barcelona, reconeix rebre del tutor testamentari de Romicó Llull, fill i hereu universal de Joan Llull, ciutadà de Barcelona, 17 florins d'or d'Aragó, per raó de la paga per haver ensenyat, cosa que encara fa, gramàtica al dit Romicó i al germà d'aquest Joanet: 4 florins, que li mancaven a rebre del sou de l'any 1390; 12 florins, per raó de la paga del present any, que finalitzarà el dia de la festa de Rams; i un florí, com a bestreta de la paga de l'any següent.

AHPB, Jaume de TRILLA, *Liber negotiorum Raymundi de Valle, tutoris testamentarii filiorum Iohannis Lulli, civis Barchinone* 1390 Desembre 22 - 1394 Juny 22, fol. 23v.

Die lune, vigesima sexta die ffebraurii, anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Anthonius^a de Fonte, scolaris, confiteor et recognosco vobis venerabili Raymundo de Valle, civi Barchinone, tutori testamentario Romiconi Lulli, filii et heredis universalis venerabilis Iohannis Lulli, quondam, civis dicte civitatis, quod per manus discreti Petri Cerdani, presbiteri Barchinone, actoris vestri, solvistis michi mee voluntati decem et septem florenos auri de Aragonia: videlicet, quatuor florenos, qui michi restabant ad solvendum ex solidata mea anni a nativitate Domini Mⁱ CCCⁱ LXXXXⁱ; et duodecim florenos pro solidata mea presentis anni, qui finiet in die dominica Ramis Palmarum proxime ventura^b; et unum florenum, quod^c michi anticipastis de solidata mea anni sequentis, qui incipiet^d die lune post Ramis Palmarum proxime ventura. Per quod tempus docui et docere^e habeo gramaticam dicto Romicono et Iohanneti^f, eiusdem Romiconi fratri. Et ideo renuntiando exceptioni non numerate et non solute pecunie et actioni in factum et doli, facio vobis fieri presens apoche instrumentum per notarium infrascriptum^g.

Actum est hoc Barchinone.

Testes huius rei sunt: venerabilis Ffilipus de Ferraria, Ffranciscus de Gualbis, draperius^h, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. proxime ventura interliniat. - c. quod, sic al ms. per quem. - d. Segueix ratllat dicta. - e. docere, al ms. decere. - f. Iohanneti, sic al ms. per Iohanneto. - g. Segueix ratllat Actu volo tamen et sub hoc pacto presentem apocham facio quod quedam apocha per me septima die iulii proxime lapsi in posse subscripti notarii facta de duodecim florenis predictis solidate mee presentis anni quod sit cassa et testes vana et cassa et nullius efficacie seu valoris. - h. Segueix ratllat et discre.

1392 Febrer 29. Barcelona

Francesc Bellell, escolar de Barcelona, reconeix rebre del tutor testamentari de Bartomeu, fill i hereu universal de Bartomeu de Palou, ciutadà de Barcelona, 123 sous barcelonesos, per raó de la paga per haver ensenyat de lletra, durant un any i un mes i mig, als fills del dit Bartomeu de Palou, a raó de 110 sous per any.

AHPB, Ponç AMORÓS, *Liber pro actibus tutele filiorum pupillorum venerabilis Bartholomei de Palaciolo, quondam, civis Barchinone* 1389 OCTUBRE 5 - 1394 MARÇ 28, FOL. 43R.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 55.

Die iovis, vicesima nona mensis februarii, anno bissextili predicto.

Si omnibus notum quod ego Franciscus^a Belelli, scholaris, habitator Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Geraldo de Palaciolo, civi dicte civitatis, tutori testamentario Bartholomei, pupilli filii et heredis venerabilis Bartholomei de Palaciolo, quondam, civis dicte civitatis, quod per manus Iacobi Manola, actoris et procuratoris vestri, solvistis michi bene et^b plenarie ad meam voluntatem centum viginti tres solidos monete Barchinone de terno, michi debitos de et pro solidata michi pertinenti pro insinuando^c dictis pupillis heredibus^d dicti venerabilis de Palaciolo, ad rationem centum et decem solidorum pro quolibet anno, et michi debitos pro anno preterito nonagesimo primo et uno mense et medio^e et cetera. Et ideo et cetera.

Testes: Franciscus Serra, sartor, et Augustinus Abat, scriptor Barchinone.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - b. *Segueix ratllat et.* - c. *insinuando, al ms. insinuado.* - d. *heredibus interliniat.* - e. *uno mense et medio, al ms. unum mensem et medium.*

1392 Març 19. La Pobla Nova de Montcada

Domènec d'Alberó, hostaler de la Pobla Nova de Montcada, mana en el seu testament que el seu hereu universal proveeixi el seu fill Bartomeu d'Alberó, que vol estudiar, en aliments, vestit, calçat, llibres i en tot allò que li calgui en aquell estudi que el dit Bartomeu elegeixi i per tot el temps que vulgui.

AHPB, Arnau PIQUER, *Manual de testaments* 1377 - 1402, fols. 23r-24v.

In^a nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Ego Dominicus d'Alberó, hostalerius Popule Nove Montischateni, egritudine detentus, in meo tamen pleno sensu, sana et integra memoria, cum loquela existens, meum facio et ordino testamentum. Et eligo manumissores et huius mei testamenti executores Iohannem d'Alberó^b, fratrem meum, et Iacobum Domènech, asanatorem, cives Barchinone, quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam sive ordinem testamentum, ipsi manumissores mei compleant et exequantur hoc meum testamentum seu hanc meam ultimam voluntatem, prout inferius scriptum invenerint et contentum. Et si forsán dicti manumissores mei hiis exequendis et complendis noluerint aut non potuerint interesse, alter eorum ea nichilominus compleat et etiam exequatur. Primum... / ... Item volo et mando quod heres meus universalis^c infrascriptus habeat et teneatur Bartholomeum d'Alberó, filium meum, qui desiderat in scientiam proficisci, tenere continue in illo studio, quod ipse Bartholomeus eliget, per totum illud tempus, quod dictus Bartholomeus elegerit^d, electione ipsius Bartholomei penitus servata. Et in quo quidem studio dictus heres meus universalis habeat ipsum Bartholomeum providere in cibo, potu, vestitu et calciatu, libris et aliis missionibus et expensis necessariis iuxta facultates mee hereditatis^e. Et etiam volo quod ultra predicta teneatur ipse heres meus universalis infrascriptus^f ex ipsis bonis meis dare et deliberare ipsi Bartholomeo, si presbiter fuerit, cum missam celebrabit, id quod duobus amicis eis proximioribus ex parte mea, et aliis duobus amicis sibi proximioribus ex parte eorum matris visum fuerit et ipse heres sustinere potuerit iuxta eius facultates. Et si idem Bartholomeus presbiter esse noluerit, illud idem ei^g dare et tradere teneatur ad cognitionem dictorum amicorum, cum^h ducet uxorem. Et in eis que sibi lego sive dari et provideri mando aut alias ratione predictorum sibi fieri volo, ipsum Bartholomeum michi heredem instituo. ... / ... Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsán non valet aut valere non poterit iure testamenti, saltem volo quod valeat et valere possit iure codicillorum aut nuncupativi aut iure etiam cuiuslibet alterius ultime voluntatis. Et volo quod de hoc testamento fiant et fieri possint tot codices sive originalia testamenta quot inde petita fuerint per notarium infrascriptum.

Actum est hoc in Popula Nova Montischateni, decima nona die mensis martii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o nonagesimo secundo.

Sig+num mei Dominici d'Albero, testatoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Antichus Cuch, dicte Popule Nove, et Michael Gilabert, Popule Vetus Montischateni, et Iohannes d'Alberó et Iacobus Domènech, manumissores predicti¹.

a. *Al marge esquerre clausum traditum.* - b. *Segueix ratllat civem Barchinone.* - c. *Segueix ratllat infra.* - d. *Segueix ratllat f.* - e. *hereditatis, i final escrit sobre e.* - f. *Segueix ratllat teneatur dare.* - g. *ei interliniat.* - h. *cum interliniat sobre tum ratllat.* - i. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals*

1392 Juliol 2. Barcelona

Jaume Coll, pedagog i estudiant a la ciutat de Barcelona, reconeix rebre del tutor testamentari de Bartomeu, fill i hereu universal de Bartomeu de Palou, 11 sous barcelonesos per raó de la paga per haver ensenyat de lletra als fills del dit Bartomeu de Palou.

AHPB, Ponç AMORÓS, *Liber pro actibus tutele filiorum pupillorum venerabilis Bartholomei de Palaciolo, quondam, civis Barchinone* 1389 Octubre 5 - 1394 Març 28, fol. 55v.

Die mercurii, secunda die iulii, anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Iacobus^a Coll, pedagogus ac^b studens in civitate Barchinone, confiteor et recognosco vobis Geraldo de Palaciolo, civi Barchinone, ut tutor datus et assignatus per venerabilem Bartholomeum de Palaciolo, causa docendi^c dictos pupillos [...]^d. Percepit undecim solidos^e.

Testes huius rei sunt: Berengarius de Podio, civis Barchinone, et Anthonius Gili, scriptor.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - b. *ac escrit sobre ut.* - c. *Precedeix el mot docendi la sil·laba ad ratllada.* - d. *Manca la resta de l'instrument que no fou copiada.* - e. *Percepit undecim solidos escrit al marge esquerre.*

1392 Setembre 19. Barcelona

Guillem sa Mallola, de 18 anys, escolar, fill de Bernat sa Mallola, de la parròquia de Sant Privat d'En Bas de la diòcesi de Girona, promet a Pere Peraller, rector de l'església de Sant Miquel de Montmell de la diòcesi de Barcelona, que durant un any s'estarà amb ell com a escolar. Guillem sa Mallola serà proveït en aliments, rebrà una paga de 6 lliures i 2 sous barcelonesos i el dit rector li ensenyarà gramàtica i l'ofici eclesiàstic.

AHPB, Bernat NADAL, *Decimum manuale* 1392 Juliol 11 - 1393 Gener 23, fol. 39v.

Die iovis, decima nona die septembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o secundo.

Guillelmus^a ça Mayola, scholaris, filius Bernardi ça Mayola, quondam, de parrochia^b Sancti Privati de Bas^c, diocesis Gerundensis, confitens me virtute iuramenti per me inferius prestiti etatem^d decem octo annorum plenarie excessisse et curatorem non habere nec habere velle, convenio et promitto vobis discreto Petro Payerii, rectori ecclesie Sancti Michaelis de Monte Macello diocesis Barchinone, quod a presenti die ad unum annum primo venturum stabo vobiscum pro scolari et alias pro serviendo vobis in omnibus et singulis mandatis vestris, licitis et honestis. Promittens vobis quod per dictum tempus ero vobis fidelis et legalis et cetera. Et de vobis non recedam et cetera. Et si quid mali et cetera. Emendare dies et cetera. Missiones et cetera. Et credatur et cetera. Obligo me et bona et cetera. Renuntio et cetera. Iuro et cetera. Ad hec ego dictus Petrus^e Perayerii, laudans predicta et cetera, promitto providere in comestione et potu condecenter et cetera. Et dabo vobis pro solidata dicti temporis sex libras et duos solidos monete Barchinone de terno, quas vobis solvam prout merueris^f. Et docebo vobis^g de gramaticha et officium ecclesiasticum^h, prout melius potero bona fide. Et alias colam vos sanum et infirmum et cetera. Obligo et cetera. Iuro et cetera. Hec igitur et cetera.

Testes: Bernardus Cudina, presbiter, Iohannes de la Pena et Bernardus Arboçar, scriptores Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. Segueix ratllat de. - c. de Bas interliniat. - d. Segueix ratllat viginti annorum. - e. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - f. merueris interliniat sobre melius eritis ratllat. - h. Segueix ratllat et al.

[1392 Novembre 18. Barcelona]

Els marmessors de Ramon Pèriç, prevere, llicenciat en decrets i beneficiat de la Seu de Barcelona, venen a Jaume de Prats, estudiant, oriünd del lloc de Casserres de la diòcesi d'Urgell, el llibre Decretals pel preu de 8 lliures i 4 sous barcelonesos.

AHPB, Joan EIXIMENIS, *Manual* 1391 Juliol 27 - 1393 Setembre 24, fol. 83v.

Item^a Bartholomeus^b Stopera, presbiter, rector ecclesie parrochialis ville Sabadelli, et Bernardus^c de Perarnau, mercator, civis Barchinone, manumissores *et cetera* testamenti venerabilis Raymundi Pèriç, presbiteri, in decretis licentiati, quondam, beneficiati in Sede Barchinone, ut constat de dicta manumissoria *et cetera*, dicto nomine et ex licentia eis attributa in dicto testamento *et cetera*, vendiderunt per manus Galcerandi Dela^d, bedelli publici Sedis Barchinone, discreto Iacobo de Pratis, studente^e, oriundo loci de Casseris diocesis Urgellensis, et quibus voluerit, unum librum vocatum *Decretals*, munitum cum cohopena corei viridis coloris et cum postibus et cum *gafets*. Qui incipit primo folio "Gregorius, episcopus, servus servorum Dei et *cetera*". Et finit in dicto folio eiusdem libri in quo est parrafus "ad hanc autem suam sententiam astruendam illud potissime". Et in ultimo folio ipsius libri incipit "tis ea participatione". Et finit "tertio". Pretio scilicet octo librarum et quatuor solidorum monete Barchinone de terno. Et ideo *et cetera*. Promiserunt facere, tenere *et cetera*. Et quod tenebuntur de evictione *et cetera*. Obligando proinde omnia bona dicte manumissorie *et cetera*. Ad hec dictus Galcerandus Dela confessus fuit predicta fore vera *et cetera*.

Testes: Anthonius Roure et Petrus Roure, cotonerii^g, fratres, cives Barchinone^h.

a. Al marge esquerre Traditum Periç pro uno solido. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - c. Id. - d. Dela, D- escrit sobre b-. - e. studente, t final escrit sobre d. - f. et manca al ms. - g. cotonerii, al ms. cotoneri. - h. Al marge esquerre Nondum fuit firmata apocha pretii.

1393 Febrer 17. Barcelona

Antoni ça Font, escolar de Barcelona, reconeix rebre del tutor testamentari de Romicó Llull, fill i hereu universal de Joan Llull, ciutadà de Barcelona, 12 florins d'or d'Aragó, per raó del sou de l'any present, que finalitza el dia de la festa de Rams, per haver ensenyat, cosa que encara fa, gramàtica al dit Romicó i al germà d'aquest Romicó.

AHPB, Jaume TRILLA, *Liber negotiorum Raymundi de Valle, tutoris testamentarii filiorum Iohannis Lulli, civis Barchinone* 1390 Desembre 22 - 1394 Juny 22, fol. 36v.

Die lune, septima decima die ffebruarii, anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Anthonius^a de Fonte, scholaris, habitator Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Raymundo de Valle, civi Barchinone, tutorique testamentario Romiconi Lulli, filii et heredis universalis venerabilis Iohannis Lulli, quondam, civis dicte civitatis, quod per manus discreti Petri Cerdani, presbiteri, actoris vestri, solvistis michi bene et plenarie ad meam voluntatem duodecim florenos auri Aragonie, michi debitos pro solidata anni presentis, qui finiet die dominica in Ramis Palmarum proxime ventura, eo quia docui et docere habeo Gramaticam dicto Romicono et Iohanneti, eiusdem Romiconi fratri. In quibus quidem^b duodecim fflorenis includuntur illi septem ffloreni, quos dictus discretus Petrus Cerdani michi bistraxit et de quibus sibi feci albaranum manu mea scriptum. Et ideo renuntiando exceptioni non numerate et non solute peccunie et dolo^c et in factum actioni, facio vobis dicto nomine et^d dicte hereditati de predictis duodecim fflorenis michi, ut predictur, persolutis, fieri et tradi per notarium infrascriptum presens apoche instrumentum.

Quod est actum Barchinone, septima decima die ffebruarii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo tercio.

Sig+num Anthonii de Ffonte, predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes huius rei sunt: Berengarius dez Lobets et Michael de Sparageria, scriptor, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - b. quidam, al ms. quinque. - c. dolo, al ms. doli. - d. Segueix repetit et.

1393 Juny 20. Barcelona

Pericó Vilar, de 18 anys, fill de Bernat Vilar, difunt, mestre de cases i ciutadà de Barcelona, reconeix deure a Eulàlia, mare seva i vidua de Bernat Vilar, 8 lliures i 2 sous barcelonesos per les despeses fetes en aliments, vestit, calçat i en les pagues dels mestres que li ensenyen de lletra a l'escola.

AHPB, Joan EIXIMENIS, *Manual* 1393 Juny 4 - 1393 Desembre 31, fol. 10v.

Noverint^a universi quod ego Periconus^b Vilarii, filius et heres pro dimidia parte bonorum que fuerunt Bernardi Vilarii, quondam, magistri domorum, civis Barchinone, confiteor et recognosco domine Eulalie, matri mee, uxori dicti Bernardi Vilarii, quondam, patris mei, quod debeo vobis octo libras et duos solidos monete Barchinone de terno, quas vos de bonis vestris propriis solvistis et bistraxistis pro me a tempore quo dictus pater meus maritusque^c vester dies suos clausit extremos usque nunc, tam in salariis magistrorum^d me litteras docentium in scholis, vestitu et calciatu, et in provisione cibi et potus^e et aliis persone mee necessariis usque nunc^f. Et ideo renuntiando exceptioni^g pecunie predictae vobis ex causa predicta^h non debite, et dolo malo et actioni in factum, et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus, convenio et promitto vobis necnon et notario infrascripto, ut publice persone, pro vobis et pro aliis etiam personis, quarum interest et intererit, legitime stipulanti, quod predictas octo libras et duos solidos solvam et tradam vobis vel vestris, aut cui volueritis, ad vestram voluntatem, quando-cumque vobis vel vestris placuerit, incontinenti cum a vobis vel vestris inde fuero requisitus, sine aliqua dilatione, excusatione, exceptione et absque omni dampno, missione et interesse vestri et vestrorum. Quodque restituam, solvam et emandaboⁱ vobis et vestris ad vestram voluntatem omnes et singulas missiones, expensas, dampna et interesse, si quas et si que vos vel vestros opportuerit facere vel modo aliquo sustinere pro predictis octo libris et duobus solidis vel aliqua ipsarum parte seu quantitate petendis, exigendis et habendis in iudicio et extra. Super quibus missionibus, expensis, dampnis et interesse credatur vobis et vestris plano et simplici verbo, nullo alio probationum genere requisito. Et pro hiis^k complendis et attendendis, obligo vobis et vestris omnia bona mea, mobilia et immobilia, habita et habenda. Et quia minor sum viginti quinque annis, maior tamen decem et octo annis, iuro sponte in animam meam per Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus meis corporaliter tacta, predicta omnia et singula attendere et complere et contra ea non facere vel venire ratione minoris etatis, restitutionem in integrum postulando, nec ex quacumque alia ratione, iure, modo seu causa. Renuntians beneficio minoris etatis, restitutionem in integrum postulando, et omni alii iuri hiis obvianti.

Actum est hoc^l Barchinone, vicesima die^m iunii, anno a nativitate Domini M^o n CCC^o XC^o tertio.

Sig+num Periconi Vilarii, predicti, qui hec laudo, firmo et iuro.

Testes: Bartholomeus Puig, Dalmacius de Cassano, cives Barchinone, et Iohannes de Casellis, notarius.

a. Al marge esquerre clausum, traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. Segueix ratllat meus. - d. Segueix ratllat nunc. - e. Segueix ratllat quam. - f. usque nunc interliniat. - g. Segueix ratllat peccunie non. - h. predicta interliniat. - i. emanabo sic al ms. - k. Segueix ratllat coni. - l. Segueix ratllat vices. - m. die manca al ms. - n. Segueix ratllat XC.

90

1393 Desembre 4. Barcelona

Antoni ça Font, clergue tonsurat de Barcelona, reconeix rebre del tutor testamentari de Romicó, fill i hereu universal de Joan Llull, ciutadà de Barcelona, 66 sous barcelonesos, per raó de la paga de mig any d'ensenyar al dit Romicó en les escoles de la ciutat de Barcelona.

AHPB, Jaume de TRILLA, *Liber negotiorum Raymundi de Valle, tutoris testamentarii filiorum Iohannis Lulli, civis Barchinone* 1390 Desembre 22 - 1394 Juny 22, fol. 45r.

Die iovis, quarta die decembris, anno predicto.

Sit omnibus notum quod ego Anthonius^a Font, clericus tonsuratus Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Raymundo de Valle, civi Barchinone, tutori testamentario Romiconi Lulli, filii pupilli et heredis^b universalis venerabilis Iohannis Lulli, quondam, civis eiusdem civitatis, quod per manus discreti Petri Serdani, presbiteri, actoris vestri, solvistis michi ad meam voluntatem sexaginta sex solidos monete Barchinone de terno ratione solidate michi debite pro instruendo seu docendo dicto pupillo in scolis dicte civitatis Barchinone per medium annum. Et ideo renuntiando exceptioni non numerate et non solute peccunie et actioni in factum et doli, in testimonium premissorum facio vobis^c et dicte tutelæ ac etiam dicto pupillo fieri presens apoche instrumentum per notarium infrascriptum.

Quod est actum Barchinone, quarta die decembris, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o XC^o tertio.

Sig+num Anthonii Font, predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes huius rei sunt: Guillelmus Folquerii et Michael de Sparaguaria, scriptores Barchinone.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma.* - b. *heredis, al ms. hedis per manca d'abreviatura.* - c. *Segueix ratllat s.*

91

1394 Gener 20. Barcelona

Bartomeu Vidal, sastre i ciutadà de Barcelona, disposa en el seu testament que Joanet, fill de la seva esclava Elena, albanesa, visqui, sigui nodrit a casa seva i aprengui de lletra fins que tingui l'edat d'aprendre un ofici o art. Li dona també l'alforria i li llega 50 lliures barceloneses, que li seran lliurades quan finalitzi l'úsdefruit que té la seva esposa.

AHPB, Bartomeu EIXEMENO, *Secundus liber testamentorum, codicillorum et aliarum ultimarum voluntatum* 1378 -1408, fols. 9v-12v.

In^a Christi nomine. Ego Bartholomeus^b Vitalis, sartor, civis Barchinone, filius Arnaldi Vitalis, quondam, sartoris, civis eiusdem civitatis, et domine Alamande, quondam, eius uxoris, egritudine detentus, tamen in meo pleno sensu, sana et integra memoria meum facio et ordino testamentum. Et eligo manumissores et exequutores huius mei testamenti seu ultime voluntatis discretum Anthonium ça Plana, notarium, Guillelmum Poncii, agricultorem, cognatum meum sive *cunyat*, Ffranciscum de Vergos, sartorem, cives dicte civitatis, dominam Alamandam, uxorem dicti Guillelmi Poncii, et dominam Sibiliam, uxorem meam^c. Quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam sive ordinem testamentum, ipsi exequantur et compleant hoc meum testamentum seu ultimam voluntatem, prout scilicet inferius scriptum invenerint et contentum. Et si omnes dicti mei manumissores hiis exequendis seu distribuendis noluerint aut non potuerint interesse, quatuor, tres aut minus duo ex ipsis ea nichilominus exequantur. Primum... / ... Et dimitto ipsi uxori mee pro suis voluntatibus faciendis viginti quinque libras Barchinonenses. Et nichilominus dimitto eandem uxorem meam dominam et potentem ac usufructuariam toto tempore vite sue naturalis^d omnium et singulorum bonorum que tam heredibus meis universalibus quam Iohanneto, filio Alene, serve mee, de genere Albanorum^e, infra relinquo, necnon etiam pretii morabatinorum, quos inferius mando emi, dum tamen ipsa uxor mea caste vixerit et etiam sine viro et dotem suam ac alia iura que habeat super bonis meis, non exegerit nec fecerit sibi solvi, ita tamen quod de ipsis bonis et eorum fructibus provideat sibi ipsi et dictis Elene, serve^f mee, ac Iohanneto, eius filio, per tempus et modum de eorum utroque inferius designatos. Ceterum volo quod dicta Alena, serva et captiva mea, sit et stet in servitute hereditatis mee per tres annos continuos a die obitus mei in antea numerandos et ex post, ipsis scilicet tribus annis servitii predicti, volo eandem Ale-

nam esse liberam et alforram et nunc pro tunc, ipsis tribus annis finitis, dimitto sibi libertatem. Dimitto etiam eidem Alene amore Dei in auxilium maritandi viginti quinque libras Barchinonenses^g, que, finitis ipsis tribus annis servitii supradicti, cum tamen viro nupserit et non ante, sibi tradantur. Interim vero teneat eas dicta domina Sibilia, uxor mea. Volo etiam quod ipsa Alena teneatur nubere de et consensu predictorum manumissorum / meorum vel maioris partis eorundem, alias privo eandem Alenam legato supradicto dictarum viginti quinque librarum. Et si forsan dicta Alena obierit, antequam viro nupserit, in hoc casu volo quod^h ipse viginti quinque libre revertanturⁱ heredibus meis universalibus infrascriptis. Ulterius volo quod dictus Iohannetus, filius dicte Alene, stet ac etiam habitet in domo sive hospitio meo et inibi nutriatur^k, provideatur et educatur de fructibus et bonis ipsius hereditatis mee in omnibus sibi necessariis alimentis^l, et quod adiscat^l litterasⁿ, donec scilicet fuerit etatis aliquod bonum officium vel artem adiscendi ad cognitionem meorum manumissorum iamdictorum vel maioris partis eorundem. Rogans eosdem manumissores meos caritative, ut dictum Iohannetum, cum ad^o etatem pervenerit officium aliquod seu artem adiscendi, ad eorum, ut dictum est, cognitionem mittant seu affirment cum aliquo bono *menestral* vel alio homine huius civitatis Barchinone pro dicto officio vel arte adiscendo vel adiscenda. Ego enim intuitu pietatis ac amore Domini nostri Ihesu Christi de presenti^p eundem Iohannetum liberum et alforra ac sibi perfectissimam libertatem dimitto. Necminus dimitto ipsi Iohanneto quinquaginta libras Barchinonenses, quas habeat finito usufructu ipsius uxoris mee. Et si forsan ipse Iohannetus decesserit quodcumque sine liberis de legitimo et carnali matrimonio procreatis, in hoc casu volo quod dicte quinquaginta libre ad heredes meos universales infrascriptos libere revertantur. ... / ... Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsan non valet vel non valeret aut valere non posset iure testamenti, saltem volo quod valeat et valere possit iure codicillorum vel alius cuiuslibet ultime voluntatis. Volo etiam quod de presenti mea ordinatione sive testamento fiant et tradantur per subscriptum notarium tot codices sive originalia^q testamenta, quot per manumissores meos et eorum quemlibet ac^r alios, quorum intersit, inde fieri petantur seu etiam requirantur.

Actum est hoc Barchinone, vicesima die ianuarii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o quarto

Sig+num Bartholomei Vitalis, testatoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: discreti^s Petrus Vitalis et Iohannes Perellada, presbiteri Barchinone, ac dicti Anthonius çà Plana^t et Ffranciscus de^u Vergós, manumissores^v.

a. Al marge esquerre clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - c. meam, al ms. meas. - d. toto tempore vite sue naturalis *interliniat*. - e. de genere Albanorum *interliniat*. - f. *Segueix ratllat* Ioha. - g. *Segueix ratllat* de bonis scilicet que heredibus meis infra relinquo. - h. quod *intelinat*. - i. *Segueix ratllat* ad. - k. nutriatur *interliniat*. - l. *Segueix ratllat* bonos mores. - m. et quod adiscat *interliniat*. - n. *Segueix ratllat* adiscendo. - o. ad *interliniat*. - p. *Segueix ratllat* dimitto. - q. originalia, la primera i escrita sobre d. - r. eorum quemlibet ac *interliniat*. - s. La i final escrita sobre us. - t. *Segueix ratllat* notarius. - u. de *interliniat*. - v. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

1394 Novembre 17. Barcelona

Ramon Bertran, corredor de llibres públic i jurat de la ciutat de Barcelona, declara que, mitjançant ell, Guillem de Fonollet, mercader i ciutadà de Barcelona, va comprar amb pecúnia de Ferrer Ram, mercader de la vila de Morella, un llibre de Dret Civil anomenat Volumen, per a l'ús d'un estudiant, fill del dit Ferrer Ram.

AHPB, Joan NADAL, *Llibre* 1394 Novembre 9 - 1394 Desembre 2, fol. 14r-v.

AHPB, Joan NADAL, *Manuale vicesimum septimum* 1394 novembre 5 - 1395 Març 20, fol. 12r-v.

Die martis, decima septima die mensis novembris, anno predicto.

Noverint^a universi quod die martis, decima septima die mensis novembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o quarto, in presentia mei Iohannis Natalis, auctoritate regia notarii publici Barchinone, et in presentia etiam Ludovici de Frexaneto, mercatoris, civis Valentie, et Bernardi Tintorerii, scriptoris Barchinone, testium ad hec vocatorum specialiter et assumptorum, Raymundus Bertrandi, curritor librorum et aliorum publicus et iuratus Barchinone, personaliter constitutus in scribania mei dicti et infrascripti notarii, que est in vico Lato dicte civitatis, dixit et fidem fecit quod, ipso tractante, mediante et interveniente, venerabilis Guillelmus de Fonolletto, mercator, civis Barchinone, qui in hiis presens erat et ea fieri instabat, emit de peccunia venerabilis Ferrarii Ram, mercatoris ville Morelle, ad opus scilicet cuiusdam studentis, filii ipsius Ferrarii, pretio scilicet^d triginta septem librarum, tresdecim solidorum et sex denariorum Barchinone, inclusis in eis quinque solidis et sex denariis, quos pro parte dicti emptoris dictus curritor dixit se habuisse pro^e currituris. Quod pretium dixit idem curritor fore solutum et ipse curritor habuisse et recepisse per manus venerabilis Petri de Raiadello, licentiati in decretis, civis Barchinone, quemdam librum, scriptum in pergamenis vitulinis, vocatum *Volumen*, cohoptum postibus fusteis cohoptis corio bipartito. Quod corium scilicet^b unius postis erat^c album et alterius^d erat lividum. Qui quidem liber incipit in prima pagina, scilicet in rubro, "In nomine Domini Ihesu Christi imperator cesar". Et in nigro, scilicet in textu, / "imperatoriam magestatem non solum armis^e decoratam^f". Et in glosa "In nomine Domini nostri Ihesu Christi ex hoc nota quod christianus fuit alias non posset". Et finit ipsa pagina in textu "discedere sed ab imperiali splendore". Et secunda pagina incipit in textu^g "appetere et tam aures quam animi". Et finit "tum est enim ex naturalibus preceptum". Et prima pagina penultime carte ipsius^h libri incipit in textu "sine voluntate vassallorum ad alium transferat". Et in glosa "privetur numquid propter furtum patris filius amittit feudum avitum". Et finit ipsa pagina in textu "notandum est in feudo quod de caneva seu de camera datur nonⁱ debere dari". Et ultima pagina ipsius penultime carte incipit in textu "nisi sit de caneva unde solvi possit". Et finit eadem pagina "et secuta gaudeat libertate sane". Et prima pagina ultime carte^k ipsius libri incipit in primo corandello "adeo infidelium quorumdam et iniustorum". Et finit ultimum coran-

dellum ipsius pagine "titulum teneatur iuramentum". / Et ultima pagina ipsius ultime carte, in qua pagina non est glosa, incipit "firmare alioquin nec pro parte potestatibus nec". Et finit in ultimo corandello "imperiali animadversione nichilominus puniendus. Deo gratias, amen!". De quibus omnibus ita gestis dictus venerabilis Guillelmus de Fonolletto petiit et requisivit sibi et dicto Ferrario Ram^m fieriⁿ tot quot voluerit instrumenta per me notarium supra et infrascriptum.

Que fuerunt acta die, anno et loco predictis in principio contentis, presente me dicto notario et presentibus etiam testibus supradictis, prout superius continentur.

a. *Al marge esquerre clausum et traditum unum Guillelmo de Fonolletto.* - b. *scilicet interliniat.* - c. *erat interliniat al damunt de est alb ratllat.* - d. *Segueix ratllat es.* - e. *armis, -s escrit sobre sos.* - f. *decoratam, al ms. docoratam.* - g. *Segueix ratllat discret.* - h. *Segueix ratllat il.* - i. *Segueix ratllat debere.* - k. *carte amb abreviatura superflua ratllada.* - l. *Segueix ratllat que.* - m. *sibi et dicto Ferrario Ram interliniat.* - n. *Segueix ratllat et tradi.*

93

1394 Desembre 29. Barcelona

Ramon Bertran, corredor de llibres públic i jurat de la ciutat de Barcelona, declara que, mitjançant ell, Guillem de Fonollet, mercader i ciutadà de Barcelona, va comprar amb pecúnia de Ferrer Ram, mercader de la vila de Morella, un llibre de Dret Civil anomenat Digesta Nova, per a l'ús d'un estudiant, fill del dit Ferrer Ram.

AHPB, Joan NADAL, *Manuale vicesimum septimum* 1394 Novembre 5 - 1395 Març 20, fol. 39r.

Die martis, vicesima nona die mensis decembris, anno predicto.

Die proxime dicta, in presentia Bernardi Sans, scriptoris et cetera, et testium infrascriptorum, Raymundus Bertrandi, curritor librorum et aliorum publicus et iuratus dicte civitatis Barchinone, personaliter constitutus in operatorio scribanie dicti et infrascripti notarii, quod est in vico Lato dicte civitatis, dixit et fidem fecit quod, ipso mediante et inteveniente, venerabilis Guillelmus de Fonolletto, mercator, civis Barchinone, qui in hiis presens erat et ea fieri instabat, emit de peccunia venerabilis Ferrarii Ram, mercatoris ville Morelle, ad opus scilicet cuiusdam studentis, filii ipsius Ferrarii, pretio scilicet quatuordecim librarum et decem novem solidorum Barchinone, inclusis in eis duobus solidis, quos pro parte dicti emptoris dictus curritor confessus fuit se habuisse pro curri-

turis. Quod pretium dixit idem curritor fore solutum et ipse curritor habuisse et recepisse per manus dicti venerabilis Guillelmi de Fonolletto quendam librum, scriptum in pergamenis vitulinis, vocatum *Digesta Nova*, cohoptum postibus fusteis, cohoptis corio virnilio. Qui quidem liber in prima pagina, scilicet in rubro primi corandelli^a, incipit "d. justis. Explicit liber XXXVIII, incipit XXXIX de operis novi nuntiatione". Et in nigro, scilicet in textu, "hoc edicto premittitur"^b. Et in glossa "explicit XXXVIII, incipit XXXIX". Et finit ipsa pagina in alio corandello^c textus "habere pretor". Et secunda pagina incipit in textu "actionem ei derogare". Et finit "caveatur nobis ab eo qui". Et prima pagina penultime carte incipit in textu "rei publice causa abest". Et in glosa "realia ut liber homo". Et finit ipsa pagina in textu "ius non habet". Et ultima pagina ipsius penultime carte incipit in textu "Ulpl.: hoc iure utimur". Et finit eadem pagina "actione experitur". Et prima pagina ultime carte incipit in primo corandello textu "in penalibus causis". Et finit aliud corandellum eiusdem pagine "omnia que ex testamento". Et ultima pagina ipsius ultime carte incipit in primo corandello textus "proficiscuntur ita statutum". Et aliud corandellum finit "explicit textus ff. novi". Et glossa ipsius ultime pagine^d incipit "omnis diffinitio est oratio". Et finit "de officio pretoris l. barbarius. Accursius doctor legum erat quidem". Et alia carta que erat tabula ipsius libri.

Que quidem fuerunt acta.

Testes: Thomas Rauselli et Petrus Arnaldi Borelli, scriptores Barchinone.

a. primi corandelli *interliniat sobre in l ratllat*. - b. premittitur *interliniat sobre* percipit *ratllat*. - c. alio corandello *interliniat*. - d. *Segueix ratllat fer*.

94

[1395 Març 30. Barcelona]

Pere Adrover, de 19 anys, escolar de Barcelona, fill de Gerald Adrover, de Vilafranca del Penedès, promet a Antoni Puig, mercader i ciutadà de Barcelona, que durant un any s'estarà amb ell per tal d'ensenyar de lletra i bons costums al fill d'aquest Nicolau. Pere Adrover serà proveït en aliments i rebrà un sou de 33 sous barcelonesos.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual* 14 Novembre 1394 - 9 Maig 1395, fols. 66v-67r.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 89.

Petrus^a Adoverii, scholaris Barchinone, filius Geraldii Adoverii, de Villa Francha Peni-

tensis, confitens me virtute iuramenti a me inferius prestiti etatem decem novem annorum excessisse, convenio et promitto vobis Anthonio de Podio, mercatori, civi Barchinone, quod a^b prima die aprilis proxime venturi ad unum annum primo venturum stabo vobiscum causa docendi litteras Nicholao, filio vestro, et alias pro serviendo vobis in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis. Promittens vobis quod per dictum tempus docebo et instruam dictum filium vestrum litteris et bonis moribus. Et per eundem^c tempus ero vobis fidelis *et cetera*. Perquirendo vobis / omne commodum *et cetera*. Et non recedam *et cetera*. Emendare dies *et cetera*. Et si quid mali *et cetera*. Missiones *et cetera*. Credatur *et cetera*. Obligo^d me et bona *et cetera*. Renuntians *et cetera*. Maior XIX annis^e. Iuro *et cetera*. Ad hec ego dictus Anthonius^f de Podio, laudans predicta *et cetera*, promitto providere in comestione et potu. Et dabo vobis^g pro solidata triginta tres solidos^h Barchinone pro dicto uno annoⁱ, prout merueritis. Et alias colam^k vos sanum et egrum ad usum Barchinone. Obligo bona *et cetera*. Hec igitur *et cetera*. *Fiat utrique unum instrumentum.*

Testes: Bartholomeus ça Plana, presbiter Barchinone, Petrus Iserni, flaquerius, et Bernardus Brugada, scriptor, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. Al marge esquerre persolvit I solidum. - b. Segueix ratllat a crastina die ad unum. - c. eundem, sic al ms. per idem. - d. Segueix ratllat b. - e. Segueix ratllat re. - f. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - g. vobis interliniat. - h. Segueix ratllat dicte. - i. Segueix ratllat et obl. - k. Segueix ratllat et cetera.

1395 Abril 20 i 1396 Abril 24. Barcelona

Jaume Pinyana, escrivà de Barcelona, declara que s'ha estat durant dos anys amb Bernat Nadal, notari públic de la ciutat de Barcelona, per tal de servir-lo, aprendre l'ofici de notari i ésser educat en els bons costums i doctrines, rebent 8 florins d'or d'Aragó per raó de la paga d'un any, i 8 florins de la mateixa moneda per l'altre.

AHPB, Bernat NADAL, *Primus liber anni a nativitate Domini M CCC IC quinto* 1395 Gener 2 - 1395 Abril 14, fol. 1r.

Ut memoria in futurum de hiis habeatur, die iovis vicesima die mensis aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCC^o nonagesimo quinto, Iacobus Pinyana, scriptor Barchinone,

cepit stare causa^a serviendi^b et addiscendi artem notarie et alias gratia Dei erudiri in bonis moribus et doctrinis cum dicto Bernardo Nathalis, notario Barchinone usque ad unum annum tunc proxime venturum. Pro quo servitio fuerunt sibi promissi^c per dictum discretum Bernardum Nathalis pro solidata octo floreni auri Aragonie. In quorum testimonium ego dictus Iacobus Pinyana hec manu mea propria scribo. Postmodum vero die lune, vicesima quarta die^d aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o sexto fuit michi dicto^e Iacobo Pinyana per dictum Bernardum Nathalis bene et integre satisfactum super^f dicta solidata dictorum octo florenorum dicti unius anni, qui dicta die finivit. In quorum testimonium manu propria mei dicti Iacobi Pinyana presentem hic apposui scripturam^g.

a. *Segueix al ms. morai.* - b. *serviendi interliniat.* - c. *promissi corregit sobre promissum.* - d. *Segueix ratllat s.* - e. *dicto interliniat.* - f. *Segueix ratllat so.* - g. *Tot l'instrument ratllat amb una creu en forma d'aspa.*

96

1395 Maig 13. Barcelona

Pere Sala, prevere, beneficiat de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona, fill de pare homònim, del castell de Sitges, llega el seu breviar a Bonanat Brunet, escolar, del mateix lloc de Sitges, el qual haurà de donar per ell als seus marçmessors 10 lliures barceloneses.

AHPB, Bartomeu EIXEMENO, *Secundus liber testamentorum, codicillorum et aliarum ultimarum voluntatum* 1378 - 1408, fols. 62r-63v.

In^a Christi nomine. Ego Petrus^b Sala, presbiter, beneficiatus in ecclesia Sancte Marie de Mari Barchinone, filius Petri Sala, quondam, castri de Cigiis, Barchinonensis diocesis, et domine Elicendis, viventis, que fuit uxor eiusdem, sanus per Dei gratiam corpore atque mente, meum facio et ordino testamentum. Et eligo manumissores et exequutores huius mei testamenti seu ultime voluntatis dictam dominam matrem meam, venerabiles Raymundum de Querio, mercatorem, Petrum Riera, beneficiatum in Sede, et Bernardum Quintana, presbiterum, beneficiatum in dicta ecclesia Sancte Marie de Mari Barchinone. Quos, sicut carius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam sive ordinem testamentum, ipsi exquantur et compleant hoc meum testamentum seu ultimam voluntatem, prout scilicet inferius scriptum invenerint et contentum. Et si omnes dicti mei manumissores hiis exe-

quendis seu distribuendis noluerint aut non potuerint interesse, tres, duo aut unus eorum nichilominus exequantur sive etiam exequatur. Primum... / ... Et Bonanato Bruneti, scolari, filio Bernardi Bruneti, eiusdem castri de Cigiis, *Breviarium* meum, scriptum in pergamenis, sub conditione quod, antequam sibi tradatur, teneatur idem Bonanatus dare et exsolvere dictis meis manumissoribus decem libras Barchinonenses, quas iidem mei manumissores mittant et convertant et mittere et convertere teneantur in hiis que necessaria fuerint sepulture corporis mei et solutioni legatorum ac aliorum per superius ordinatorum. ... / ... Insuper volo quod hec sit ultima voluntas mea, quam volo valere iure testamenti. Et si forsan non valet vel non valeret aut valere non posset iure testamenti, saltem volo quod valeat et valere possit iure codicillorum vel alius cuiuslibet ultime voluntatis. Volo etiam quod de presenti mea ordinatione sive testamento fiant et tradantur per subscriptum notarium tot codices sive originalia testamenta, quot per manumissores et heredes meos et eorum quemlibet ac alios, quorum intersit, inde fieri petantur seu etiam requirantur.

Actum est hoc Barchinone, tertia decima die madii, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o XC^o quinto.

Sig+num Petri Sala, testatoris^c predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Bernardus de Mirambello, mercator, Bernardus Franerii, furnarius, cives, et Periconus Martini, scolaris^d, habitator Barchinone^d.

a. *Al marge esquerre* factum est inde unum et clausum et traditum dicte Elicsendi, exequatrici et heredi. - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes per a indicar la ferma.* - c. testatoris, *al ms.* testoris. - d. *Segueix ratllat Barchinone.* - d. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

1396 Febrer 29. Barcelona

Joan Esquerdó, fill de Berenguer Esquerdó, difunt, corder i ciutadà de Barcelona, reconeix que Magdalena, mare seva i vídua del dit Berenguer Esquerdó, ha esmerçat en benefici seu 6 florins d'or Aragó en vestit, calçat, en el sou del seu mestre i en llibres.

AHPB, Joan EIXIMENIS, *Manual* 1395 Setembre 11 - 1396 Abril 12, fol. 133r.

Sit^a omnibus notum quod ego Iohannes^b Squerdoni, filius Berengarii Squerdoni, quon-

dam, corderii, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis domine Magdalene, matri mee, quod solvistis michi seu pro me bistraxistis sex florenos auri Aragonie, videlicet tam^c pro quadam tunica livida, quam ad opus mei fecistis, quam pro salario mei magistri et libris michi necessariis, quam uno pari caligarum, quam pro presenti et alia apocha^d, quam feci Anthonio Baruta^e in posse notarii infrascripti die presenti. Et ideo renuntians exceptioni peccunie non numerate et non solute et doli, in cuius rei testimonium ffacio vobis de predictis sex florenis bonum et perpetuum finem et pactum de ulterius non petendo.

Actum est hoc Barchinone, vicesima nona die ffebruarii, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o XC sexto.

Sig+num Iohannis Squerdoni, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes huius rei sunt proxime dicti [Raimundus Fferrarii, sartor, et Iohannes Vitalis, scriptor Barchinone].

a. Al marge esquerre clausum traditum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. tam interliniat. - d. Segueix ratllat im. - e. Segueix ratllat die presenti.

[1397 Gener 26. Barcelona]

Berenguer de Bellpuig, mestre d'escolars i ciutadà de Barcelona, promet a Bonanat Tamarit, ciutadà de la dita ciutat, que ensenyarà de lletra en les seves escoles al seu fill Joan durant dos anys. A la fi d'aquests dos anys Joan sabrà de llegir i d'escriure cartes. El mestre Berenguer de Bellpuig rebrà per aquesta tasca una paga de 50 sous.

AHPB, Arnau PIQUER, *Manual* 1396 Desembre 26 - 1397 Desembre 22, fol. 14r.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 58.

Berengarius^a de Pulcro Podio, magister scholarium, civis Barchinone, promisit solemniter Bonanato Tamarit, civi dicte civitatis, quod ipse dabit operam cum effectu, omni exceptione remota, quod Iahannes Tamarit, veniendo continue ad eius scholas, adiscet ita bene, ipso docente et Domino operante, hinc ad duos annos adiscet tantas litteras quod tunc sciet sufficienter legere et scribere, ita quod scribet tunc unam litteram et sciet aliam legere de littera condecanti. Et hoc faciam sine omni aliqua dilatione et cetera. Et

quod restituet *et cetera* in fine dicti temporis id quod ab eo recepisset pro labore^b insinuandi eum. Et pro hiis obligo omnia bona mea. Retento tamen michi quod casu quo dictus Iohannes non continuaret in dictis meis scolis propter eius culpam, quod ipse Berengarius non teneatur ad ea. Verum si propter infirmitatem aut aliud legitimum impedimentum non continuaret, quod habeat in fine dicti temporis dari tempus eidem Berengario, tantum quantum ille deficiet^c ad hoc ut ipse^d id possit adimplere. Et ego dictus Bonanatus^e promitto vobis dare pro logerio sive labore vestro quinquaginta solidos hoc modo: quod dabitis michi^f de presenti undecim solidos, et hinc ad medium annum alios undecim solidos, et in principio secundi anni alios undecim solidos, et in medio ipsius anni totum residuum ipsorum L solidorum. Et hoc promitto facere sine aliqua dilatione *et cetera*. Et quod restituam *et cetera*. Et pro hiis obligo vobis omnia bona mea et cetera.

Testes: discretus Bernardus Petgi, presbiter, et Arnaldus Magistri, hostalerius, civis Barchinone.

a. *Al damunt del nom, dues ratlletes per a indicar la ferma.* - b. labore, *al ms.* lapore. - c. deficiet, *al ms.* defficit. - d. *Segueix ratllat p.* - e. *Al damunt del nom, dues ratlletes per a indicar la ferma.* - f. dabitis michi *pro* dabo vobis.

99

1397 Abril 5. Sant Martí de Provençals

Sibília, vídua de Mateu ça Conomina, notari i ciutadà de Barcelona, llega 20 sous a Joan Pere Massot, mestre d'escolars, que s'estigué a casa d'ella i ensenyà de lletra al seu fill Guillem.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual de testaments* 1385 - 1397, fols. 175r-176r.

Die iovis, quinta die mensis aprilis, anno a nativitate Domini M° CCC° XC° VII°, in parrochia Sancti Martini de Provincialibus.

In^a Dei nomine. Ego Sibília^b, uxor venerabilis et discreti Mathei ça Conomina, quondam, notarii, civis Barchinone, infirmitate detenta, tamen in meo bono et pleno sensu, mente sana et integra memoria cum loquela, meum facio et ordino testamentum. Eligens manumissores et huius mei testamenti exequutores Huguetum Gili, mercatorem, civem Barchinone, consanguineum germanum meum, et discretum Matheum Saurini, presbiterum, beneficiatum in ecclesia Sancte Marie de Mari Barchinone. Quos, sicut / karius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit,

antequam aliud faciam seu ordinem testamentum, ipsi ambo compleant et exequantur hanc meam ultimam voluntatem, prout inferius scriptum invenerint seu etiam ordinatum. Et si forsan ambo ipsi manumissores mei hiis exequendis et complendis^e noluerint aut non potuerint interesse, saltem volo et iubeo^d quod alter eorum in alterius absentia vel defectu ea compleat et exequatur^e. Primum... Et Iohanni Petri Massot, magistro scolarium, qui mecum comoratus fuit, viginti solidos. ... / ... Hec est autem ultima voluntas mea, quam volo et iubeo valere iure testamenti. Que si non valet vel non valebit^f aut valere non poterit iure testamenti, saltem volo quod valeat et valere possit iure codicillorum vel nuncupativi^g aut aliter, prout melius de iure valere poterit et tenere. De qua mea ordinatione fieri volo tot originalia testamenta, quot per heredem et manumissores predictos^h aut alios, quorum intersitⁱ, fieri requirantur per notarium infrascriptum.

Actum est hoc^k in parrochia Sancti Martini de Provincialibus, videlicet in manso que fuit dicti Mathei ça Conomina^l, quinta die mensis aprilis, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o septimo.

Sig+num Sibilie, predictæ, que hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Raymundus de Rivis, parator pannorum lane, civis Barchinone, Ffranciscus Cardona, de dicta^m parrochia Sancti Martini de Provincialibus, et Anthonius Sala, cultor, comorans cum dicto Ffrancisco Cardona, oriundus vero civitatis Valentie, scilicet parrochie Sancti Salvatorisⁿ.

a. Al marge esquerre clausum et traditum dicto heredi. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma. - c. et complendis interliniat. - d. et iubeo interliniat. - e. Segueix ratllat hanc meam ultimam voluntatem. - f. vel non valebit interliniat. - g. vel nuncupativi interliniat. - h. predictos interliniat. - i. intersit amb abreviatura superflua ratllada. - k. Segueix ratllat Barchinone. - l. in parrochia Sancti Martini de Provincialibus, videlicet in manso que fuit dicti Mathei ça Conomina interliniat. - m. dicta interliniat. - n. Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

1397 Maig 12. Barcelona

Guillem sa Conomina, fill del notari de Barcelona, Mateu sa Conomina, difunt, llega 50 sous a Joan Pere Massot, mestre d'escolars, que li va ensenyar de lletra, i altres 50 sous a Berenguer Clotes, mercader i ciutadà de Barcelona, que també fou mestre seu.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual de testaments* 1385 - 1397, fols. 151v-152v.

Die sabbati, duodecima die madii, anno a nativitate Domini M° CCC° LXXX° VII°.

In^a Dei nomine. Ego Guillelmus^b ça Conomina, filius discreti Mathei ça Conomina, quondam, notarii, civis Barchinone, infirmitate detentus, tamen in meo bono et pleno sensu, mente sana et integra memoria cum loquela, meum facio et ordino testamentum, eligens manumissores et huius mei testamenti excutores discretum Matheum Saurini, presbiterum, beneficiatum in ecclesia Sancte Marie de Mari Barchinone, Petrum ça Carrera, mercatorem, et Anthonium Vili, cives Barchinone. Quos, sicut karius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam aliud faciam seu ordinem testamentum ipsi compleant et exequantur hanc meam ultimam voluntatem. Et si forsan omnes dicti tres manumissores hiis exequendis et complendis noluerint aut non potuerint interesse, saltem volo et iubeo quod duo vel unus ipsorum in absentia alius seu aliorum vel deffectu, ea compleant et exequantur sive compleat^c et exequatur, prout inferius scriptum invenerint seu etiam ordinatum. Primum... Et Iohanni Petri Massot, magistro scolarium, civi Barchinone, qui fuit magister meus in docendo michi litteras, quinquaginta solidos. ... / ... Et Berengario Clotes, mercatori, civi Barchinone, qui olim fuit magister meus, quinquaginta solidos. ... / ... Hec est autem ultima voluntas mea, quam volo et iubeo valere iure testamenti. Que si non valet aut valere non poterit iure testamenti, saltem volo quod valeat et valere possit iure codicillorum aut aliter, prout melius de iure valere poterit et tenere. De qua mea ordinatione fieri volo tot originalia testamenta, quot inde per manumissores meos predictos aut alios, quorum intersit, fieri requirantur per notarium infrascriptum.

Actum est hoc Barchinone, duodecima die mensis madii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo septimo.

Sig+num Guillelmi ça Conomina, testatoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius rei sunt: Martinus Vincentii, mercator, Bartholomeus ça Tallada, chirurgicus, Petrus Vigatà, traginerius, cives Barchinone, et Periconus Mercerii, mercator, comorans cum Guillelmo Poncii, mercatore, cive Barchinone.

a. *Al marge esquerra* Fui traditum transsumptum Arnaldo ça Conomina, canonico et thesaurario Sedis Vici, de voluntate dictorum manumissorum. Et ipse solvit michi viginti quinque solidos sub pacto: quod quandocumque michi fuerint persoluti per dictos manumissores quinquaginta solidi pro salario dicti testamenti, ego restituam sibi dictos viginti quinque solidos, ipso satisfaciente michi de dicto translato et restituyente michi quoddam albaranum per me sibi factum de dictis viginti quinque solidis. - b. *Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.* - c. *compleat amb abreviatura superflua ratllada.* - d. *Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.*

1397 Agost 22. Barcelona

Guillem de Foraspotasa, sabater i ciutadà de Barcelona, reconeix en el seu testament que té un llibre empenyorat per un escolar per 2 sous i 8 diners.

AHPB, Jaume JUST, *Llibre de testaments* 1372 - 1403, fols. 109r-111v.

Die mercurii, vicesima secunda augusti, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o nonagesimo septimo.

In^a nomine Domini nostri Ihesu Christi. Qui solita^b bonitate neminem vult perire, immo sperantes in se salvat et custodit et ad optata gaudia feliciter perducit, idcirco ego Guillelmus de Foraspotasa, / sabaterius, civis Barchinone, egritudine detentus, tamen in meo pleno sensu integraque memoria cum loquella firma, meum facio et ordino testamentum, in quo meos eligo manumissores et huius mei testamenti exeutores, videlicet, Petrum Conill, spaherium, et Iacobum Cardona, cives Barchinone. Quos, sicut karius possum, deprecor eisque plenam dono et confero potestatem quod, si me mori contigerit, antequam michi liceat aliud condere testamentum, ipsi ambo vel saltem alter ipsorum in absentia vel defectu alterius, ubi nolit aut non possit exequutioni huius mei testamenti interesse, distribuunt et ordinant, sive distribuunt et ordinant de bonis meis, prout in hoc testamento, quod est ultima voluntas mea, scriptum invenerint contentum seu etiam ordinatum. In primis... / ... Item confiteor tenere de uno scolari unum librum per duos solidos et octo denarios. ... Item teneo d'En Ffrancesch Valls, prevera Sancte Marie de Mari unum librum per duos solidos sex denarios. ...

Actum est hoc Barchinone, vicesima secunda augusti, anno a nativitate Domini M^o CCC^o nonagesimo septimo.

Sig+num Guillelmi, testatoris predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes rogati huius testamenti sunt: Petrus Tallade, cursor phelpe, Ffranciscus Bastet, sutor, Iacobus Cardone et Petrus Conill, manumissores predicti.

a. *al marge esquerre* clausum traditum. - b. solita, *al ms.* silicitata.

1397 octubre 10. Barcelona

Joan de Valls, convers, ven a Guillem de Ginesta, mestre d'escolars de Barcelona, un llibre anomenat Decretals, amb comentaris d'Innocenci IV, pel preu de 110 sous.

AHPB, Berenguer ESCUDER, *Manual* 17 Gener 1397 - 16 Desembre 1397, fol. 78 r-v.

Die mercurii, decima die octobris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o VII°.

In^a nomine Domini. Noverint universi quod ego Iohannes^b de Vallibus, conversus, gratis et cetera per me et meos vendo vobis discreto^c magistro^d Guillelmo^e de Genesta, magistro scolarium, habitatori Barchinone, et vestris et quibus velitis, / perpetuo quendam librum meum vocatum *Decretals*, cohoptum de postibus cum suprapellis viridis. Hanc autem venditionem et cetera. Inducens vos in possessionem et cetera. Incipit autem ipse liber in textu "Gregorius et cetera"^f in glosa in huius libri principio. Et in dicto libro sunt additiones Innoscentii. Et finit "Nulli et cetera. Datum Ananie, X^o Kalendas iunii, pontificatus nostri anno secundo". Pretium est^g centum et decem solidi. *Fiat cum evictione larga*. Fuit venditum mediante Anthonio sa Coma, cursore publico Barchinone et per manus ipsius traditum dicto emptori. *Fiat^h apocha dicti pretii*.

Testes: discretus Petrus Citronis, notarius auctoritate regia, et Berengarius Alamanni, scriptor.

a. Al marge esquerre persolvit I solidum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. discreto interliniat. - d. Segueix ratllat Iohanni. - e. Guillelmo, al ms. Guillelmi. - f. Segueix ratllat et. - g. Segueix ratllat et. - h. Al damunt del nom, dues ratlletes per a indicar la ferma.

1398 Març 11. Barcelona

Miquel Torrents, agricultor i ciutadà de Mallorca, lliura a Joan Serradell, mercader i ciutadà de Barcelona, el seu fill Jaume Torrents, de 13 anys i mig, per

tal que aprengui l'art de mercader. Jaume Torrents serà proveït en aliments, vestit i calçat i hom li ensenyarà de llegir i d'escriure.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual XXII* 1398 Gener 4 - 1398 Maig 9, fol. 53r.

Die lune, undecima die mensis martii, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o VIII°.

Michael^a Torrents, agricultor, civis Maioricarum, pater et legitimus administrator Iacobi Torrents, filii mei, in etate tresdecim annorum et medii constituti, gratis a festo Sancte Marie presentis mensis martii^b ad quinque annos primo et continue venturos mitto et affirmo vobiscum Iohanni^c Serradelli, mercatori, civi Barchinone, presenti, dictum filium meum, causa adiscendi artem vestram mercaterie et alias pro serviendo vobis in omnibus mandatis *et cetera*. Promittens me facturum et curaturum *et cetera* quod dictus filius meus erit vobis fidelis *et cetera*. Et non recedet a vobis *et cetera*. Quod si fecerit, dono posse quod possitis ipsum capere *et cetera*, et cogere *et cetera*. Emendabit dies *et cetera*. Et si quid mali *et cetera*. Missiones *et cetera*. Credatur *et cetera*. Pena est decem librarum Barchinone, tertium curie *et cetera*. Que totiens *et cetera*. Qua soluta *et cetera*. Nichilominus *et cetera*. Obligo bona *et cetera*. Renuntio *et cetera*. Iuro *et cetera*. Ad hec ego dictus Iohannes^d Serradelli, laudans predicta *et cetera*, promitto vobis dicto Michaeli Torrents quod ego per dictum tempus providebo dictum filium vestrum per dictum tempus in cibo, potu, vestitu et calciatu condecenter. Et docebo artem meam. Et alias colam sanum *et cetera*. Nec non faciam ipsum edocere in littera, videlicet legendi et scribendi, prout ipse melius poterit adiscere. Obligo bona *et cetera*. Iuro *et cetera*. Hec igitur *et cetera*. Fiant duo *et cetera*.

Testes: Petrus Codina, curritor auris, Laurentius Aragay et Iacobus Pinyana, scriptores, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i al marge esquerre utraque pars duos solidos. - b. Segueix ratllat s. - c. Segueix ratllat Rossell. - d. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma.

[1398 Abril 18. Barcelona]

Miquel d'Alta-rifà, macip de ribera i ciutadà de Barcelona, lliura a Julià Soler, barber i ciutadà de la mateixa ciutat, la seva filla Antònia, de cinc anys, per tal que el serveixi durant dotze anys. Antònia serà proveïda en aliments, vestit i

calçat, serà educada en els bons costums i rebrà una paga de 6 lliures en contraure matrimoni.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual XXII* 1398 Gener 4 - 1398 Maig 9, fol. 78r-v.

Michael^a d'Altariffa, mancipium ripparie, civis Barchinone, pater et legitimus administrator Anthonie, filie mee, in quinto anno sue etatis constitute, gratis *et cetera*, a presenti die^b ad duodecim annos primo et continue venturos mitto et affirmo vobiscum Iuliano Solerii, barbitonsore, cive Barchinone, presenti, dictam filiam meam, causa / serviendi vobis in omnibus mandatis *et cetera*. Promittens me facturum et curaturum *et cetera*, quod dicta filia mea per^c dictum tempus^d erit fidelis et patiens *et cetera*. Et non recedet a vobis infra dictum tempus. Quod si fecerit *et cetera*, dono posse quod possitis ipsam capere *et cetera*, et cogere *et cetera*. Emendabit dies *et cetera*. Et si quid^e mali *et cetera*. Pena est decem libre Barchinone, medium curie *et cetera*. Que totiens *et cetera*. Qua soluta *et cetera*. Nichilominus *et cetera*. Missiones *et cetera*. Credatur *et cetera*. Obligo dictam filiam meam et bona mea *et cetera*^f. Renuntio *et cetera*. Iuro *et cetera*. Ad hec ego Iulianus^g Solerii, laudans predicta *et cetera*, promitto vobis dicto Michaeli providere dictam filiam vestram per dictum tempus in comestione cibi^h et potus etⁱ calciatu et vestitu condecenter et erudiri et colere ipsam sanam *et cetera*. Et dare^k sibi pro solidata totius dicti temporis sex libras Barchinone, quas sibi solvam cum fuerit matrimonio collocata sine *et cetera*. Dampna *et cetera*. Credatur *et cetera*. Obligo bona *et cetera*. Iuro *et cetera*. Hec igitur *et cetera*. *Fiat utrique parti unum et cetera*.

Testes: Ianuarius Fradera, agriculator, Bartholomeus Talavera, piscator, et Iohannes Ioverii, scriptor, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i al marge esquerre Dictus Michael unum solidum, dictus Iulianus unum denarium. - b. Segueix ratllat q. - c. per interliniat sobre infra ratllat. - d. Segueix ratllat a vobis seu servitio vestro non recedet. - e. Segueix ratllat int. - f. et cetera interliniat. - g. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - h. cibi, al ms. sibi. - i. Segueix ratllat in. - k. Segueix ratllat sibi.

[1398 Agost 21. Barcelona]

Bartomeu Vilella, de 14 anys, fill de Bernat Vilella, corredor i ciutadà de Barcelona, promet al notari de Barcelona Ramon de Buseu, que s'estarà amb ell durant dos anys per tal d'aprendre l'art d'escriure i de servir-lo. Durant aquest temps Bartomeu Vilella serà proveït en aliments.

AHPB, Bartomeu CASTELLVÍ, *Manual* 1398 Agost 21 - 1404 Desembre 22, fol. 2v.

Bartholomeus^a Vilella, constitutus [...] ^b, filius Bernardi Vilella, cursoris, civis Barchinone [...], dicti domini patris mei, hiis presentis, gratis^c a presenti [...] conficitur instrumentum ad duos annos primos et continue [...] promitto dare operam cum effectum stare vobiscum [...] Raymundo de Buseu, notario, cive dicte civitatis, causa adiscendi [...] alias servire vobis die noctuque iuxta mei posse in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis. Promitto vobis quod per totum dictum tempus duorum annorum non recedam a vobis nec a vestro servitio. Quod si fecero, quod possitis me capere seu capi facere ubique locorum et reduci^d in vestro posse. Et quia minor sum viginti quinque annis^e, maior tamen quatuordecim annis, iuro per Dominum Deum predicta servare et cetera. Et renuntio beneficio minoris etatis et cetera. Ad hec ego dictus Bernardus^f Vilella, pater dicti Bartholomei, consentiens predictis. Ad hec ego dictus Raymundus^g de Buseu, laudans supradicta et cetera, promitto providere vobis dicto Bartholomeo per totum dictum tempus duorum annorum in cibo et potu, et quod colam^h vobis sanum et infirmum iuxta usum et observantiam Barchinone. Et docebo vobis scribendi iuxta mei posse et cetera. *Fiat iuxta cursum.*

Testes: discretus Iacobus Iohera, presbiter, Iacobus Vithalis, scriptor, et Anthonius Corderii, sartor, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - b. La part superior del marge dret es troba esquinçat, per la qual cosa les parts il·legibles les indiquem amb [...]. - c. gratis interliniat. - d. reduci interliniat sobre redecere ratllat. - e. Segueix ratllat iu. - f. Al damunt del nom, dues ratlles obliqües per a indicar la ferma. - g. Id. - h. quod colam interliniat sobre tenere ratllat.

1399 Març 19. Barcelona

Guillem Vila-espínosa, de 15 anys, oriünd de la ciutat de Mallorca, fill de pare homònim, mercader de la dita ciutat, promet a Bernat de Montull, rector de l'església de Santa Maria de Vallvidrera de la diòcesi de Barcelona, que durant un any s'estarà amb ell com a escolar en la dita església i el servirà rentant-li els plats i fent-li el llit. Guillem Vila-espínosa serà proveït en aliments, vestit i calçat i rebrà una paga de 50 sous i allò que li pertorqui dels percaços pertanyents als escolars de la dita església.

AHPB, Bartomeu EIXEMENO, *Vicesimum secundum manuale* 1398 Desembre 27 - 1399 Octubre 22, fols. 47v-48r.

Die mercurii, nona decima martii, anno predicto.

Ego^a Guillelmus^b de Vilaspinosa, oriundus civitatis Maioricarum, filius Guillelmi de Vilaspinosa, quondam, mercatoris dicte civitatis, et domine Magdalenes, eius uxoris, viventis, gratis *et cetera*, a die crastina, qua computabatur vicesima presentis mensis martii, ad unum annum ex tunc primum et inmediate sequentem, promitto morari vobiscum discreto Bernardo de Muntuiy, presbitero, rectore ecclesie Sancte Marie de Vallevitraria Barchinonensis diocesis, pro scolari et servitore vestro in dicta rectoria et alibi, ubicumque vobis placuerit, purgando sive lavando scutellas et lectum vestrum faciendo et alias serviendo vobis in omnibus vestris aliis mandatis, lictis et honestis, die noctuque, iuxta meum posse. Promittens vobis quod per totum dictum tempus serviam vobis, ut est dictum. Et quod ero vobis fidelis *et cetera*. Et quod a vobis seu vestro servitio non recedam intra dictum tempus absque vestri licentia et permissu. Quod si fecero, dono vobis plenum posse quod possitis me ubique capere seu capi facere, et captum in vestrum posse reducere et tornare. Et in fine dicti temporis emendabo vobis omnes dies, per quos a vobis absens fuero ratione fuge, infirmitatis aut alias culpa mei. Promitto etiam vobis quod emendabo vobis ad cognitionem proborum hominum, si quid mali aut dampni vobis aut bonis vestris fecero seu intulero^c quovis modo infra dictum tempus. Et pro hiis *et cetera*, obligo me et bona mea *et cetera*. Et iuro minor viginti quinque annis, maior vero quindecim annis *et cetera*. Renuntio *et cetera*. Ad hec ego dictus Bernardus^d de Muntuiy, laudans predicta, promitto vobis dicto Guillelmo de Vilaspinosa quod per totum dictum tempus providebo vobis in cibo et potu, et calciatu tibiatarum et pedum^e, prout vobis debeat. Et dabo vobis pro solidata vestra dicti temporis quinquaginta quinque / solidos, quos promitto vobis solvere intra dictum tempus, et omnia etiam percassia scholaribus dicte ecclesie pertinentia, in quibus intra dictum^f tempus in servitio pro quibus pertinentibus vos presentem esse contingat, que percacia habeatis et libere recipere ac vestris facultatibus applicare valeatis. Et quod colam vos sanum et infirmum, ut est moris Barchinone. Et obligo bona mea *et cetera*. Et iuro *et cetera*. *Fiant duo*.

Testes: Petrus Clotes, curritor auris, et Bartholomeus Bosch, sebaierius, cives Barchinone.

a. Al marge esquerre persolvit dictus Bernardus octo denarios. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. intulero, al ms. intulo per manca d'abreviatura. - d. Al damunt del nom, dues ratlletes obliques per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - e. pedum al ms. pedum. - f. Segueix ratllat dict. - g. Segueix ratllat valeatis.

1399 Abril 28. Barcelona

Agnès, de 13 anys, filla de Berenguer Verdera, del lloc de Castellfollit de Riubregós de la diòcesi de Vic, i de l'esposa d'aquest Margarida, promet a Guillem Dolcet, espaser i ciutadà de Barcelona, que durant 6 anys s'estarà a casa seva per tal de servir-lo. Durant aquest temps Agnès serà proveïda en aliments, vestit i calçat i serà educada en bons costums.

AHPB, Bernat NADAL, *Manual comú* XXV 1399 Abril 4 - 1399 Setembre 22, fol. 18r.

Agnes^a, filia Berengarii^b Verdera, quondam, de loco de Castro Follito de Riubragós, diocesis Vicensis, et domine Maragarite, eius uxoris, viventis, asserens me virtute iuramenti subscripti etatem tresdecim annorum plenarie excessisse^c et curatorem non habere *et cetera*, gratis *et cetera*, convenio et promitto vobis Guillelmo Dulcieti, spaherio, civi Barchinone, presenti, quod a prima die mensis madii proxime instantis ad sex annos tunc primo et continue venturos, stabo vobiscum causa^d serviendi vobis in omnibus mandatis vestris *et cetera*. Promittens esse fidelis *et cetera*. Et non recedere a vobis *et cetera*. Quod si fecero, dono vobis posse quod possitis me capere *et cetera*. Et cogere *et cetera*. Emendare dies *et cetera*. Et si quid mali *et cetera*. Missiones *et cetera*. Credatur *et cetera*. Obligo personam et bona. Renuntio *et cetera* beneficio minoris etatis *et cetera*. Iuro *et cetera*. Fideiussor: dicta domina Margarita^e, mater mea, Arnaldus^f ça Riera, de domo domini regis civisque Barchinone, et Bernardus^g Verdera, de dicto loco, frater meus. Et^h quilibet eorum insolidum qui *et cetera*. Obligamus quilibet insolidum bona *et cetera*. Renuntiamus *et cetera*. Et ego dicta Margarita, Velleyano *et cetera*. Iuro *et cetera*. Ad hec ego dictus Guillelmusⁱ Dulcieti, laudans predicta *et cetera*, promitto vobis dicte Agneti te providere per totum dictum tempus in comestione cibi et potus^k et vestitu et calciatu^l simpliciter ad mei notitiam. Et erudiam te in bonis moribus. Et colam te sanam et egram ad usum Barchinone. Obligo bona *et cetera*. Iuro *et cetera*. Hec igitur *et cetera*. Ffiat utrique nostrum unum instrumentum *et cetera*.

Testes: Anthonius Oliverii, mercator, Bartholomeus Jonquieres, sartor, Iacobus Pinyana, scriptor, cives Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i al marge esquerre Persolvit duos solidos dictus Guillelmus. - b. Segueix ratllat Riba. - c. Segueix ratllat gra. - d. Segueix ratllat addiscendi. - e. Al damunt del nom, dues ratlletes per a indicar la ferma. f. Id. - g. Id. - h. Segueix ratllat ut. - i. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - k. Segueix ratllat v. - l. Segueix ratllat conde.

[1399 Maig 21. Barcelona]

Pere sa Coma, draper de la vila d'Olot de la diòcesi de Girona, reconeix rebre dels marmessors i executors del testament de Guillem Closelles, canonge i domer de la Seu de Barcelona, 60 florins, que havia prestat al dit Guillem Closelles quan aquest estudiava i litigava per raó de la dita domeria.

AHPB, Arnau PIQUER, *Manual* 1399 Gener 2 - 1399 Desembre 24, fol. 54r-v.

Ego^a Petrus^b se Coma, draperius ville de Olot diocesis Gerundensis, confiteor et recognosco vobis venerabilibus Petro ses Deus, licentiatu in decretis, Ffrancisco Pineda, canonico, et Iacobo Aldomar, presbitero, beneficiato in Sede Barchinone^c, manumissoribus et executoribus testamenti seu ultime voluntatis discreti Guillelmi de Closellis, quondam, canonici, ebdomedarii dicte Sedis, quod per manus vestri^d dicti Ffrancisci solvistis michi ad meam voluntatem sexaginta florenos, quos ego dicto Guillelmo de Closellis acomodavi tempore quo studebat et etiam tempore quo litigabat ratione dicte domerie. Et in quibus^e sexaginta florenis sunt inclusi centum solidi, quos ego nomine dicti Guillelmi solvi Sclaramunde, uxori Arnaldi de sa Rocha, quondam, podii Sancti Stephani de Oloto. Et ideo.

Testes: Ffranciscus sa Coma, mercator, Iacobus Bages et Ffranciscus de Minorisa, notarii Barchinone.

a. Al marge esquerre in libro comuni. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - c. Segueix ratllat E. - d. vestri interliniat. - e. quibus, al ms. quo.

1399 Agost 20. Barcelona

Berenguer Vives, estudiant d'arts i habitant de Barcelona, reconeix rebre de Margarida, vídua de Bartomeu Tutxó, argenter i ciutadà de Barcelona, tutora testamentària dels fills d'ambdós, hereus de llur pare, 17 florins d'or d'Aragó dels béns de la dita tutela, per raó de la paga de tres anys, durant els quals s'estigué a

casa d'ella per tal d'ensenyar de lletra al seu fill Jacmet i de recaptar els censos i rendes de la dita tutela: tres florins pel primer any, 6 florins pel segon any i 8 florins pel tercer any.

AHPB, Joan de CASELLES, *Secundum manuale* 1397 Setembre 18 - 1399 Agost 30, fol. 141r.

RUBIÓ, *Documentos*, n. 64.

Die mercurii, vicesima mensis augusti, anno predicto.

Ego Berengarius^a Vives, studens in artibus, habitator Barchinone, confiteor et recognosco vobis domine Margarite, uxori Bartholomei Tutxo, quondam, argenterii, civis Barchinone, tutrici testamentarie date et assignate per dictum virum vestrum in eius ultimo testamento personis et bonis Bartholomei, nunc vita functi, Anthonie, adulte, et Iacmeti, adhuc impuberis, tunc pupillorum filiorum vobis et dicto viro vestro comunium ac heredum eorum patris, quod de bonis dicte tutele solvistis michi inter diversas vices decem septem florenos Aragonie pro solidata trium annorum proxime lapsorum, per quos steti vobiscum pro docendo dictum Iacmetum, et pro colligendo census et redditus dicte tutele, et pro faciendo servitia dictorum pupillorum: scilicet, pro primo anno tres florenos, et pro secundo anno sex florenos, et pro tertio anno octo florenos. Et ideo renuntiando *et cetera*, in huius rei testimonium *et cetera*.

Testes: Franciscus Martini, causidicus, civis, Iohannes Gomar, mercator, et Bernardus de Septemcasis, scriptor, habitatores Barchinone.

a. *Al damunt del nom, dues ratllets obliqües per a indicar la ferma.*

[1399 Agost 25. Barcelona]

Ricard de la Fontana, gabier i ciutadà de Barcelona, lliura a fra Jaume, de l'orde dels Frares Menors, bisbe dels Monts Caspis de la Gran Tartària, ara vivint a Barcelona, el seu fill Bartomeu, de 10 anys, per tal que aquest aprengui gramàtica i el serveixi. Durant aquest temps, Bartomeu serà proveït en aliments, vestit i calçat.

AHPB, Joan NADAL, *Manuale instrumentorum contractuum comunium* 1399 Juny 14 - 1399 Desembre 4, fol. 50r.

Ricardus^a de la Fontana, gabierus, civis Barchinone, gratis a presenti die, qua presens conficitur instrumentum, ad quatuor annos primos *et cetera*, mitto et affirmo vobiscum fratre Iacobo^b, profeçore ordinis Minorum, episcopo Montium Caspiorum Magne^c Tartarie^d, presenti, in hac civitate tamen Barchinone degenti, Bartholomeum, filium meum, qui est etatis decem annorum vel circa, causa adiscendi gramaticam et alias pro serviendo vobis in omnibus mandatis vestris, licitis *et cetera*. Promittens vobis quod erit vobis bonus, fidelis per totum dictum tempus, omne commodum perquirendo omneque dampnum pro suis viribus evitando *et cetera*. Promittens inquam vobis quod non recedet a vobis. Quod si fecerit, dono vobis plenum posse^e quod possitis eum capere et captum in posse vestro reducere et tornare. Promittens etiam vobis quod in fine dicti temporis emendabit vobis omnes dies simul cum omni dampno. Et faciet *et cetera*. Sine *et cetera*. Obligo dictum filium personaliter^f et bona *et cetera*. Renuntio *et cetera*^g. Iuro *et cetera*. Ad hec ego dictus frater Iacobus^h, episcopus, laudans et acceptansⁱ dictum Bartholomeum in discipulum meum, promitto eum providere in comestione et potu, vestitu et calsiatu per totum dictum tempus competenter^k, et colere eum sanum et egrum ad usum Barchinone, et docere eum prout melius adiscere voluerit. Obligo bona *et cetera*^l. Hec igitur. Fiat utrique parti nostrum unum instrumentum.

Testes: Denisius de Troyes, aventurarius, Raphael ça Closa, cives, et Bernardus Genesta, scriptor Barchinone.

a. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - b. Segueix ratllat s. - c. Magne, -ne escrit sobre el signe abreviatu de us. - d. Segueix ratllat Barch. - e. posse manca al ms. - f. dictum filium meum personaliter interliniat sobre me personaliter. - g. Renuntio et cetera interliniat. - h. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - i. acceptans, -e- escrit sobre -a-. - k. competenter interliniat. - l. Segueix ratllat iur.

1399 Octubre 6. Barcelona

Francesc Mullers, estudiant de dret civil, de Vila Nova de Cubelles, promet a Bartomeu de Puig-des-pi, barquer i ciutadà de Barcelona, que el servarà indemne de qualsevulla responsabilitat en la satisfacció o fiança que aquest li ha donat per la bestreta de 27 lliures i 10 sous barcelonesos, que són part del llegat de 100 lliures, deixat a ell per Francesc Castellet, prevere i beneficiat de l'altar de Sant Pere de

la Seu de Barcelona. Les 27 lliures i 10 sous eren per a poder seguir estudiant a Lleida. La satisfacció li era exigida pels marmessors de Francesc Castellet.

AHPB, Tomàs de BELLMUNT, *Manuale secundum instrumentorum comunium* 1399 Abril 30 - 1399 Setembre 28, fol. 74r.

[..] sexta die octobris, anno predicto.

Franciscus Mullers, studens in iure civili, habitator^a Ville Nove castri de Cubellis, attendens^b discretum Ffranciscum Castellet, quondam, presbiterum, beneficiatum altaris Sancti Petri, constructi in Sede Barchinone, dimisisse michi in suo ultimo testamento centum libras Barchinonenses de terno; attendens etiam quod in bonis^c dicti defuncti fuerunt mote post ipsius obitum aliquae questiones, quarum pretexto ego non poteram habere dictas centum libras a manumissoribus suis nec aliquam partem ipsarum^d; attendens etiam me rogasse ipsos manumissores quatenus ex illis centum libris darent^e michi viginti septem libras et decem solidos dicte monete, ex eo quia ego^f eas habebam necesse pro studio quod de presenti facio et facere intendo^g in civitate^h Ilerde, quod ipsiⁱ facere minime volebant, nisi ego eis facerem talem satisfactionem: quod si forsan aliqua vel alique persone fuissent priores in tempore et potiores^k iure in dictis viginti^l septem libris et decem solidis, ego incontinenti solverem^m ipsisⁿ qui fuissent in illis^o priores in tempore et potiores^p iure, dictas viginti septem libras et decem solidos vel^q illam ipsarum partem seu quantitatem, in qua potiores vel priores invenirentur^r; attendens etiam vos Bartholomeum de Podio dez Pi, barquerium, civem Barchinone, fideiussisse pro me^s in dicta satisfactione, ob quod obligasti omnia bona vestra, mobilia et immobilia, habita et habenda^t cum instrumento inde recepto in posse discreti Petri Iohannis Martini, notarii et scribe curie officialatus, die presenti, prout hec omnia in ipso latius continentur; attendens etiam quod quis dispendium pati non debet de quo premium meruisse videtur; idcirco gratis et cetera, convenio et promitto vobis dicto Bartholomeo de Podio dez Pi et vestris quod ab ipsa satisfactione reservabo vos et vestros et bona vestra penitus sine dampno. *Fiat prout largius poterit. Obligo et cetera. Iuro et cetera. Maior viginti duorum annorum, minorem vero fore viginti quinque annis. Renuntio et cetera.*

Testes: discretus Iacobus Ballistarii, presbiter Barchinone, et Alfonsus de Portugal et Iohannes Ferrarii, scriptor Barchinone.

a. *Segueix ratllat* b. - b. *Segueix ratllat* vos Bartholomeum de Podio des Pi barquerium civem Barchinone fideiussisse pro me. - c. *Segueix ratllat* suis sunt. - d. nec aliquam partem ipsorum *interliniat*. - e. darent *interliniat sobre* dedissent *ratllat*. - f. ego *interliniat*. - g. et facere intendo *interliniat*. - h. *Segueix ratllat* s. - i. ipsi *interliniat*. - k. *Segueix ratllat* in. - l. viginti *interliniat*. - m. *Segueix ratllat* ipsis. - n. ipsis *interliniat*. - o. in illis *interliniat*. - p. *Segueix ratllat* in. - q. *Segueix ratllat* aliquam eius. - r. in qua potiores vel priores invenirentur *interliniat*. - s. *Segueix ratllat* et nomine. - t. *Segueix ratllat* prout hec et omnia.

1400 Maig 11. Barcelona

Bartomeu de l'Aguila, giponer, i la seva muller Maria, ciutadans de Barcelona, lliuren a Guillem Salvatge, escrivà de la casa reial, el seu fill Llorenç, de 10 anys, per tal que durant 4 anys el serveixi. Durant aquest temps Llorenç serà proveït en aliments, vestit i calçat i Guillem Salvatge li ensenyarà de lletra.

AHPB, Joan EIXIMENIS, *Quantum decimum manuale* 1398 Març 23 - 1400 Desembre 28, fol. 147r-v.

Fuit receptum die martis, undecima mensis madii presentis, quamvis hic notetur.

Nos^a Bartholomeus^b de la Aquila, iuonerius, et Maria^c, eius uxor, cives Barchinone, gratis et cetera, a presenti die, qua presens conficitur instrumentum, ad quatuor annos primo et continue venturos, affirmamus vobiscum Guillelmo Salvage, scriptore et de domo domini regis, Laurentium, filium nostrum, constitutum in etate decem annorum vel quasi, causa serviendi vobis per totum dictum tempus quatuor annorum in omnibus mandatis vestris, licitis et honestis. Et quod vos dictus Guillelmus teneamini ei docere literam secundum vestram bonam conscientiam. Promittentes quod dictus filius noster serviet vobis de die noctuque iuxta^d suum posse, utilia querendo et cetera. Item quod non recedet a vobis nec a vestro servitio infra tempus predictum absque licentia et permissu vestro. Quod si fecerit, dono vobis licentiam et plenum posse quod possitis ipsum capere / seu capi facere et in posse vestri reducere et tornare. Et quod esmendabit omnes dies, per quos absens fuerit a servitio vestro, in fine dicti temporis, tam fuge seu infirmitatis seu alias. Et quod restituemus, si aliquid doli mali in bonis vestris intulerit, ad cognitionem arbitri boni viri. Et pro hiis uterque nostrum insolidum obligamus omnia bona^e nostra, mobilia et immobilia, habita et habenda. Renuntiamus et cetera. Et iuramus. Ad hec ego Guillelmus^f Salvatge, predictus, promitto vobis Bartholomeo et Marie, predictis, quod providebo^g dictum filium vestrum per totum^h dictum tempus in cibo et potu, vestitu et calciatu, et sanum et egrum. Et docere ei, prout melius potero et cetera. Et pro hiis obligo omnia bona mea, mobilia et immobilia et cetera.

Testes: Petrus Arenes, tenderius, et Leonardus de Barbarich, iuonerius, cives, ac Guillelmus Marroquí, scriptor Barchinone.

a. Al marge esquerre Solvit dictus Guillelmus unum solidum. - b. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma i l'abreviatura iur (iuravit) per a indicar el jurament. - c. Id. - d. iuxta, al ms. iusta. - e. bona amb abreviatura supèrflua ratllada. - f. Al damunt del nom, dues ratlletes obliqües per a indicar la ferma. - g. providebo escrit sobre providabam. - h. per totum interliniat sobre infra ratllat.